

GAHPA GENÇLİK GELİP GEÇTİ YEL GİBİ

İÇİNDEKİLER

Editör • Mustafa Nadir Öney	3
İstiklalin Yatağanlı Kahramanları	4
Yatağanlılar'a Açık Davet • Mustafa Karakaya	8
Toprak, Yani Atamız • Ramazan Kıvrak	10
Kın İmalatı • Abdurrahman Doğan	11
Acıpayam İle İlgili Kitaplar • Hazırlayan: Hasan Kallimci	13
Babam Ali Öney İle Konuşmalar • Mustafa Nadir Öney	14
Beyağaç'ta Eren Günü	20
Bir Fotoğraf, Bir Hatıra • Yusuf Şenel	22
"Denizli'nin Atasözleri Ve Deyimleri" Üzerine • Oyhan Hasan Bildirki	24
Güzel Amelleri Yârenidir Kabrinde • Ayşen Baykara	26
Erkan Dayımdan Amerika'ya Mektuplar -I	29
Kısa Güzel / Sevimli Hatıralar -I • Tarık Baykara	32
Garüük Bazarında Beegir Bazaalığı • Dirmillen Yaşar (Yaşar Çağbayır)	34
Deştivan Halil İbrahim Kul Nam-ı Diğer Hoyraz • Mustafa Kütükcü	37
Kefe Yolu Taşlıdır • Sadrettin Şenel	38
Öğretmen Mehmet Yılmaz -2	41
Jubile • Mustafa Aksoy	43
Şinasi Uslu'yu Uğurladık • Mansur Kaymak	44
Yatağan'da Osmanlı Türkçesi Mezar Taşları -I • Turgut Tok – F. Zehra Merttürk	47
Yatağanlı Bir Seyyahın Notları: Rusya • Kamil Gökalp	49
Siyah Beyaz Bir Fotoğrafın İzinde • Zeynep Kaya	52
Hacı Bekir Çeşmesi • Sevil Ertaş	55
Gazete • Gürbüz Azak	60

Denizli - Yatağan ve Çevresi Yayın Organı
Tarih Kültür Folklor Dergisi

Yıl: 30 Sayı: 27 Cilt: 2 (Yeni Dönem Sayı: 3)

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Rasim Aytin

Genel Yayın Yönetmeni

Mustafa Nadir Öney

Yayın Kurulu

Mustafa Karakaya, Prof. Dr. Tarık Baykara,
Mustafa Nadir Öney, Rasim Aytin

Tasarım-Uygulama
birinciajans.com

Görsel Yönetmen
Yakup Tutum

Kapak Fotoğrafı: Ramazan Ergen

Web: www.yatagandergisi.tr.gg

E-Postalarımız: yatagandergisi@gmail.com
onaymusna@gmail.com-zeybek381@hotmail.com

Para ile satılmaz!

© Dergideki yazıların fikri sorumluluğu yazarlarına aittir.

KAPAK FOTOĞRAFINDAKİLER:

Ayaktakiler (Soldan Sağa): 1 -Avni Demirörs 2 -Binışler'in Mehmet Emin 3 - Kamil Karakurt 4 -İzmirliler'in Mehmet Emin Yılmaz 5- Hüseyin Aydurhan 6-Ali Gülcenbay 7 -Cüneytler'in Kemal Yatağanbaba 8- Karamustafalar'ın Ramazan 9 – Curabeyler'in Ali Yılmaz 10 -Ruhi Kaya

Oturanlar (Sağdan Sol): 1 -Habçılının Savaş Candemir 2 – Hulusi Can 3- Osman Karakaya (Cabbar) 4- -Aziz Aktaş 5-Sadık Apalı 8 -İbsizlerin Zekeriya 7- Uncuların Ali – Önde Uzanın Amatlar'ın Ramazan Sönmez

EDITOR

**Mustafa
Nadir
ÖNAY**

Genel Yayın
Yönetmeni

Dünyayı pençesi altına alan salgın hastalık Mart ayından beri ülkemizi de oldukça etkiledi. Mücadelede en başarılı ülkelerden biri olsak da insanlar arasında temas sıfırlanamayacağı için biz de az veya çok aynı salgın tehlikesini yaşıyoruz. Ekim ayı içerisinde Yatağan'da da bazı insanlara virüs bulaştığını öğrendik. İnşallah bu dönemi kayıpsız veya en az hasarla kapatır günlük normal hayatımıza başlarız.

Dergimizin bu sayısında geçen sayıdan devam eden birkaç yazımızla birlikte yeni yazı ve yazarlara yer vermeyi sürdürüyoruz.

Yatağan'da son yıllarda tarihi dizilerin de tesiriyle hediyeelik-hatıra kılıç üretimi canlandı. Fakat bu üretim artışına rağmen bir eksiklik göze çarpıyordu. Kılıçların süslenmesi ve kın yapımı yeterince ele alınmayan bir iş olarak dikkat çekiyordu. Bu eksikliği gideren kişilerden biri de memuriyetten emekli olduktan sonra bir köşeye çekilmeyip kendini geliştirme yolunda çalışmalara devam eden Abdurrahman Doğan oldu. Atölyesinde kılıçlara birbirinden güzel işlemeler ve kın imalatı yapan Doğan bu sayımızda kın yapımıyla ilgili bilgileri bizimle paylaşıyor.

Sadrettin Şenel hatıra sandığında bugüne kadar saklı tuttuğu geçmişe dair notlarından bir tomarı daha okuyucularımıza sunuyor.1950'li yıllarda bir çocuğun Kefe yaylasın-

dan odun getirme macerasının ilgiyle okuyacağınızı sanıyoruz.

Yusuf Şenel fotoğraf albümünden çıkardığı resimlerin hikayesine götürmeye devam ediyor. 1976 yılında Acıpayam lisesinde coğrafya hocamız Hasan İlhan bizim de Yatağanlı olduğumuzu bildiğinden Mahmut'un Pijaması diye bir hikaye anlatmıştı. Aradan 45 yıl geçtikten sonra Yusuf Şenel'in notlarıyla hikâyenin arka planını öğrenmiş olduk. Mahmut Şenel, Yusuf Şenel ile Hasan İlhan hocamıza sağlık ve afiyet dileklerimizi sunuyoruz ve her üçünden de başka hatıralarını da bizimle paylaşmaya davet ediyoruz. Var olsunlar.

Geçen sayımızda Hüdanur Ulu-türk'ün edebi bir rikkatle kaleme aldığı güzel yazısını okumuştuk. Bu sayımızda yine edebi bir tat taşıyan farklı bir üslupla Zeynep Kaya sayfalarımıza misafir oluyor. Her iki yazarımızın yeni yazılarını bekliyoruz.

Erkan Baykara ağabeyimizi anlatan yazılara devam ediyoruz. Geçen sayıda kısa bir notuna yer verdiğimiz Eşi Ayşen Baykara bu sayıda daha geniş bir yazıyla rahmetli hayat arkadaşını anlatıyor.

Erkan ağabeye rahmet Ayşen abla ve ailesine sabr-ı cemil diliyoruz. Kendilerinden başka yazılar da beklediğimizi bütün okuyucularımızın talebi olarak iletiyoruz.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle...

İSTİKLALİN YATAĞANLI KAHRAMANLARI

Binlerce yıl önce gelip yerleştığımız bu Anadolu toprakları bizim vatanımızdır. Ancak, Düşmanlarımız, özellikle Avrupa devletleri her dönemde kanla sulanan vatanımızdan bizleri orta Asya bozkırlarına geri sürmek için üzerimize sürekli saldırdılar. Haçlı seferlerinin sayısını unuttuk, çünkü hiç ara verilmedi. Bu seferlerin bir kısmını Yatağan'ın kurucuları olan Yatağanbaba - Osman bey ile Abdi Bey sultan ve arkadaşları önlediler. Daha sonraları yine ülkemizin değişik yerlerinde hep oldu, her defasında yenilip geri gittiler.

Nihayet 700 yıllık Osmanlı Devletinin başına 20 yüzyıl başlarında 7düvel çullanınca vatan elden gidiyordu. İngiliz Başbakanı Lord corc'un 1914 yılında parlamentolarında yaptığı konuşmada biz Türklerin Anadolu'da yok edilmemizi, eğer tamamen yok edilemezsek orta Asya'ya sürülmemiz gerektiğini söylüyordu. (Kaynak Prof. Dr. Nurullah Çetin)

Bin yıldır kendileri yetmezmiş gibi, başımıza musallat ettikleri yerlilerle beraber gayri Türk, gayri Müslim içimizden ve dışımızdan satın aldıkları, aldattıkları hainlerle de mücadele ettik. İstanbul'u bizlere armağan eden Fatih Sultan Mehmet ölünce "Büyük Kartal öldü" diye çok sevindiler. Atalarımız fethettikleri ülkelere adalet götürerek onları kölelikten kurtardılar ama ne de olsa dinlerine sahip çıkma gayretleri vardı.

Dedik ya, saldırılarına ara vermediler, son 3 yüzyıldır devletimiz gereken özeni gösteremeyip, kendi iç meseleleriyle uğraşarak zayıflaması onların gayretini daha da artırdı. Milletimizin yiğitleri cepheden cepheye koşarak vatani korumaya çalıştılar. Karşımızda kimler yoktu ki, Rusya dâhil bütün Avrupa devletleriyle çarpıştık. Son yüzyıllarda iyice azıttılar, dindaşları yetmezmiş gibi balkanlarda ve orta doğuda kendi dindaşlarımızı da musallat olunca onlar da gittiler. Yunan, Trablusgarp(Libya), Balkan ve nihayet birinci

Mustafa Kazım Apalı, Kazım Çavuş-Hoca

dünya savaşı insanımızı iyice yormuştu, sonuçta Almanya ile birlikte yenilmiştik.

Vatan elden gidiyordu, son bir silkiniş, çırpınış ve toparlanma zamanı gelmişti. Silah yok, asker terhis edilmiş, devlet yenik sayılınca Akbabalara gün doğmuştu. Ama Türk, tarihin hiçbir döneminde esir olmamıştı. Batılılar bizi esir edip, vatanımıza sahip çıkmak istiyorlardı. Kanla alınıp vatan yapılan topraklar verilemezdi. İşte tam bu sırada ülkemizin her yerinde teşkilatlar, cemiyetler kurularak düşmanı kovma düşüncesi herkese hâkim olmuştu. Bu düşünce ve çalışmalar Kuvayı Milliye daha sonrada Milli Mücadele adı ile anılır olmuştu.

Milli Mücadele, Türk milletinin varlığını ve istiklalini korumak için en son imkânlarını seferber ettiği fevkalade bir dönemi ihtiva eder. Öyle ki, Türk vatanını düşman işgalinden kurtarmak için Anadolu'nun hemen her yerinde milli teşkilatlar kuruldu. Kongreler sonucu kurtarıcı ekip Mustafa Kemal Paşa ile birleşince Ankara güneşi doğmaya başlamıştı.

İşte vatanın her cephesinde yıllarca savaşılarak canını verip şehit olan atalarımızı yurtlarından uzaklarda bırakıp geri çekildik. Daha da geri çekilecek yerimiz kalmamıştı. Son vatan toprağını kurtarmak için istiklal savaşına önceki savaşlardan gelen gaziler ile eli silah tutan yeni yetişen gençler birleşip düşmana karşı koydular. Bu karşı koyuş zaten fakirleşen milletin son ümidi, son gayreti idi. Şükür, Allah Bu milleti seviyormuş ki yenilmez denilen 7 düveli yurdumuzdan kovduk.

Yatağan'dan ve çevremizden pek çok yiğidi-miz din, vatan, namus uğruna şehit verilmişti. Onlara ve daha sonra ömürlerini yurtlarında geçiren gazilerimiz de rahmetli oldular. Onların aziz hatıralarını bir nebze olsun anabilmek adına bazı gazilerimizin başlarından geçen kısa hikâyelerinden örnekler vermeye çalıştım.

ABDULLAH AZMİ BEY, ABDULLAH AKŞİT HOCA

Kahramanımız Abdullah Azmi Bey, birinci dünya savaşı Irak cephesinde Küt-ül Amara' da emrindeki birliğinin İngilizler tarafından sarılması üzerine 11 asker kalıncaya kadar çarpıştı ve esir düştü. Teslim olmadan önce silahlarını tahrip, üzerindeki resmi evrakları imha etmesi, teslim alan İngiliz yüzbaşısını silah çekerek etkisiz hale getirip teslim olması, İngiliz komutanının dikkatini çektiğinden kendisine metaneti ve cesareti nedeniyle, hususi olarak tahsis edilen çadırı ikametine ayırmıştır.

Afyon cephesine intikal eden Abdullah Azmi komutan, bir ara keşif görevi yaparken, çevresi Yunan ordusu tarafından sarılınca yakalanmak için 24 saat su içinde keşif timi ile birlikte gizlenmesi nedeniyle Romatizma hastalığına

yakalanıp, dizlerinin tutmaması nedeniyle üç ay tebdili hava(Hava değişimi) ile Burdur'a gönderildi. Hastalığının iyileşmesi üzerine, büyük taarruza katılan öncü birlikler içinde bölüğü ile birlikte, 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir'e ilk giren birliklerin içinde ön safta yer aldı. Abdullah Azmi Bey, İzmir'in kurtuluşundan sonra birliği ile Bandırma'ya giderken, Akhisar'da Mustafa Kemal Paşa ile karşılaştı. Yapılan törende Mustafa Kemal Paşa Çanakkale'den beri tanıdığı Abdullah Azmi Beyin kahramanlıklarını övgüyle anlatır. Bir madalya takar, özel yapılmış gümüş tabaka hediye eder.

AHMET NAZİF AKŞİT, KADI

Milli Mücadelede Köşk cephesinde cereyan eden savaşa bilhassa katılarak, yedek subay bulunmaması hasebiyle Cephe İdare ve sorumluluğunu üzerine aldı. 23 Eylül 1919 tarihinde yapılan 1.Nazilli Kongresine Acıpayam temsilcisi olarak katıldı. Acıpayam Müdafaa- i Hukuk ve Reddi İlhak Cemiyeti'nin kurucuları arasında bulunmakla savaşın sonuna dek fasilasız olarak çalıştı.

Cumhuriyet döneminde ve savaş sonrasında mesleksiz kalarak bazı yörelerde ve bilhassa Ramazan aylarında Vaazlık, seyyar imamlik-hocalık yaparak geçimini sağladı. Fakir olmasına rağmen halka yardım eden, halkın önderi ve danışmanı kabul edilen Kadı Ahmet Nazif Efendi, son zamanlarında bağ ve bahçe gibi ziraat işleriyle meşgul oldu.

MEHMET ARİF AKŞİT, MÜFTÜ- MÜDERRİS

Mehmet Arif hoca, Acıpayam Müftüsü iken Kuvayı Milliye'nin aleyhinde fetva veren Dürri-zade'nin fetvasına karşı mukabil fetva veren Mehmet Arif hocadır. Verdiği fetvada Acıpayam ve çevresinin en büyük pazarı olan Karahöyük pazarında ilan edilmiş ve duvarlara yapıştırılmıştır. O zamanlar 15-30 bin kişinin toplandığı önemli bir Pazar mahallidir. Etkileşme ve haberleşme o sıralar pazarlar vasıtasıyla daha hızlı oluyordu. Dürri-zade fetvasında: "Kuvayı Milliye hareketi bir eşkıyalık ve isyan

hareketidir. Görüldükleri yerde öldürülmeleri vaciptir” diyordu. Mehmet Arif hocanın mukabil fetvasında ise “Padişah ve Halife düşmanların işgali altındadır. Padişahında tasdik ettiği bu fetva muteber, geçerli olamaz. Memleketi ve vatanı işgal eden düşmana karşı silaha sarılmak din ve devletimiz için sevaptır, şarttır, vazifedir, mukaddes görevdir. Düşmana karşı silahlanmak Cihad-ı Mukaddestir!” diyordu.

Yatağan medresesinin son hocası olan Mehmet Arif Efendi, 1924 yılı sonrasında bir süre Acıpayam’da, 1924 yılından 1944 yılına kadar diğer yörelerde Müftülük görevinde bulundu. Dr. Baha Akşit’in babasıdır.

MUSTAFA ŞENEL, KÜÇÜK MUSTAFA EFENDİ

-VAİZ-

Ülkede Milli Mücadele ruhu galip gelince Ankara’daki Meclise Milli Mücadeleye inanmış ve çalışmış şahsiyetler davet edilmişti. Denizli’den çağrılanlardan birisi de Müftü Ahmet Hulusi Efendidir. Ahmet Hulusi Efendi, Mustafa Şenel’e “Ben oldukça yaşlı ve yorgunum; olaylar çok süratli geliyor, belki takipte zorluk çekerim, Ankara’ya beraber gidelim. Sen olayları takip edersin, neler yapabileceksek beraber karar veririz. Bana verilecek ücretimizi de rahat geçindirir” der. Mustafa Efendi sıkıntılar içindeki ailesini yalnız bırakmamak ve bölgedeki çalışmaları sebebiyle teklifi kabul edemez.

Mustafendinin, Cumhuriyetin ilanından sonra yeni düzenlemelerin yapılmasıyla askerlik şube başkanlığı hizmeti sona ermiştir. Mustafa Efendi köyü Yatağan’a döner. Medresede ders verir ve çiftçilikle hayatını kazanmaya çalışır. Yatağan’da iki ayrı dönemde iki defa muhtarlık yapar. Köyde yaptırdığı “oda” da misafirleri kendi harcamalarıyla ağırlardı.

HACI HAFIZ İBRAHİM KARACA, HACI HAFIZ

İstanbul Fatih Medresesinde eğitimini tamamlamıştır. İstanbul’da öğrenci iken 31 Mart vakasını ve Mahmut Şevket Paşayı görmüştür. Hafız İbrahim Kanal harbinde bulunmuş, Kut’ül Amare de savaşmış bir kahramandı,

oraya Kars’tan gitmiştir. Anlatırdı: “Kızıldeniz’e doğru süngü tak deyu hücum edilmiş çoğu asker boğulmuş.”

Balkan savaşında esir düşmüşler, Çanakkale savaşında 3 kardeş mutlu bir tevafukla bir araya gelip kavuşmuşlar. Düşünebiliyor musunuz bir evden 3 tane asker; din, millet, vatan için savaşıyor. Bunlar Ramazan, Ali ve İbrahim, büyükleri Ali savaştan dönememiş, şehitlik derecesine erişmiş.

O, Balkan ve Birinci Dünya Savaşından sonra Milli Mücadeleye katılmış, Büyük Taarruza Afyon’da atını, silahını alıp orduya katılmıştır. İstiklal savaşına giderken; “Zühra, ben savaşa gidiyorum. Allaha emanet olun. Eğer dönemeycek olursam, elbet sen kocaya varırsın, çünkü gençsin, ama oğlum Muhsin’i rezil etme” şeklinde tavsiyede bulunmuş.

MUSTAFA KAZIM APALI, KAZIM ÇAVUŞ-HOCA

9 yıl çeşitli cephelerde savaşmış ve istiklal savaşına katılmıştır. “Allah rızası için vatan savunmasında vazife aldığını belirterek o, kendisine verilmek istenen madalya ve maaşı kabul etmemiştir. Bu konuda Askerlik şube başkanı Pazaryerine gelmiş, Kazım Hoca’yı çağırıyorlar. (Yatağanda böyle tanınır.) Gitmeyince ‘masraflar için 10 lira para versin maaş bağlayalım’ diye haber gönderiyorlar. Haram olur diye almıyor. “-Bunu devlet veriyor, bu senin hakkın, alacaksın dediklerinde ise;

- Ben birçok arkadaşımın gözlerini kendi ellerimle kapattım ve cephede bıraktım geldim. Şimdi ben bu parayı alırsam onların yanına nasıl varacağım. Çalışıp kazanın adam olun. Ben yaptığım, cepheden cepheye koştüğüm hizmetin bedelini para olarak alıp gidemem “ demiştir.

HALİL CANBELDEK, TÜMENLERİN

Sırp Karadağ cephelerinde Deli Halit Paşanın komutasında, Bosna Hersek’te kalmışlar. Teslim ol demişler, teslim olmamışlar. Vapurla Türkiye’ye gönderilmişler. Çanakkale ve Konya’ya gelmişler. Konya’dan Urfa, Diyarbakır,

Van üzerinden doğu cephesine katılmışlar. Van gölü kenarında konaklayıp, yemek yiyip, yıkanmışlar, istirahat edip cepheye yürümüşler.

“Sabah namazından sonra Kelime i tevhit yazısını gökyüzünde gördüm. Bozuk topun kendi kendine ateş ettiğini gördüm.” Bunları anlatırken ağlardı. Bu hadise çok sıkıştıkları bir zaman Çanakkale’de olmuş.

SÜLEYMAN KARAMAN

Amasya- Merzifon’dan Kars’a yayan gitmişler. Karabekir Paşa kumandasında görev yapmış. Bir ara Kazım Karabekir Paşa, bölüğüne gelmiş, en kısa boylu olduğu için, Kazım Karabekir Paşa –sen okuma bilir misin? -Bilirim, -Ne bilirsin?-Elemrete keyfe bilirim, -Elemte-reyi oku demiş, okuyunca sırtını sıvazlamış. “Karabekir Paşa kumandasında Ruslarla çok harp ettim” derdi.

Askerlikte ayağının çarığını, at eti yiyen türlü zahmetlere girerek bu vatani bizlere emanet edip gidenlerden.

ALİ TEZCAN - BAŞÇAVUŞ

Yıllar önce köye (Yatağan’a) bir kadın öğretmen babasıyla geliyor. İsa Tunçbilek, (Önce Muhtar sonradan yıllarca Belediye Başkanı) evinde otururlarken varıyor. Hoşbeş ederken, öğretmenin babasına Aksekili misiniz diye soruyor? Onlar Aksekiliyiz deyince, Babanın adı Naim değil mi diyor. Adam Evet deyince, öğretmenin dedesinin künyesini bir çırpıda söylüyor. Adam hayretler içinde nereden biliyorsunuz? diye defalarca soruyor, iyice şaşırıyor.

Naim benim bölümümdeydi, Ben başçavuş-tum. Senin sımandan(Yüzünden) babanı hatırladım diyerek, yıllar öncelerini bugün gibi hatırlardı rahmetli.

İSMAİL TEZCAN

Askerdeki görevi, tüfekçi ustabaşılığıdır. Terhis olduktan sonra geldiği memleketi Yatağan’da tüfek imali ve tamiri ile geçimini sağlamıştır. Yatağanda Tüfekçi İsmail usta diye bilinirdi.

Yatağan orta caminin mimarlığını da yapmıştır. Köye indirilen suların mühendislik(egim ve derelerden geçirilme) hesaplarını ve hizmetlerini yerine getirmiştir. Kefeden, balıktan öte yüze akan köy sularını beri yüze-Yatağan’a getirmek istiyorlar. 1940 lı yıllar Muhtar Ali Karakaya bu iş için su mühendisi ünvanlı insanlar getiriyor. Mühendisler ölçüp biçiyor, suyun Yatağan’a gelmesini mümkün görmüyorlar. Bunun üzerine Muhtar, tüfekçi İsmail ustayı götürüyor. İsmail Usta beri yüze (Yatağan’ı gören) akmaz denen suyu akıtmak için kefedden çukur tarla yönünde işaret kazıkları çaktırıp, “burayı yarım metre, burayı bir metre kazın sonra suyu köye akıtırsınız” diyor. İsmail ustanın dedikleri yapılıncı su köye akıyor.

Değerli Yatağan Dergisi okuyucuları, vatani-mızı bize emanet edip giden büyüklerimizin bir kaçından kısa alıntılar yaptım. Savaşlara katılanlar her sülaleden, her aileden vardı. Dileğimiz, 1.dünya ve içinde Çanakkale ile Milli Mücadele içinde İstiklal savaşına katılan şehid olan ve gazi olarak köyüne gelen Yatağanlı büyüklerimizin kayıtlı bilgi ve belgeleri (fotoğraf), anlattıklarını torunlarından, hakkında bilgi verebilecek kişilerden derlemektir. Nasip olursa Dergimiz sayfalarında yayınlayıp, hatıralarını gençlere aktararak, kitap haline getirmek düşüncesindeyim. Hemşerilerimizin dedelerinden duyduklarını anlatıp, yazacaklarından eminim. Allah geçmişlerimize rahmet etsin. Yardımcı olanlara teşekkür ederim.

Savaşlara katılan Yatağanlı büyüklerimizi ilk defa Denizli’de 1992 yılında yapılan” Müftü Ahmet Hulusi Efendi Sempozyumu’nda, Milli Mücadele’de Yatağanlı önderler ve din adamlarını bildirimle anlatmaya çalışmıştım. Kaynak; Mustafa Karakaya: “Milli Mücadele’de Yatağanlı önderler ve din adamları ” Milli Mücadele’de Denizli ve Ahmet Hulusi Efendi Sempozyumu 24-26 Haziran 1992, Sempozyum bildiriler kitabı, Denizli Belediyesi yayını olarak. Denizli de 2010 yılında basıldı.

MUSTAFA KARAKAYA

YATAĞANLILAR'A AÇIK DAVET

MUSTAFA KARAKAYA

Biz Yatağanlılar, atalarımızdan duyup öğrendiklerimizle hep övünürüz. Evet, övünelim ama canlarıyla kanlarıyla bu güzel toprakları bize vatan bırakan büyüklerimiz için ne yaptık, ne yapıyoruz, ne yapacağız? Bunu hiç düşündük mü acaba?

Bu topraklarda haçlı ordularını def eden Osman Bey namı diğer Yatağanbaba, Abdi Bey Sultan ve gazi alperen arkadaşlarından sonra bu güne kadar pek çok büyüğümüz de aynı yoldan giderek can verdiler.

Kısaca geçmiş dönemleri daha doğrusu, Beş milyon kadar insanımızın boğazlandığı ve kış günlerinde canlarını kurtarabilmek için İstanbul yollarına düşen Balkan savaşı zedeleri, Çanakkale mahşeri olarak nitelenen Çanakkale deniz ve kara savaşları birinci dünya savaşının en çok zayıt verilen, bizim en çok şehit verdiğimiz cepheledir.

Osmanlı orduları 1. Dünya savaşında 4 yıl süre ile 9 cephede çarpıştı. Babayiğit Mehmetleri Yemen çöllerinde, Balkan diyarlarında ve Kafkas dağlarında ve azgın denizlerde yalnız bıraktık. Bulgarları, Avusturyalılar ve Almanların yenilmesi ile biz de yenik sayıldık. 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros mütarekesi ile İngiliz, Fransız, İtalyan ve Ruslar üzerimize çullandılar. Onların kışkırttığı Yunanlılar ise doymaz iştahlarıyla batı Anadolu'yu kanla çiğnemeye başladılar.

İngiliz ve Fransızların niyetleri, 1071 Malazgirt'ten beri süregelen mücadeleyi, böyle uygun bir fırsat yakalamışken değerlendirme ve Türk Milletini yok etme amacını güttüler. "Bunun için harp devam ederken kendi aralarında yaptıkları Türk topraklarını paylaşma anlaşmalarının esasların göre zaman geçirmeden faaliyete başladılar. Mondros mütarekesine koydukları esnek hükümlere dayanarak ve hatta mütareke hükümlerini hiçe sayarak 8 Kasım

1918 de Musul'u işgal ettiler. Harp sırasında denizden ve karadan yaptıkları taarruzlarla Çanakkale Boğazını geçemeyen İngiliz ve Fransızlar Çanakkale'den donanmalarını geçirerek 13 Kasım 1918 de İstanbul önlerine geldiler. Bir gün sonra da İstanbul'a asker çıkarmaya başladılar. Düşman askerlerinin İstanbul'a bu kadar kolayca girmeleri ve yüzyıllardır başkentleri olan İstanbul'un düşman çizmeleri tarafından çiğnenmesi Türk milleti tarafından kabulü asla mümkün olmayan derin üzüntü ve tepkiyle karşılandı.

İtalyanlar işgal ettikleri bölgelerde halka karşı tutumlarını değiştirdiler. İyi davranmak suretiyle kendilerini sevdirmeyi ve böylelikle işgal bölgelerinde yerleşmeyi tasarladılar. Yunanlılar, işgal sırasında Türklere zulüm yaptılar, insanlık ve ahlak dışı vahşice davranışlarda bulundular.(1)

1914 yılının bir yaz günü seferberlik davulları çalmış, 1290 doğumlulardan üstünü askere çağırıyorlar, vatan müdafaasına köyün babası oğlu yaşı tutanlar koşuyorlar. O tarihte başlayan seferberlik çağrısına millet olarak koştuk. Bu ilk koşmamız mıydı? hayır, tarih gösteriyor ki daha çok koşacağız. Bazen millet olarak yalnız, bazen de bazı milletleri dost sayıp onlarla birlikte çarpışmışız.

Birinci dünya savaşı Almanların ve onların müttefiki olan Osmanlı Türk devletinin yenik sayılması ile bitmiş oldu. Ama Savaş Bitince her şey bitmiş olmadı, o kadar şehit, yaralı gazi ve milyonlarca kilometre karelik vatan toprağını kaybı yetmemiş, batı canavarları Türk milletini Anadolu topraklarına da gömmek istemişlerdir.

"Türk milleti tarihi boyunca hür ve bağımsız yaşamış, işgal ve esarete alışık olmayan bir Ordu Millet'dir. Türkün toprağına, ailesine ve milletine bağlı yaşayış biçimi ile esareti kabul

etmesi, toprağını ve namusunu hayatı pahasına savunmadan düşmana terk etmesi görülmemiş bir olaydır. Her Türkün içinde yaşayan bu ortak hasletler nedeniyle işgal edilen veya edilmek üzere olan her yerde düşmana karşı kendiliğinden direnmeler başladı. ,(2)

Milli Mücadelede en çok şehit veren yerlerden birisi de Yatağan'dır. Bu şehitler arasında Yatağan medresesinin tanınmış müderrislerinden Şakir Ali hoca da vardır. Hemşerimiz, hocamız, Prof. Dr. Tuncer Baykara büyüğümüz, Yatağan Dergimizdeki "Şakir Dayım" yazısında ; "....anamın dayılarından savaşa gidenler beş tanedir. Bunlardan üçü savaşın etkisiyle ölmüşlerdir. Her halde "Şehid" demek daha doğru olacaktır, Şakir dayımı yazmak istedim." Bütün şehitlerimizi rahmetle anarken,"... Değerli okuyucularımız Sayın Baykara'nın yazısını Yatağan dergisinin Kasım Aralık 1990, 4. Sayısından okuyabilirler.

"Ayrıca Yatağan halkı dini yönden en çok aydınlanmış kimselerdi. Yatağan Medresesi kurulduğu günden bu yana yüzlerce öğrenci yetiştirdiği gibi, yöre halkını da dini yönden bilgilendirmiş ve eğitmiştir. Doğru ve yerinde verilen dini öğrenimin de etkisiyle, Yatağan halkı ve müderrisleri Milli Mücadele'nin yanında yer almışlar ve Kuva-yı Milliye'ye önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Bu arada Yatağanlılar vatan savunmasından geriye dönmeyip şehit olanlara hem üzülmüş, hem de sevinmiştir. Çünkü doğru eğitim-öğretim yapılan Yatağan'da şehitlik mertebesi hakkıyla biliniyordu. Çünkü onlar yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in 3/169-170. Ayetlerinin "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayınız. Bilakis onlar diridir. Rabları katında Allah'ın kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar. Arkalarından kendilerine ulaşamayan henüz şehit olmamış kimselere de hiç korku olmayacağını ve onların üzülmeyeceklerine sevinirler" şeklindeki hükmünü öğrenmişler ve içselleştirmişlerdir...

Bu vesileyle, üzerinde yaşadığımız bu toprakların Türk ve Müslüman yurdu olması ve öyle

Abdullah hoca 1916. 1. Dünya Harbi yılları...

kalması için mücadele verenler, Alparslan'dan Osman Gazi'ye, Fatih Sultan Mehmet'ten Kanuni Sultan Süleyman'a, Sultan II. Abdülhamid'e, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına kadar vatan uğruna canlarını feda eden tüm kahramanlarımızı rahmet, minnet ve şükran duygularımızla hepsinin mekânları Cennet Olsun"(3)

Türk vatanının kurtarılması ve milletin bağımsızlığı için düşmana karşı verilen milli mücadelede önderlik yapan din adamlarımızdan birisi olan Abdullah Azmi Bey ve diğer Yatağanlıları unutmamamız gerekir.

Yatağan'dan Milli harekâta pek çok büyüğümüz katılmıştır. Hiç olmazsa onların bir kısmının adlarını sayarak rahmetle anılmalarına vesile olalım: Abdullah Azmi Akşit, Ali Tercan, Ali Kocakaya, Bekir Öztürk, Halil İbrahim Çalhan,

Halil İbrahim Karakurt, Halil Aslan, Halil Durmaz, Halil Canbeldek, Hüseyin Canbeldek, Hüseyin Baykara, Hüseyin Gökalan, Hüseyin Kaya, Hüseyin Yıldırım, İbrahim Karaca, İbrahim Gülcenbay, İlyas Türk, İsa Soykara, İsmail Baylan, İsmail Önay, İsmail Tercan, Kazım Apalı, Mehmet Arif Akşit, Mehmet Kocakaya, Mustafa Şenel, Osman Akıl, Osman Çalhan, Osman Çırak, Osman Koçer, Ömer Cin, Süleyman Altıntaş, Süleyman Tercan, Ömer Taşdemir, Süleyman Karaman, Yusuf Çalhan, Veli Canbeldek, Veli Köprülü, Zühtü Akşit ... Bu gazilerimizin hepsi de rahmetli olmuşlardır. Bu gazilerimizin yakınlarından bir kısım bilgiler edindik ama yeterli değil.

Sayın okuyucular ve gazi yakınları sizler de takdir edersiniz ki yazılamayan bilgiler yok olup gidiyor. Aziz şehit ve gazilerimizin hatıralarını yaşatmak, bir nebze bile olsa onlara karşı vazifemizi yapabilmek için sizlerde olan bilgileri bizlere ulaştırmanızı rica ediyoruz.

Peki bu bilgiler ne olacak ?; öncelikle Yatağanlı gençler atalarını öğrenecek, kitap yapılacak ve Yatağan dergimiz vasıtasıyla da Türkiye ve dünyaya ulaşacak. Yatağanımızın uygun bir alanına hatıralarını bir anıt ile de yaşatmak gayretindeyiz.

Değerli Yatağan'lılar gönderdiğiniz bilgi yazılarınızı Yatağan dergimizdeki yatagander-gisi@gmail.com, onaymusna@gmail.com mail adreslerine ve benim karakayamustafay@gmail.com a gönderebilir ve 0532 300 22 12 nolu telefonla görüşebiliriz. Geçenlere rahmet, kalanlara Sağlıklar.

Kaynak: 1- İsmet Görgülü. Ana hatlarıyla Türk İstiklal Harbi, Kartaş yayınları 1985 İstanbul. Syf;15, 21, 22

2- Ali Sarıkoyuncu "Mustafa Şenel Hoca'nın memuriyetleri" Yatağan Dergisi s.10.

3- Ali Sarıkoyuncu, Şehitlerimiz, C.1 Milli Savunma Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998. S.372

TOPRAK, YANİ ATAMIZ...

RAMAZAN KIVRAK

Biz kimiz?

Dağa oduna giderken, baltanın, tahranın kesici yerini ağaçlar korkmasın deyi bezle bağlarız... Kuru odun ederiz. Kuru odun bulamazsak ağacın etrafında defalarca döner, üzülerken zayıf dalı kese,r pişmanlığı yaşarız. Ağacın yaşamasını isteriz. Aynı şekilde kurban keserken bıçağı kurbanı göstermeyiz, kurbanlık korkmasın üzülmesin deyi. Aynı şekilde, Tarlada buğday ya da sebze çifti sürerken; atamızın eti, kanı, kemiği toprak olduğunu, toprağın ata olduğunu bilir çift sürerken, sabanı sert olarak toprağa çakmayız.

TOPRAK YANİ ATAMIZ incinmesin diye çifti yavaş süreriz. Buğday ekerken taşa, kuşa, bana diye ekeriz üçte birine razı oluruz, kuşun, karıncanın yabanın hakkını ayırırız. Yük yüklerken de hayvanlara çekebileceği yükü yükleriz. 1 kile 13 kg gelir bizim yörede. Eşeğe beş kile, Katıra 8 kile, deveye bir mut buğday yükleriz. Sabah önce hayvanları doyurur sonra kendimiz doyururuz. Yılanın bile hakkı olur diye, sağdığımız sütten birazını toprak kaba koyar damın dulunda guytu bir yere bırakırız yılan sütünü içer, her evin bir yılanı vardır biliriz. Sadakamız da, kurbanımız da diğer, yokluk çeken insanların payını veriyoruz.

Ağacın dibinde abdest alırsın su yabana gitmesin deyi, Anası ölmüş kuzu, kuzusu ölmüş koyuna yakarız yetimi öksüzü yaşatırız. Eskiler iyi bilir süt anne vardır. ananın sütü yetmezse başka ana bebeği emdirir ve süt anası olur. Bizler nazarımıza ancak dağlar dayanır diye sabah kalkınca önce dağlara, sonra, hayvanlara, sonra insanlara bakarız. gözümüzün nazarından bile koruduğumuz; Yaratan'ın yarattığı, yaratılandır. Bizim kimseye zararımız olmaz, olursa faydamız olur. BİZ YAŞATARAK YAŞARIZ. Bize kimsiniz dersanız BİZ YÖRÜĞÜZ ARKADAŞ.

KIN İMALATI

ABDURRAHMAN DOĞAN

Hobi olarak başlamış olduğum kın imalatını sizlerle paylaşmak istedim.

Öncelikle kın nedir onu anlatayım. Kın kılıçlarda kullanılan bir muhafaza olup taşıma esnasında kılıcın sağa sola zarar vermesini engellemek için yapılmış bir koruma kabıdır. Kılıç günümüzde dekorasyon amaçlı, tarihte ise savunma ve savaş silahı olarak yapılmış bir kesici üründür.

El İşi Her Kılıca Ayrı Kın Gerekir

Ustalarımız tarafından kendi maharetleri ve ustalıklarıyla imal edilmiştir. Kın her kılıca göre özel yapılır. Özel yapılmasının sebebi ise kılıç form özelliklerinin farklı olmasıdır. Ayrıca ustanın yaptığı her kılıcın bir başka kılıçla aynı görünümde olmasına rağmen dizayn farkı olduğu ortaya çıkıyor. Onun için elde yapılan bir kılıcın kını diğer bir kılıca genellikle uymaz. Kın imalatına başlamadan önce seçici olmak gerekiyor.

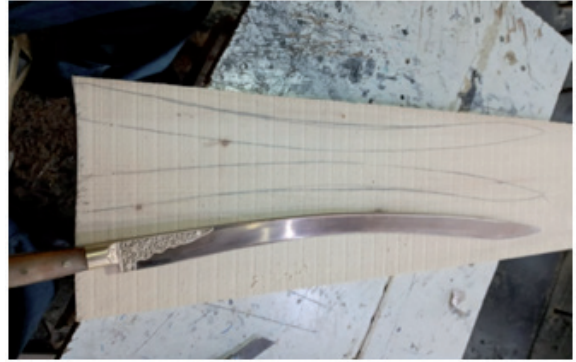
Oyma İşlemi Dikkatli Bir Şekilde Yapılmalıdır

Ahşap seçimi yapılır yapılacak kılıca göre oyma işlemi yapılacağı için kılıcın form özelliğine göre iki ayrı ahşap üzerinde sağlı sollu simetri çizimi yapılır oyma işlemi sırasında kullanılan aletlerin keskin olması gereklidir.

Kın imalatına başlarken ilk önce kın ahşabını seçmek gerekir.

Ahşap hafif olacak, kuru olacak, çıra ve budak olmayacak. Günümüzde en uygun olanı bu iş için reçinesiz budaksız kuru cam ağaçlarıdır. Bazen ıhlamur ağacından olur temini günümüzde zor olduğu için uygun ağaç seçilir.

Çalışma sırasında mümkün olduğu kadar gerekli güvenlik önlemleri alınmalı herhangi bir yaralanmaya sebebiyet verilmemelidir. Oyma işlemi dikkatli bir şekilde yapılmalıdır ... iki taraflı oyma yapıldıktan sonra kılıcın kına rahat girip çıkması için alıştırma yaparak kın içindeki temizlik itina ile yapılır. Sırası ile kalın ve ince zımparalarla perdahlanır, yapıştırma işlemine hazırlanır. Yapıştırma işlemi ahşap tutkalı kullanılarak işkence vasıtası ile iyice sıkılır kurumaya bırakılır...

Kuruyan yapıştırılmış kın tekrar kontrol edilir kılıca uyumlu olup olmadığı gözlenir. Varsa bir hata düzeltilmelidir. İç biten kının dış yüzey perdahlaması yapılır. Gene zımpara ile ince perdahlar yapılır.

Bezeme Ve Desen Çalışması

Kının ölçüleri alınarak çamurluk ve pabuç kısmına pirinç sarıdan bezeme yapmak için desen çalışması uygulanır. Arkalı önlü çalışma yapılarak bir bezeme ve desen oluşturulup kın üzerine kendi ölçülerinde germe yada kalıba koyma işlemi yapılır. Pirinç levhaların kalıba alındıktan sonra tutulmak amacı lehim işlemine geçilir. Gerekli olan lehim ya da kaynak işi tamamlandıncaya kalan ve istenmeyen görüntüler tel fırça ile temizlenip polisaj için hazırlanır...

Polisaj yapılarak düzgün görünüm ve sath elde edilir ...Polisaj dan geçen piriñler tekrar kın üzerinde duracakları yerlere alıştırma yapılır. Deri ile piriñ arasındaki kalacak olan kısımlar oyularak sarının altında kalması sağlanır...

Deri Hazırlama

Arada kalan boşluğa göre deri hazırlanır. Deri ise özellikle işlenmiş keçi derisi yani astar deri kullanılır. Kuzu derisi işlem sırasında çok esnediği için kullanıma uygun olmuyor onun içindir ki keçi derisi olacak.. Deri tersten kına göre dikilir çevirme işleminden sonra kın üzerine uç kısmından başlayarak monte edilir. Monte edilen deri kının dışında bulunan ve sonradan pirince göre oyduğumuz piriñ altında kalacak kısımdan deri ahşaba yapıştırılır. Deride piriñ altlarında kalacak yerlerin tıraşlaması yapılarak piriñler levhaların montajı yapılır. Deri ile piriñ levhaların birleşme yerlerinin temizliği yapılır.

Boya, Cila Ve Son Kontroller

Gerekli olan son kontrol ve düzeltmeler yapılır. Deriyi dış etkenlerden korumak için ve görünümü hoş hale getirmek için son kat seri boya ve cilası yapılır. Kuruma işlemi biten kın kılıçla buluşur.

YEREL ARAŞTIRMALAR VE BİLGİLENMELERİN IŞIĞINDA ACIPAYAM İLE İLGİLİ KİTAPLAR

Geçen sayıdan devam...

Hazırlayan: Hasan KALLIMCI

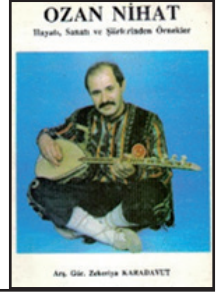

24- Gümüşdiş, roman, Mustafa ÇETİN, özel yayın, Denizli 2009

Acipayamlı, "Gümüşdiş" namlı efenin hayatının anlatıldığı romandır. Vuru-larak öldürülmesinin ardından yakılan "Aleddin'e vardım emme durmadım" diye başlayan türkü, miras olarak kalmıştır.

25- Ozan Nihat Hayatı Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler, Zekeriya KARADA-VUT, Denizli 1993

Denizli'nin ve Ege Bölgesinin yaşayan tek ozanı Nihat SÖNMEZ, bu kitapta; Ozan Nihat'ın Hayatı, Âşıklığı ve Mahlâsı, Şiirlerinde İşlediği Konular, Şiirle-rinin Özellikleri ve Sanatı başlıkları altında tanıtılmıştır. Ozan'ın 62 şiirine ve kendisi için yazılmış 4 şiire de yer verilmiştir.

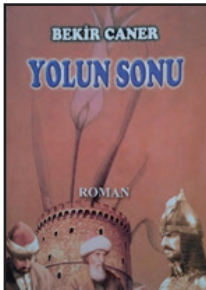

26- İşte Ben Yarenler, Ozan Nihat, Denizli Belediyesi Kültür Yayını, Denizli 2012

Gölcük'lü Ozan Nihat'ın şiirlerinin tümü yer almıştır. Kimi anılarla anlatır ha-yatını, kimi de Ozan Nihat gibi şiirlerle. Bu kitapta Ozan'ımız, Avrupa'daki in-sanımızı, onların çilelerini, gurbeti de anlatmış, fikriyatını paylaşmıştır. Tabii Acipayam, Acipayamlılar ve çevresi için de şiirler yazmıştır.

27- Anılarda Tahir Kutsi MAKAL, Ünal Şöhret DİRLİK - Mithat MAKAL, özel yayın, Denizli 2012

Acipayam'ın Oğuz köyünden şair, yazar Tahir Kutsi MAKAL, Gürbüz AZAK gibi, bu coğrafyadan çıkarak Babıalı'de ömrünü geçiren ikinci hemşerimizdir. Bu kitap, şairimizin 1999'da vefat etmesinin ardından ortaya konulmuş vefa örneği bir eserdir. Kitapta onlarca şair ve yazarın Tahir Kutsi ile ilgili anıları, onun sanat hayatı ile ilgili değerlendirmeleri yer almıştır.

28- Yolun Sonu, (roman) Bekir CANER, özel yayın, Denizli 2013

Beylikler dönemindeki, Garbi Karaağaç anlatılmıştır. Serinhisar, o dönemde kalesiyle vardır. Yeşilyuva kurulmuş ve gelişmiştir. Yassıhöyük'ün de kuruluşu işlenmiştir. Bekir CANER; "42 Kitabımın hepsinin öyküleri Denizli ve yöresin-de geçmektedir. En son yazdığım At Kuyruğu mizah kitabındaki hikâyeler de Denizli yöresinde geçmektedir. Ben Denizli yazarıyım. Bu yüzden her kitabım-da mutlaka Denizli adı geçmektedir." demiştir.

Devamı gelecek sayıda...

BABAM ALİ ÖNAY İLE KONUŞMALAR

(1993-1995)

(Geçen sayıdan devam)

- Senin diploman bende.

Biz diploma almamıştık önce.. Hüsnü bey gelmişti Çallı.. Çalın Üçkuyular köyünden.... Oturaklı bir adamdı.. Birgün Kölceler'in Şükrü'nün berber dükkanı vardı, orada oturuyorduk. Hani ikili dükkan var ya eskiden tek dükkandı orası sonra bölündü.. Orada. Peykeler vardı.. Akif dayın, İrazlan Hasan, Omar Usta oturuyorduk.. Hüsnü bey rahmetli geldi, bizle konuştu; 'çocuklar sizin diplomalarınız var okulda dedi, almamışsınız, gelin alın onları' dedi.. 'Öyle bir gün gelecek, köy bekçisi diplomasız olmayacak, köy çobanı diplomasız olmayacak, sığır çobanı diploması olmayınca yapamayacak' dedi. Bak, görüşe bak sen.. İleri görüşlü adam.. 'Gelin dedi, onları alın, lazım olur, birer ikişer fotoğraf alın da gelin' dedi.. Azcık konuşuverdi bize, sohbet etti. 'İki kişi konuşurken üçüncü kişi olarak varıp oturmayın dedi. Benim dedi amcam vardı köyün ağası.. Bir de başka ağayla konuşuyorlarmış. Birisi çıkıp gelmiş, ikisi-

nin arasına oturmuş... Onlar da köy hakkında gizli bir şey konuşuyormuş.. Onun yanında konuşamamışlar.. Amcam dedi, bir kağıt yazmış dedi. Bu herife söyle de bir daha iki kişi konuşurken varıp üçüncü kişi oturmasın söyle ona demiş.. Mektubu kapamış.. O yanında oturana, filan köyde Ahmet ağaya bunu ver demiş.. Adam mektubu almış doğru o köye... gece. Adam almış mektubu okumuş. Ne yaptın sen demiş okuyan adam.. Hiç demiş filan ağayla filan ağa oturup konuşuyorlardı, ben de vardım oturdum. Bir daha demiş öyle iki kişi otururken aralarına gidip oturma demiş.. Ordan kendi kendine söve söve köye çıkmış.. Ulan a de Yus senin ne işin var iki ağanın aralarında diye.. Onun için oğlum dedi bir çok nasihatler verdi bize... İki kişi arasına gidip oturulmaz dedi. Gaste okuyan birisine gidip dışından bakılmaz dedi.. Bunlar ayıp şeylerdir dedi. Şöyle olur böyle olur...Çok faydalı bir adamdı.

- Annem, Süleyman dayıyı anlatıver

Süleyman dayı vardı. Sen bilmezsin sen doğ-

madan ölmüştü. Müşür'ün babası.. Onu kızdırırlardı. Garük bazarından.Mısva çavuş vardı Hacıvellen Abdurahmanın babası.. Yakup çavuş, Koca Mısvagilin bubası... Berber ali şükrünün bubası, amcası.. Bunnar beş altı gişi bir şişe irakı almışlar, oradan... Onu da Süleyman dayının heybesine sokmuşlar.. Eşşeğe binmiş geliyor, onun haberi yok.. Tam Hanoda'nın önüne gelmişler orada insan kaynıyor...Orda oturuyor herkes konuşuyorlar.. Heybeden çıkarmışlar, baksana Süleyman rakı içiyo rakı almış, ne odlunu bilememiş Süleyman dayım ıramatlık.. Onlara vermiş gayarı... Ana avrat.. Siz goymuşsunuz, ben neneyem rakıyı deye. Ondan sonra.. Süleyman var mı diye şişe taklidi yaparlarmış.. Basarmış küfürü.. Verirdi gayarı söverdi ıramatlık.

- Annem-gavelerden derman etcez varmı diye dudu yengeme gelirlermişe...

Bir zaman Ürer'de(Yüreğil'de) birisinin hayvanı hastalanmış, sancı olan hayvana filan icirirlerdi eskiden....Git demişler Müftülerin Süleyman'da bulunur .. Gelmiş.. Süleyman dayı evde yok, Dudu yenge varmı. Deyzecim kendi işçenden filan ver, bir fincan kadar hayvana verecem demiş.. Hada olum git demiş bizde öle şey olmaz..

-Eskiden insannan birbirine horatası, şakası geçiyormuş..-

- Allah iş gayıt husası versin

Mesela birisi ise yola gidiyor ha da Allah işini rast getirsin diye dua edilir odur..

- Başka ne dua var

Allah selamet versin, Hayırlı yolcuklar, Hoşça kal, uğurlar olsun, Ocağı tütesice, ocağı sönesi.. ocağı sönesi beddua...

Allah iyiliğini versin.. Allah ecrini versin. İki tarafta gelir.. ne ettiysen onu versin demek..

- Annem kazım ağam hep le ilehe illah vele havle vela kuvvete illa billah derdi...

Dudu yengene çekişceği zaman behey Müslüman bi yo otur beş vakit namazını kıl derdi.. O da sen asar dağında kalırsın derdi. O da sen ovada kalırsın derdi.. Birbirlerine böyle söylerlerdi...

Bubam ıramatlık hiç küfür bilmezdi. En kızdığı zaman vela havle vele.. Bir şeye canı sıkılsa bile bunu söylerdi.. Yah yarabbi derdi.. Çok güzel Kur'an okurdu bubam. Onun gibi Kur'an okuyacak yok şimdi.. Hafız ağa vardı o da güzel okurdu ama bubam kadar değildi. Bubamın sesi çok güzeldi.. Şavkı rahmetli de güzel okurdu. Bu çocuğun sesi çekiyor camiye derlerdi.. Camiye önümden arkamdan gidenlerden duyardım. İsmail Hakkı vardı. Va va va diye ezan okurdu. Hacı Memetlen Hakkı dayı vardı. En deyyusun oğlu derdi.. Ezan okuyamıyodu, ama güzel okuyon zannediyordu.

- Peki sen ne yaptın çocuklukta?

Demencilik yaptık. 13 yaşından askere kadar değirmende çalıştım 7-8 sene Askere gittik geldik, yolculuk yaptım...

- Değirmenler ne zaman intikal etti bize.

Kazım ağam doğduğu zaman 1322 de... Emekliyormuş.. Anam belime bağlarda ögle çalışırdım diyor su enerken.. Ameleye ekmek yemek yaparken.. Hacı bubam (babamın abesi...Ahmet (sonra onlara Hacıametler dediler, Hacı İsmail'in bubası)) ölmüş o senelerde... Bubam hatip oluyor camiye.. O senelerde vakıf caminin zaten..

Ali Önay torunu Ahmet Oğuz ile

Ali Önay ömrünün son yıllarında

- Müftüler kim?

Müftüler biziz.. Müşürlere de Müftüler derler ama onlar müftüler değil.. Esas Müftüler biziz.. Onlar Hassüleymanlar.. Yalnız onlar Müftü'nün evinde oturduklarından, onlara da Müftüler diyorlar.. Müftü Abdurrahman efendi...(Abdurrahman mı Mustafa mı?-) babamın dedesi... Babamın dedesi müftü.. Babamın babası Hafız İsmail efendi..

- O ne iş yapardı?

O da caminin hocası.

İlk defa hacı İsmail efendi dedem caminin imamı. Şimdi öyle ki.. Medirseye talebeyi onlar yetiştiriyor...Orta cami ilkokul vazifesi görüyor.. Çocukları Kur'an okumaya kadar yetiştiriyor, sonra medreseye gönderiyor.. Bubam da hacı bubam da aynı vazifeyi yapıyorlar. Benim bildiğim sırasıyla, Hafız İsmel dedem, hacı Ahmet bubam ve bubam..

- Hafız İsmel kim?

O Şemikler'den gelme.. Hafız İsmail..Kör Müftünün damadı. Kör müftünün karısının kardeşi Şemikler'e verilmiş.. Talebesine... O da hocaymış herhalde.. Okumaya gelmiş.. Ona verilmiş Şemikler'e...

Şemikler'de Hafız İsmail dedem doğmuş.. Dayısının yanına okumaya gelmiş.. Kör müftünün yanına.. Kör müftü onu beğenmiş, yegenini... Kızını vermiş, Alime ninemi...Bubamın anasını...

- Aslında bizim nesil...

Evet bizim nesil. Denizli'de Hacı Kaşıkçı vardı.

Hacı Kaşıkçı bubamın halasının oğlu.. Hacı Kaşıkçı'nın anası bubamın halası.....Yani bubasının kardeşi...

- Şu anda akrabalar varmı bizim Şemikler'de?

Çok..

- Peki diğer kız Ayşe?

-Ayşe halam iyice akrabaymış (Sabahat abla)

-E bubası bubamın deze olusu ya...

Arif hoca bubamla dezeoğlu.. Baha Bey'in babasıyla, Hacı Mustafendi hoca vardı bu Aşa nenenin babası.. Onlar bubamın dezeoğlu..

İkisi birden. İkisi kardeş. ikisi birden...

Kör müftünün kızları Alime, Ayşe, Şerife.. Ayşe bunlarda, hocalara verilmiş.. Arif hocagilin anası.. Şerife... Ben biliyorum onu, öldüğünde ben biraz büyüttüm, Hassüleymanlar'a verilmiş.. Müşür'ün bubası Emiraşa teyze vardı onu bilmezsiniz siz onna ordan doğmuş.. Bubam gilin anası ise Alime.. Üç kardeşler.. Bizim değirmen yaptığımız yerler Alime, Ayşe, Şerife diye çıkmış tapuları hep..

- O tapular nerde şimdi?

Benim eski kitaplar vardı bavulların içinde onların arasındaydı şimdi yok. Ne oldu bilmiyorum..

- Vakıftan mı kalmış?

Vakıf değil onları parasıyla almış.. Vakıf olan yukarı Karaçay'da Guz değirmen. (Onu da devlet almış)

- Guz ne demek?

Güneş görmeyen guz tarafı.

- Öbür değirmene ne denirdi?

Öbür demen Sazak.. Tahir amcam varmış o Sazak değirmeni beklermiş. Babamın büyüğü. Kör müftüden kalma değirmen.

Şimdi, seferberlik zamanı, harp zamanı, eşkiyanın birisi kaçak...Aç kapıyı diye, kapıyı tıkılatmış, açmamış.. Yanında karısı varmış Tahir amcamın, kapıyı açmamış.. Bacadan inmeye başlamış eşkiya.. Aşağıdan deh devemiş kurşunu Tahir amcam... Ocağın içine düşmüş adam, geber-

miş... Sabah oradan aldığı gibi karşıda dere var dereye gömmüş gelmiş.. Kel Memetce vardı, Kel Memetce hıyallamış (anlamış) hemen... 'Tahir ne yaptın dedim' derdi Kel Memetce, ben büyükken daha sağdı.. O biliyordu. 'Tahir ne yaptın dedim' derdi.. 'Sus dedi' derdi.. Ondan sonra hastalanmış, korkmuş Tahir amcam.. Ondan sonra ölmüş.. Sazak değirmeni de yıkılmış gitmiş..

- Dedemin kardeşlerinden birisi Dinarda şehit olmuş...

Hüseyin amcan... Hakkı amcan var ya onun babası. Babamın küçüğü. (Servet ve Hüseyin Önay'ın dedesi) Orada askerken tebdili hava verilmiş, Dinar'a gelmiş orada ölmüş.(Dizanteriden) Babam hoca olduğu için askere alınmamış. Abdülhamit öyleymiş ki okuyan talebeyi bile almamış.

Hacı bubam (Ahmet), Tahir amcam, bubam, Hüseyin amcam. Bubam 4 kardeş. Kız, ayvazlar halam vardı. Adı Fatmaymış galiba. Bir kız kardeş..

İlhan Akşit'te şecere var... Baha Bey milletvekiliyken 1950'lerde toplandık, Medirse'de oturduk, yazmışlar, ben gördüm...

- Kör müftünün babasını biliyor musun?

O kim bilmiyom...Kara Müftü diye geçiyor... İmama sordum ben de o değil dedi.. Amcası filan olsa gerek herhalde..

- Bizim Aksekililerle ilişkimiz?

Bizim onlarla ilişkimiz, babamın teyzesi aşane Aksekili'ye verilmiş... Burada ilişkimiz akrabalığımız oradan.. Aksekili'yle akrabalık yok evlatlarıyla var yani..

- Seksende Aksekili Serdengeçti'yle konuşurken ben Yatağan'ı bilirim, geldim gittim dedi.

Ben görmedim belki yolculuk yaptığım senelerde gelip gitmiştir. Onu görmedim ama dergisini alıp okurdum..

- Hacasannna nenem kimlerden?

Hacı Memetler'den

- Hacıhasannalar dedem?

Hacasanna dedem Velcenne'den,..

- Bizim Yörüklerle bir ilişkimiz var mı?

Yok Hacıvella Yörüklerle ilgili..

- Yüreğil, Kuyucak?

Yüreğil sonradan kurulmuş ama Kuyucak eski olsa gerek..Zomzort yörüğü derdi Hacıdellen Osman dayım onnara.. Yörük onnnar... Biz de eski yörüğüz ama bin sene evvel...

Hacıvellen Osman dayı yukarıda öküz güderdi rençberdi, biz de at güderdik.. Dam vardı akşam ihtiyarlarla içine otururduk.. Cüneyt dayı, Koca Ellez, Hamza'nın oğlu, Hacıvellen Osman, ihtiyarlar iç tarafa oturur, biz çocuktuk daha, 13- 14 yaşlarındaydık..Biz; Gök Yakup, ben, Çolakçalan Oma, Gövalların Oma....Böyle arkadaşlarla dışarıda otururduk.. Ocağın daşlarının üstüne garga gibi çönerdik. Hacıvellen Osman dayı değneği vardı değneğiyle saz çalardı.. Ağziyla taklit ederek;

kımrığını gıvrığını..

oglan döne kız döne döne

gelin olduğun gece oynarım döne döne.

Biraz kaçıktı. asayı alır çat çat bizi döver.. filan.. Bizim de hoşumuza gidiyor hava çekmesi filan..

Bir gün dağda, birisi sakız düşürmüş,o da yatınca saçına yapışmış.. verdi sövdü...

-Tekrar değirmende çalıştığın yıllara dönersek

Bizim değirmen olduğu için ben at güdüydüm.. Bir atım vardı ama önceden 3 atımız varmış.. Babamın binek atı vardı, iki de araba atı vardı.. Kazım ağamda araba vardı. Buğdey götürürdü Denizli'ye.. Beni de götür derdim, ben de giderdim.. Atardı arabaya götürürdü..10 yaşlarında... O zaman Denizli'de karlı hoşaf var.. Hoşaf, içine kar atarlardı, kaşşığıla içilirdi.. Alıverirdi bana... Has ekmek vardı, francala, birinci undan.. Bembeyaz o katık filan istemezdi, öyle yenebilirdi... Has ekmek alıverirdi. Helva alıverirdi..

- Denizli nasıl bir yer o zamanlar?

29- 30 larda تنها Denizli 10 bin nüfus var o

Fırının önünde soldan itibaren: Ali Önay, Eşi Naile Önay, Kardeşi Emire (Önay) Dönmez ve oğlu Adil Önay.

zaman.. Denizli o zamanlar küçük.. Bayramyeri ile Delikliçınar arasında... Bayramyeri ile İstiklal arasında.. Bayramyerinde meydan kave vardı, üç tane.. Kavak ağaçları var büyük... Dinlenmek için herkes gelir oraya otururdu.. Küçük bir kahve ocağı vardı ayrıca.. Ağaçların dibinde çay içilirdi.. Çok güzel bir yerdi sonra bozdular orayı..

Daha eskiden gabiristanmış orası... Bayramyeri gabiristanmış.. Gabiristanı kaldırmışlar kahve oldu.. Ağaçları kestiler şimdiki halini aldı.

- Bakırcılık, dokumacılık?

Bakırcılık yine aynı yerdeydi, bakırcılar çarsında.. Dokumacılık evlerde.. Evlerde tezgahlar elle çalışırdı.. O zaman buğdey kuruşla satılırdı. Santim santim şimdiki santimi bilmiyor.. Buğdayın kilosu üç kuruş iki santim.. Üç kuruş beş santim.. Paranın ölçüsü.. Kuruştan sonra.. 10 para yirmi-beş santim.. bir para ikibuçuk santim.. Bir metelik vardı on para.. Beş para vardı, yarım metelik derdik ona.. Kazım ağam 40 dolu buğdey atardı arabaya..15 kilodan 600 kilo gelirdi.. Altıyüz kilo buğdeyde üçer santimden ne yapar 1800 santim

1 para 25 santim olduğuna göre 15 kuruş filan yapıyor.. 10- 15 kuruşa da 1 dolu arpa alınıp hayvanlara yedirilirdi..

- Denizli sulak mıydı?

Denizli çok sulaktı yine sulaktır ama o zaman daha fazlaydı. Sanat okulunun olduğu yer un fabrikasıydı...Kimyo'nun fabrikası Yunan savaşından sonra sahibi gavur bırakıp kaçmış. Fabrika'nın eşyaları atılıp duruydu bahçesinde, ben gördüm.. Mısırdaki askerlik yapanlardan birisi, ben onun ununu Mısır'da gördüm derdi, markayı... Denizli Kimyo diye derdi.. Ta oraya kadar un sevkedermiş.

- Bu civarda gayri Müslim var mıydı?

Ben küçüktüm.. 5-7 yaşlarında az aklım eriyor. Honaz'dan endirdiler.. Bizim sokaktan.. Fethiye tarafına götürüyorlar onları o tarafa sürdüler.... Sakallı sakallı papazlar filan..Sürü sürü.. Bizim avluya su almaya gelmişler.. Evin içinde su vardı.. Emir halan yaramazdı çocuğken o benden 4-5 yaş büyük...Koca cavır deye cavırları kolamış.. Bubam dokunma demiş.. Onlar da insan.. Kızım dokun-

mayın onlara demiş.. Ordan sokaklardan indiklerini biliyorum.. OnnaYonanlılar'a yardım etmişler çok, Türkler'e saldırmaya başlamışlar.. Harb kazandıktan sonra hükümet onları topladı.

- İhanetin cezası vardır.

Tabi tabi

Honazlı'nın birisi diyor ki değirmende un eğitmeye gittik Yonan garısı çocuğu avutuyor.. Sus sus yavrum Yunan dayın geliyo dedi çocuğa...Çocuğu öyle avutuyo Honaz'da.. Yonan Sarayköy'e doğru gelmiş.. Mendires'i geçmemiş.. Öyle dermiş... (o Honazlı Yonan....)

- Buralarda durum neymiş?

Burada onnar duyuluyor. Ben çok küçüktüm. Efeler filan geldi bir defa Hacasanna dedemdin orayı Abdurrahman dayımı bastılar.. Şikayet edilmiş Abduraman dayımlar..10 20 kadar efe..

Abdurahman dayım kopuk.. Köyün içinde edepsiz.. Kınalıyı nikahlamışlar.. Nenen govalamış git ocağı tütüsice.

- Kınalı kim?

Sen bilmezsin Emiraşa yenge vardı. Yandı bir ev , Tekimennen evinin yanında biliyon mu iste o ev emiraşa yengenin eviydi.. Dayımın mavzeri filan orda durardı. Ben çok.. mavzer getirveriydim dayıma ordan.. Biyere gitceği zaman gidive mavzeri al gel derdi.

- Annem, nasıl geçtik anlatıver?

1946 da evlendik daha bir saat dargın durmamışızdır annenle. Annen 17 yaşındaydı evlendiği-

mizde. Ben 28 yaşındaydım. 11 yaş farkımız var.

- Annem, Allah biz gibi datlı geçmeyi nasip etsin.

Bazen dedi kodu eder birbirimize çıkışırız ama bir saat dargın durmadık.

- Annem , çok datlı geçti hayatımız çok şükür.

Fırında hamır yoğururduk annenle, sabaha karşı 3' de 4' de. Kış gününde kalkardık, baharın ... İkimiz hamır yoğururduk.. Ben hamuru keser, ekmeği çıkarırdım. Annen yemekleri pişirirdi.

- Annem, Sizi arkama bağlar bindirir de iki teneke su taşırdım baza yerinden babana...

Ben müsteriye bakarken annen orda arkada oraya su koverirdi, daşırdı da...

- Annem, çok yorgunluğumuz olurdu ama dinleniverirdik...

11 de gelirdim ben 3-4 de kalkar giderdim..Yorgunluk duymazdım. Ama çok güzel gıda alırdık.. Et kebab evden hiç eksik olmaz..

Günde 8 -10 oğlak işlediğimiz olurdu..3-4 normal günde kebab... Kebab ucuz; 2,5 lira kilosu. Diyelim birisinin bir misafiri geldi mi, beş kiloluk bir oğlak sipariş ederdi.. 10 -15 lira alır gider misafirine ikram edersin.. Kilo kilo zaten evlere götüren çok.. Eyi di çok..

- Annem, Gaysalı ebe ne derdi 'tahan varsa nayla gelin azcık da tahan yolla bana' derdi. Çanaklada kalanı birleştirip veriverirdim. Pek sevinirdi.

Akşamdan kalan kebabı müşteriye koymazdım hiç.. Gelen giden misafire komşulara Gaysalı anama, Ayvazla halama, oraya buraya dağıtırdı bu.. Kedilerim vardı 10 kadar ekme ve kebab kırıntılarını onlara bırakırdım.. Sularını da bırakırdım yer dağılırlardı.

Mustafa Nadir Önay

Ali Önay torunlarının sünnetinde

BEYAĞAÇ'TA EREN GÜNÜ

Yazı ve fotoğraflar: Osman Ünlü

Denizli'nin Beyağaç İlçesi ve Köyceğiz ilçesi sınırında bulunan Sandras Dağları Çiçekbaba Zirvesi'nde her sene ağustos ayı son perşembe günü geleneksel Eren Günü Şenlikleri yapılmaktadır. Yapılan yerin rakımı 2040 metredir.

Buraya Beyağaç, Köyceğiz, Fethiye, Dalaman ve Ortaca ilçe köylerinden birçok yörük aileleri ve misafirler katılmaktadır

Denizlide de Beyağaç Yörük-Türkmen kültürüne özgü olan bu adet 7 asırdır devam etmektedir. Burada birçok yörük Sandras Çiçekbaba zirve yakınında bulunan Kartal gölü etrafında çadırlarını çarşamba günü kurarlar ve birgün ve geceyi Kartal gölünde geçirirler. Perşembe günü sabah Eren yolundan yürüyerek Çiçekbaba mezarına gelirler. Burada adaklarına keserler ve herkese ikram ederler.

Organize Beyağaç belediyesi tarafından 15 yıldır düzenlenmektedir.

Çiçekbaba mezarı uzunluğu toplam neredeyse 50 metre vardır.

“Dağ Kültü, Eren Kültü ve Şenliklerinin Muğla'daki Yansımaları” adlı çalışmasında Yard. Doç Dr. Mehmet Naci ÖNAL şu bilgileri veriyor:

“Sandıraz Dağı ve Çiçek Baba Şenlikleri Muğla'daki en canlı ve en geniş katılımlı eren ziyaretleri, Batı Torosların son uzantısı olan Gölge Dağlarının Sandıraz doruğunda yapılır. Köyceğiz ilçesi ile Denizli'ye bağlı Tavas ilçesinin Bey ağaç beldesi arasında kalan Sandıraz dağının zirvesinde Çiçek Baba olarak bilinen erenin mezarı bulunmaktadır. Mezarın boyu otuz dört metre yirmi santim uzunluğundadır. Eni ise, üç metre on santim genişliğinde olup baş tarafında bulunan taşın yüksekliği seksen beş santim, ayak ucu tarafındaki taşın yüksekliği altmış beş santimdir. Mezarın baş tarafı kibleye doğrudur. Mezarın kenarlarında ayrıca büyükçe taşlar yer almaktadır. Bu taşların sayısı dokuzdur. Göğüsleri hizasından kibleye doğru yöneldikleri göz önüne alındığında dokuz mezarın olma ihtimali düşünülebilir. Aksi halde bir erenin otuz metreden daha uzun olan ve kibleye uymayan görünümü ile karşılaşılır. Çiçek Baba ziyaretleri yüzyıllardır süren bir

gelenektir. Kimse bu ziyaretlerin ve şenliklerin ne zamandan beri yapıldığını bilmemektedir. Şenliğe gelenler, babalarının ve dedelerinin de bu şenlikle katıldıklarını, kendilerinin ise çocukluklarından beri geleneğin içinde olduklarını belirtmişlerdir. Yakın zamanlara kadar yol olmadığı için, halk ziyaret mahalline atla, eşekle veya yaya olarak çıkarlarmış. Son yıllarda değişik noktalardan yolların yapılması sonucu, ziyaretçiler çeşitli vasıtalarla gelebilmektedirler. 105 bilig, Bahar / 2003, sayı 25 Çiçek Baba için yapılan şenlikler her yıl ağustos ayının son perşembesinde gerçekleştirilir. Bu güne “Eren Günü” denilir. Ziyaretçiler, birbirleriyle haberleşmeksizin gelirler. O gün erene çıkılacağı bilinir ve ona göre hazırlıklar yapılır. 1994 yılından beri Denizli’nin Beyağaç Belediyesi ile Kaymakamlığı “Geleneksel Eren Günü, Kartal Gölü Yörük Şenlikleri” adı altında şenlikler düzenlemektedir. Denizli ili, Tavas ilçesi ve Beyağaç beldesi civarından gelen ziyaretçilerin kimi bir hafta, kimi üç gün, kimi bir gün öncesinden Sandıraz Dağı’na çıkarlar. Erene yaya yaklaşık olarak bir saatlik mesafede bulunan Kartal Gölü’ne gelirler. Çadır ve yatak yerleri hazırlanır. Köyceğiz tarafından gelen ziyaretçilerin bir kısmı çarşamba günü, yani şenliklerin düzenlendiği günden bir gün önce dağa çıkarlar. Gece erenin etrafında geçirilir. Çar-

şamba akşamı diğer çadırlara ve obalara ziyaretler yapılır. Akşam eğlenilir. Her şey ağustos ayının son perşembesinde yapılan şenliklere göre ayarlanır. Perşembe günü Beyağaç tarafından gelenler, şafak vakti Kartal Gölü’nden hep birlikte erenin bulunduğu zirveye yürürler. Bu yürüyüşe “eren yürüyüşü” denir. Çiçek Baha’nın mezarı etrafında hem Denizli tarafından, hem Köyceğiz tarafından, hem de diğer yerlerden gelenler buluşurlar. Çiçek Baba mezarının etrafında üç veya yedi kez dönülür. Kimi ziyaretçiler adaklarla (kurban edilecek oğlak ve keçilerle) birlikte, kimi ziyaretçiler kucaklarındaki bebeklerle dönerler. Dönülürken birer dilek tutulur. Bu dileğin kabul olacağına inanılır.”

Çiçekbaba Mezarı

BİR FOTOĞRAF BİR HATIRA

MAHMUT ABİ VE HASAN HOCA

Damat Mahmut Şenel ile sağdıç Yusuf Şenel tekbirlerle sağdıç durulacak alana giderken...

29 Mayıs 1977 Hassünler'in Şevket oğlu Mahmut (Şenel) ile Ürazların Ali Onbaşı kızı Reyhan (Yürektürk)'ün düğünlerinde sağdıç durma töreni. Bu, benim üçüncü sağdıç törenim. Belki de Yatağan'da bu konuda tekim.

Birinci sağdıçlığım Selami abimin düğününde, Rahmi abimin asker olması ve izin alamaması sebebiyle bana kaldı. Bu ilk sağdıçlık zorlu ve yorucu oldu. Gençlerin düğün öncesi yemek yeme merasimine kadar her şey normaldi. Malum gece önce gençler geldi. Gerekli karşılama yapıldıktan sonra onları bir odaya aldık. Arkasından kız evinden gönderilen baklava, çerezler vs. yiyecekler gençlerin oturduğu odaya götürüldü. Özellikle baklava büyüklerin yeme yanında yat dediği cinstendi. Mis kokulu baklavanın teline dokunmadan içeri gönderdik. 4 – 5 dakika sonra içeriden gürültüler patırtılar gelmeye başladı. Bir sağdıç olarak derhal olaya el koydum. Konu anlaşıldı. Gençler, baklavalardan üzerinde kedi gezdi iddiasıyla bu baklavayı yiyemeyeceklerini ve buna bir çözüm bulunmazsa düğüne gelmeyeceklerini söylediler. Bu arada elektrikler kesildi. Ziya abi (Şenel) elinde çakmak, kedi izi arı-

yor, ortalık ana baba günü. Nihayet teyze oğlum İnce Mehmet (Dönmez) dayanamadı, Selami abiye döndü: "Selami şu çocuklara 5 – 10 kuruş para ver, bu meseleyi kapatalım" dedi. Selami abi "Ben bunlara para versem giderler içerler, bunlara para vermem." dedi. Bu arada nereden geldiyse annem "Benim düğünde de böyle kavgaya ettiler, gençler gelmedi. Gene öyle olmasın." dedi. Uzun görüşmelerden sonra alınan parayla içki içilmemesi şartıyla Selami abi gençlere biraz para verdi ve gece mutlu bitti.

Sağdıçlığın ikinci görevi gelin alma töreninde gelini alıp damada veya damadın babasına teslim etmektir. Kız evine varıldığında kapı arkadan kilitlenmişti, 'içeriden 50 lira vermeden kapıyı açmayız' denildi. Ben de 1970'li yıllarda epeyce büyük para olan 50 lirayı istemelerine "O kadar da etmez canım." diye karşılık verdim. Niyetim çocukların yüksek istediğini belirtmektir. Ancak bu konuşmamı gelin de duyduğu için sanki gelini parayla alıyormuşuz gibi bir şey ortaya çıktı. Özür diledik ve gerekli ödemeyi yaptıktan sonra gelinimizi aldık. Ama gelin hanım yıllarca her fırsatta sen bana elli lira bile fiyat biçmedin diye takıldı.

İkinci ve üçüncü sağdıçlıklarımda biraz da birincide elde edilen tecrübeler ışığında hiçbir hata yapmadan görevlerimi tamamladım.

Mahmut abi ile Acıpayam Ortaokulunda başlayan birlikteliğimiz, üniversiteyi bitirdiğim 1975 yılına kadar devam etti. Maddi manevi ne sıkıntım olsa Mahmut abi hep yanımda olurdu. Uzun yıllar süren bu dostluğun elbette acı tatlı pek çok hatırası var.

12 Eylül'e Selami abinin evinde yakalandım. Televizyon yok, radyo yok, gazete yok. İhtilalden haberimiz olmamış. İki kardeş giyindik, kravatlarımızı taktık. İşe gitmek için yola düştük. Lakin her taraf bomboş, kimseler yok. Neyse birkaç kişi, balkonlardan uyardı. Biz kös kös geriye döndük. Bir iki saat sonra bir servis aracı geldi. Baktım bizim köylü, İbrahim Yatağanbaba arabanın şoförü. "İbrahim sen ne yapıyorsun" diye sordum. "Esentepe'deki işçileri Sümerbank'a götüreceğim Yusuf abi, istersen seni de götüreyim." dedi. Ben hemen hazırlıklarımı yaptım, 5 dakika sonra arabaya oturmuştum bile. Sümerbank'ta indik. Ben doğrudan Mahmut abilere gittim. Mahmut abi beni görünce şaşırdı. "Sen çılgın mısın, deli misin? Nasıl geldin, nereden geldin?" diye peş peşe sorular sordu. Ben de "Muhitimizde bizi tanırılar, öyle boş adam değiliz." diyerek havamı attım. Evliliğimizin ilk yıllarında Mahmut abilere gittiğimizde sohbet o kadar tatlı olurdu ki saat gece 2'yi 3'ü bulurdu. Tabi o saatten sonra artık orada kalıncırdı. Mahmut abiler bize geldiğinde yine aynı şeyler tekrarlanır, bu sefer de onlar bizde kalırdı.

Bir tatlı hatıra ile konuyu toparlayalım. Ankara'da site yurdunda öğrencilik yıllarımız... Ankara'nın sisli ve puslu, karanlık havasında dışarı çıkma imkanı yok. Odada oturuyoruz, ben çoraplarımı yıkiyorum. Çok zor geliyor, Mahmut abiye dönüp şöyle söylüyorum; "Abi Gima'ya gidelim, 40 – 50 tane çorap alalım. Her çorabı kirleninceye kadar giyelim. Köye gideceğimiz zaman götürür, köyde yıkatır getiririz." Mahmut abi güldü ve dolabın üzerindeki valizi gösterdi. Şu valizi bir indir bakayım, dedi. Valizi açtı, içinden en az elli tane çorap çıktı. Çorabın bir tanesini aldım, dolabın kapağına vurdum. Sanki iki tahta vuruşmuş gibi ses geldi. Çorap çorap değil, yatağan kılıcı olmuş. Vur adamı ense kökünden götürür. "Yahu abi bunu bu hale getirinceye kadar nasıl giydin?" dedim. İşte senin dediğini yaptım, dedi. Neyse uzatmayalım. Ben bu çorapları gecedan ıslattım, sabaha kadar suyun içinde beklettikten sonra bir parti daha yıkadım. Ellerim pamuk gibi yumuşadı

lakin çorapta en ufak bir gevşeme olmadı. Ben yakında köye gidiyorum ne de olsa diyerek çorapları paketledim ve bavula koydum. Köye götürdüğümde bunlar Mahmut abinin çorapları diyerek gocanama teslim ettim. Gocanam paketi açar açmaz bu nasıl giyilmiş bu kadar böyle nasıl olmuş diye şaşırdı. Ben de çorapların gördüğü işlemi anlattıktan sonra "Bir de pijaması var, desteksiz ayakta duruyor. Mahmut abi havadan ayağını kaldırıp giyebiliyor." dedim. Tabi gocanam çok kızdı. Ben de Ankara'ya dönüşümde bunları Mahmut abiye anlattım. Bu arada olay, bizim ekipten bir arkadaşın kulağına gitmiş. Daha sonra da Mahmut abiyi tanıyan herkes olayı öğrendi. Bu arada Kırçalı Hasan Hoca (İlhan) çocuklara ders verirken bu çorap mevzusunu biraz da ballandırarak anlatmış. Öğrencilere sıkı sıkı tembih etmiş. Bu pijama için isim kullanmayalım, mesela Mahmut diyelim. Nereli diye sorarlarsa da, Yatağanlı diyelim mesela. Ama biz kimseye ismini ve yerini söylemeyelim. Ama öğrenciler cin gibi, Mahmut abiyi gören "Abi senin bir pijama varmış..." diye başlıyordu.

Bu konuyu yaygınlaştıran, herkese duyuran, Mahmut'un çorabından sonra Mahmut'un pijamasını literatüre sokan, herkesi kafaya alan Hasan Hoca'nın başına gelen ilginç bir hatıra ile yazımı sonlandırayım.

Hasan Hoca tayin işleri için Milli Eğitim Genel Müdürlüğü'ne gider. Koridorda geçen ayaküstü bekleme sırasında yorulur ve duvara dayanmak ister. Arkasını duvara dayar, gözünü de kapatıp dinlenme moduna geçer. Duvar diye dayandığı yer genel müdürün giriş kapısıdır. Hoca biraz daha dayanınca kapı aniden açılır ve hoca genel müdürlük masasının önünde sırt üstü düşer. 12 Eylül öncesi dönemdir, genel müdür çok korkar. Hoca utanır ve oradan kaçır. 15 gün sonra artık unutmuslardır diye tekrar genel müdürlüğe gider. Biraz bekledikten sonra yorulur ve dinlenmek ister. Eliyle yokladıktan sonra kesin duvar olduğuna ikna olur ve dayanır. Bu arada kapıcı koşar gelir, dayanma, çık oradan diye Hasan Hoca'yı uyarır. Hasan Hoca da duvara dayandığını söyler. Kapıcı kesin kararlı bir şekilde, "15 gün önce de salağın biri geldi, duvara diye kapıya dayandı, hepimiz bir ton azar yedik." diyerek Hasan Hoca'yı oradan uzaklaştırır.

Etme bulma dünyası bu. Herkesle eğlenirsen bir gün seni de tefe koyarlar. Selamlar, sevgiler.

“DENİZLİ’NİN ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİ” ÜZERİNE

OYHAN HASAN BILDİRKİ

Mithat Makal’ın “Denizli’nin Atasözleri ve Deyimleri” kitabı var elimde. Hoş bir kitap. Bazı belediyelerimize kapak olsun diye yazıyorum buraya; bu eser, Denizli Belediyesi Kültür Yayınları arasında 2013 Ağustosunda 35 sayılı kitap olarak yayınlanmıştır. Hani derler ya; “Sona kalan dona kalır”mış. Hemen yeri gelmişken söylemeliyim. Belediyelerin işi sokaklara kaldırım döşemek, caddeleri yeniden yeniden yapmak, parklar oluşturmak değil, aklımızı süsleyecek, şehrin insanının ufkunu açacak, kültürünü ötedeki insanlara yansıtacak aynalarla, sözün özü, kitaplarla da ilgilenmek, o şehrin sesi, soluğu olan şair ve yazarlara, derlemecilere, araştırmacılara destek olmaktır.

Böyle yapan şehirlerin memleketimizin her yanında tanındıklarını, sözcülerini, gözü kapalı olarak öteki şehirlere ve uzak yakın ülkelere gönderdiklerini, şeref kazandıklarını da biliyoruz.

Mithat Makal’a göre; “Atasözü bir fikri, bir öğüdü mecaz yoluyla kısaca ve kesin olarak anlatan sözlerdir. Atasözleri ve deyimlerin söyleyeni belli değildir.”

Ben bu yazımda; önemle iki konu üzerinde duracağım. İlki, ya derleyicileri ya da kitabın hazırlayıcısı tarafından yanlış derlenip dizgiye verilmiş olan atasözleri olacak. Bunlara işaret edecek, doğrularını hemen alt satırda göstereceğim. İkincisi de Denizli Atasözleri’nden hoşuma gidenleri beğeninize sunmak için listeleyeceğim.

Atasözleri, iki kere ikinin dört ettiği gibi kesin gerçekleri kestirmeden anlattıkları için dilimizin konuşulduğu her yerde boy gösterir, söylene söylene kulaktan kulağa yayılır gider.

Adamın eşeğinden, karı döşeğinden belli olur.

Adam eşeğinden, karı döşeğinden belli olur.

Adamın şaşkınlı, beyaz giyer kış günü.

Zürafanın düşkünü, beyaz giyer kış günü.

Al alamaya taş atan çok olur.

Al almaya taş atan çok olur.

Attan iner, eşeğe binersin.

Attan inen, eşeğe biner.

Bakmakla öğrenilseydi kediler de kasap olurdu.

Bakmakla öğrenilse köpekler kasap olurdu.

Çamın özümü olur, çingenenin sözü mü olur.

Çamın özü mü olur, çingenenin sözü mü olur?

Çıra dibine kör yazar.

Mum dibine ışık vermez.

Çingeneyi paşa yapmışlar, önce babasını kesmiş.

Çingeneyi paşa yapmışlar, önce babasını asmış.

Çocuktan ala haberi.

Çocuktan al haberi.

Dam yanarda sıçanda birlikte yanar.

Dam yanarsa sıçan da birlikte yanar.

Dişi köpek kuyruk sallamazsa, erkek köpek arkasından girmez.

Dişi köpek kuyruk sallamazsa, erkek köpek arkasından gitmez.

Dünya düşünenin değil hont, hont kaşınanıdır.

Dünya düşünenin değil hont hont kaşınanıdır.

Elin ekmeği kanlıdır, silip te yiyebile aşk olsun.

Elin ekmeği kanlıdır, silip de yiyebilene aşk olsun.

Elle karışan el olur gider.

Ele karışan el olur gider.

Erkek konuşur kadın dinlerse, Kadın konuşur erkek dinlerse evde huzur olur.

Erkek konuşur kadın dinlerse, kadın konuşur erkek dinlerse evde huzur olur.

İslanmışın yağmurdan pervası yoktur.

İslanmışın yağmurdan pervası yoktur.

Kendi başım deremeyen, gelin başı derer.

Kendi başını deremeyen, gelin başı derer.

Oğluna kız arayacağına, kızma yer ara.

Oğluna kız arayacağına, kızına yer ara.

Ölü evinin yasası, düğün evinin tefcisi.

Ölü evinin yasçısı, düğün evinin tefçisi.

Tencere pişirip kapağında yemek.

Tencerede pişirip kapağında yemek.

Acıyan yer ayrı, acıkan yer ayrı.

Aç kal, açık kal, insan gibi kal.

Alçak eşeğe herkes biner.

Biri buldu, ikiye buldu, çıkıy ister.

Çarşı iti ev beklemez.

Damakta eriyen yanakta çıkar.

Gâvurun ekmeğini yiyen, kılıcını sallar.

Göl yerinde su eksik olmaz.

Hacı Amat'ta narasın gav, çakmak.

Her taşın bir keleri var.

Her iş yakışığıyla, tarhana kaşığıyla.

İki yorgan, bir yastık, kel eşeğe astık.

İrmak kıyısına çeşme yapılmaz.

Köşe minderi gibi ne oturup duruyon?

Malını itler, sırtını bitler yesin.

Raftan sünger düşmüş, kaynananın başı yarılmış.

Soğuk ile soysuzdan kork.

Şahin ile deve avlanmaz.

Tembele kapıyı ört demişler. "Yel eser de örter" demiş.

Yağlı dilimin yoksa, yağlı dilinde mi yok?

Yorganı yazın, urganı kışın al.

Düzeltilmesini istediğim ve sevdiklerim bu kadar.

"Aş, billa (abla), cavır,kakıvandık, son kesti, tene" gibi Denizli azından kelime ve deyimlere yer veren, derleyicilerinin adını eserine ekleyen, başvurduğu kaynak eserleri sıralayan Mithat Makal'ı ve değer bilen, değer veren Denizli Belediye Başkanı Osman Zolan'ı, Denizli Belediyesi Kültür Yayınları çalışanlarını, Türk kültürüne yaptıkları bu büyük hizmetlerinden dolayı candan kutlarım.

Denizli'nin Atasözleri ve Deyimleri, Mithat Makal, Denizli Belediyesi Kültür Yayınları 35, 136 Sayfa, Birinci Baskı Ağustos 2013 - İstanbul

GÜZEL AMELLERİ YÂRENİDİR KABRİNDE

AYŞEN BAYKARA

Eşim, çocuklarımin babası, torunlarımin dedesi, pek çok kişinin ağabeyi, sırdaşı, can yoldaşı. Erkan'ı anlatmaya, kendisinin yazdığı kendisini tanıtan şiiriyle başlayayım.

Ve ben.....

Hacıkaracalardan,

Mustafa Asım oğlu Erkan.

Tüm umutlarını yitirmiş,

Elleri gökte....

Boşlukta sallanmaktayım.

Ankara, Aralık, 1966

Bu şiiri yazdığı zaman Ankara'da askerlik yapmakta olan Erkan Baykara'yı boşlukta sallanmaktan kurtarıp ellerini tutmuş olan Akşitlerden Mehmet Bahattin kızı Ayşen'in beraber bir hayat oluşturma macerası böyle başladı.

Askerliğini yapmaya Ankara'ya gelmiş olan Erkan, halamın torunu oluyor ve bir süredir aile büyüklerini araya koyarak resmi olmayan Erkan'a beni istemeler başlamış. Ama birbirimizi tanımıyoruz ve ben akraba evliliğine çok karşıyım. Her ne kadar Erkan evlendikten sonra, "liseden beri seninle evlenmeyi kafama koymuştum" dese de beni askerlik dönemine kadar tanıdığı, gördüğü yok. Bu askerlik dönemi, annemin ve babamın boşanmasına ve evi ayırmamıza denk gelmişti. Üzüntülü ve acılı bir dönemde Erkan'ın annem ve bana eşya taşıma ve temininde desteği ve yardımı onu tanımamı sağlayan olaylardan biridir. Sınırlarını koruyarak, saygıda hiç kusur etmeden arayıp sormaları aile olarak, yaramızı sarmada diğer dostlarımızın tutumu kadar etkili olmuştur. Bu dostlardan Ankara'da o zaman bulunan Işık Şenel ve Necdet İlhan başta gelir. Sağ olsunlar.

Erkan, askerliğini bitirip Ankara'dan ayrıldıktan sonra akraba olan büyüklerden isteme

Erkan Baykara ailesi ile

yoklamaları sürat kazandı ve Erkan'ın kibarca 'askerlik süresince gösterdiğimiz yakınlığa teşekkürü ve mektuplaşma isteğini' belirten mektubuyla süreç farklı bir boyuta taşınmış oldu.

Erkan askerliğini bitirmiş, iş hayatına atılacak, benim ise tıp fakültesini bitirmeme daha 3 yıl var. Yıl 1969. Büyük ablanın eşi Kamil Baykara Erkan'la Ankara'ya gelip hem annemden hem babamdan beni istemelerinden 3 yıl sonra evlendik, 1972.

Nişanlılık dönemi ayrı özellikler taşıyan bir süreç tabi. Evlilik çok daha farklı. Büyüdüğüm şehirden, ailemden ayrıldım. Öğrencilik bitti ihtisasa başladım. Ege üniversitesinde, farklı ortam. Aslında o yıllarda çok düşünmedim ama benim ayrılık hasretimi fark edip yeni koşullara alışmama yardımcı olmasına yarayan ayda bir Ankara'ya giderdik, Erkan da hep isterdi. Ailemdeki her bir üyeyi benim kadar anlamaya çalışmış ve sevmiştir. Kardeşlerimin eniştesi değil kardeşi oldu. Babama ve anneme saygısı ve sevgisi çok içtendi ve kendi ebeveynlerinden hiç ayırmadı. Babamın, özellikle ama

Erkan Baykara ve Ayşen Baykara düğünleri. Sol başta nikah şahidi Celal Bayar. 14.09.1972

annemin de, beni Erkan'a istediklerinde 'hayır' diyeceğim diye endişelendiklerini hissetmiştim. Kaleyi içten fethetmek bu herhalde.

Evlilik yılları ilerledikçe insan olarak birbirinizin farklı yönlerini de tanırıyorsunuz. Erkan ailesine çok düşküdü. Uzun yıllar ablalar, enişter ve çocuklarıyla, küçücük aynı yazlık evi bazen hafta sonları bazen yazın 1-2 haftayı birlikte geçirirdik. Hiç kimsenin birbirine kırılıp darılmasını yaşamadık. Bana göre Erkan annesine daha düşküdü. Onu kırmamaya, üzmemeye hatta kızdırmamaya özen gösterirdi. Öyle ki, çocuklar büyüdüleri zaman bile, özellikle dini bayramlarda tatil elverse bile, 'anımı bırakıp gidersek yakışmaz, kırılır' diye aileden ayrılıp tatile çıkamamışızdır. Epey bayram yaşadktan sonra ben, 'bu senin endişen, annenin böyle düşünceğini sanmıyorum. Bizden başka herkese izin veren hoş karşılayan annen niye bize kızsın' dedikten sonra hiç unutmam Bolu gezimiz olmuştu çocuklarla ve Erkan'ın tahmin ettiği gibi olmadı. Annem bizi iyi dileklerle uğurladı ve karşıladı. Ailece yaz tatilinde çeşitli yerlere gitmemiz ondan sonra başlamıştır.

Okumayı çok sever, her konuda kitap alır, aldığı tarihi yazar ve okur, okuduğunu da sindirirdi. Bilmediği konuda ahkam kesmezdi ama biliyorum diye de böbürlenmezdi. Son derece mütevaziydi. İslamiyetle ilgili bir doktora öğrencisi kadar çok kitap okumuştur. Derin bilgiye sahipti. Kuran onun için esastı, inanan ve araştıran olarak kardeşlerim Arif ve Mehmet Akşit ile, son yıllarda da oğlum Oruç Baykara ile son nefesine kadar bu konularda fikir alış-verişinde bulundular. Son dönemde elinin altında okuduğu Hüseyin Atay'ın kitapları ve İmam Beyhaki'nin Kitabü'z-Zühd (Allah İçin Yaşamak) adlı kitabı vardı. Bu ve her kitapta önemli bulduğu yerlerin altını çizirdi. İşte bu kitapta Şam'da bir kabir taşında yazılı olan beğendiği şiir. Bu şiir kitabın sonunda. Bu kitabı ilk 10 Ekim 2007'de almış ve okumuş.

*Güzel amelleri yarenidir kabrinde.
Ondan iyi kim var, keyfi yerinde.
Allah bulunmuştur bol nimette,
Uzandığı yer cennet bahçesinde.*

Erkan Baykara eczanesinde Baha Akşit ve Mehmet Akşit ile.

Ölümünden önce okuduğu bu kitaptan beğendiği sözler dilerim Erkan içinde geçerli olsun. Orucunu tutar, namazını geçirmemeye çalışırdı. Hastalık dönemlerinde biraz toparladığını namazını kılmaya başlamasından anladınız. O sıkıntılı dönemlerinde bile abdest almasına yardım ettiğimde, istediği herhangi bir şey- ne olursa olsun- yerine getirdiğimde teşekkür etmeyi hiç ihmal etmedi. İnsana, hayata saygılı idi. Muhtaç olanı gözetirdi. Erkan dobra ve dürüst bir insandı. İkircikli işleri ve iki yüzlülüğü hiç sevmezdi. Bu tür davranış içinde olanlara ilişkisinde sınırını kesin bir tarzda ortaya koyardı

Kendisinde, kendisinin bulduğu en büyük eksiklik ikinci bir dilinin olmamasıydı ve gençlere hep bunu önerirdi.

Çocuklarıyla küçüklüklerinde yerde, sehpa tükürük saç a saç fışkırtılı araba sürerler, Trans Tır Baykara resimleri çizerler, güreş tutarlardı.

Yalnız zeybek değil batı danslarını da çok güzel oynar ve keyif alırdı. İnce düşünen, zevk sahibi insandı. Uyumlu ve güzel giyinmeyi sevdi.

Köyünde ruhu dinlenir, sağ ya da ölmüş olan köy büyüklerimize kavuşmak manevi doyum verirdi. Mustafa Nadir Önay'ın dediği gibi 'köyde bir evi olsun istiyordu'. İnşallah bu isteği gerçekleşecek, sağken arsayı aldığımıza çok sevindi.

İki olumsuz özelliği vardı; biri sigarası. Onu o kadar sevmesi ve uzun yıllar içmesi birçok hastalığında etkilidir. Bu sigara içen gençlere öğüt olsun. İkincisi; parayı uygun kullanmayı bilememesi. O tarakta bezi yoktu. " Memur çocuğu olduğum için, bu konuda da yol gösteren olmadığı için" derdi.

Benim mesleğime hep saygı duydu ve destek oldu. Mesleğimin getirdiği zorluklara çok değil ama, yapabildiği kadar destek oldu. Denizli'de olduğu zamanlar, iki çocuğumla bize tabi ki kolay olmadı. Onu hep yanımızda istedik, özledik. Ama Denizli'de iken köylüsüne-kentlisine, küçüğüne-büyüğüne, eşe-dosta, tanıyana-tanımayana yardımcı ve destek olduğunu, ne kadar sevildiğini ve birçok insanın yaşamında yol gösterici rolünün olup taktir edildiğini duymak geçmiş özlemlerin işe yaradığına inanmamızı sağladı. Önümüzde ki günler ve yıllarda da özleyeceğiz ama bu güzel hasletleri ve güzel anılarımız, ona duyduğumuz özlem ve sevgi unutmamamızı sağlayacak.

Allah'ım rahmetini esirgemesin. Evreni saran Allah sevgisini 1969'dan sonra içinde daha çok duyduğunu ümit ederek sevdiğin Hat şiiiriyle bitireyim.

Hat

Züheyr'in oğlunu kıskanıyorum.

En güzel armağan onun oldu.

Acizim.

Övgün için kelimelerim yok.

Kendimden utanıyorum.

Çabalamakla geçiyor ömrüm

Güzelliğine yüz sürmek için

Umutlanıyorum.

Evreni saran sevgini

Biraz duyabildiğim için.

Erkan, 24 Kasım '69

ERKAN DAYIMDAN AMERİKA'YA MEKTUPLAR -I

"İnsan oğlunu en çok etkileyen, sarsan, çarpan şey bilgidir, görgüdür, kültürdür"

Erkan Baykara

(10 Aralık 1984 - Denizli)

Benim çok sevgili, değerli iki gözümüz sevdi-
ceğimiz Tarık'çıgım,

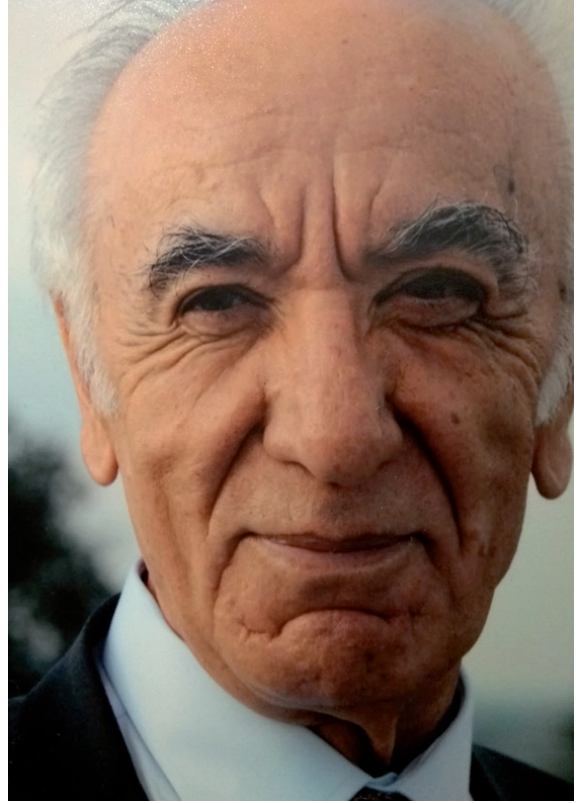
Esselamü aleyküm ve rahmetullah ve bere-
katühü. Selamla başlamak, selamla bitirmek
her işte hayırlı ve lüzumlu olduğu gibi, mek-
tupta da öyle.

Dolayısıyla, selam, rahmet, bereket niyaz
etmek cümlemize düşen bir borç. Ben de bu
üzerimde olan borcumu hemen eda edeyim
de sonra öbür fasıllara geçelim.

Yazdığın o çok güzel ve hakikaten senin gibi
yolunu gözlediğim mektubunu bugün aldım.
Zevkle, lezzetle, gururla okudum. Senin değer-
li fikirleri, sağlam karakterin ve itikadın zaten
malumumdu. Ama bunları bir daha pekiştiren
mektupların benim için iftihar vesilesi oluyor.

Sevgili Tarık, bizler-ağabeyimle ve de diğer
büyüklerimizle- size iyi, faydalı, hayırlı bir-
şeyler verebildikse ne mutlu bize. Şunu da
unutma ki verilen şeyleri alan kap çok daha
önemlidir. Cenabı Rabbülalemin seni vatana
milletle, dine faydalı, alim kullarından eyle-
yecek inşaallah. Değilmi ki ilme talipsin ve bu
talebinde samimisin, halisanesin, gayretlisin.
O yüce Yaradan seni elbet alim kılar. Azmet
ondan sonra Allah'a dayan. Sabırla, sebatla,
gayretle o azminde devam eyle. İşte Alim. İşte
ilim. Gene de niyazımız o dur ki "Yarab bizleri
faydasız ilimden koru".

Mektuplar her zaman için gönlü ferahlatan,
insana huzur, güven ve yeniden aşk, şevk ve-
ren ne kadar faydalı unsurlardır. Bu hepimiz
için de geçerlidir. Hatırlanmak, duyguları pay-
laşmak, gönül almak dünyanın her yerinde,

Erkan baykara son yıllarında...

her cins insanda en makbule geçen durum-
lardır. Onun için senin bizler için söylediğin o
güzel yazılara, duygulara, ben de aynı şekilde
mukabele ederim sevgili yeğenim, Allah ü Te-
ala razı olsun. Bizleri mektupsuz bırakmıyor-
sun. O yoğun çalışma temponda, gurbet el-
lerde bizleri unutmuyorsun. Cenabı Allah seni
de aziz eylesin, sen de sevgililerden ol inşaallah.
Zira güzellik, iyilik, yüksek ahlak ve duygululuk
insandan her şekilde ortaya çıkar. Kötülüğün
ortaya çıkışı gibi bu da her şekilde, her durum-
da anlaşılır.

İşte bundan dolayıdır ki senin o sevgili mek-
tupların bizim gurur kaynağımız oluyor. Övünç
vesilemiz oluyor.

Rabbim hepimize son nefesimize kadar sıratı
müstakim üzre daim eylesin, bizi her türlü kötü
hallerden, düşüncelerden muhafaza buyur-

sun. Ummak, dilemek en büyük dayanağımız sevgili Tarık. Bizler hamdolsun daima, daima hep güzellikler, iyilikler, doğruluklar umduk, diledik. Hak Teala bizleri kurtuluşa erenlerden eylesin. Bizlere kurtuluşa vesile olacak amel-lerle amel etmemizi nasip ve müyesser kılsın. Bizlere hüsnü hatime nasip eylesin. Amin.

Sevgili Tarık, duygular, düşünceler sel olup akar. Güzellikler insanın içinde çağıl çağıl çağıl-
dar. İşte bunları yakaladın mı, onları dök şiire, dök yazıya üşenme. Unutma bir söz, bir yazı çok şey değiştiriyor insan oğlunda. Hem hida-
yete götürüyor hem delalette bırakıyor.

Sana bugün içimden geçenleri olduğu gibi yazıyorum. Senin yazdığın mektubunun ba-
şındaki duygu coşkunu aktarmak istiyorum. Çünkü biliyorum ki benim sevgili dayışım Houston şehrinin o güzelim gökyüzünden çok şeyler duyuyor, çok güzellikler çıkarıyorsun. Zaten dünya yalancı dünya da bunun için kurulmamış mı? Müminlere hizmet etsin diye Cenabı Rabbil alemin O dünyanın her yerini onlara tahsis etmiş. İster USA ister Gobi Takla-
makan Çölü ister güzelim Anadolu, mübarek, kutlu beldeler. Hepsi doğruyu, güzeli, gerçek aşkı, saf imanı, gerçek dini duymak, bilmek için emrimize tahsis etmiş O yüceler yücesi Rabbi-miz. Hamdü senalar olsun ki bizleri duyanlar-
dan, bilenlerden, emrine itaat eyleyenlerden kılmış. Ne kadar şükretsek azdır. Hamd, son-
suz hamd yarattığı mahlukat adedince hamdü senalar olsun Ulu Allah'a.

Her zaman düşünür ve söylerim, belki vaaz ü nasihatlerde bahsetmişimdir. Kendi hayat se-
rüvenim, tahsilim.. hep bana birşeyler söyler durur. "Yahu Erkan! Sen lisede falan hiç böyle taraklarda bezi olmayan sıradan bir genç idin. Ne idin ne oldun?"

Sevgili Tarık, bu mesele çok ilginçtir. Haki-
katen insanoğlu garip mahluk. Çok değerli, fa-
ziletli ağabeyim eskiden beri böyle idi. Benim öyle olmam hamdolsun lütfi ilahi. Üniversite ilk senesinde -merhum ve mağfur- İbnül Emin M. Kemal Beyin konağında ikamet eylemem

beni bu yola çevirdi. Elhamdülillah. Bazı iyi-
likleri, güzel şeyleri, doğru ve faydalı amelleri küçümsememeli. O zatın ruhani havası ki ger-
çek bir alim ve fazıl, mükemmel insan kamil bir mümin imiş ki Konağı bizleri doğru yola sev-
ketti. Oradan alınan bir kıvılcım bir alev oldu tabiri caizse dayışım. Ben bunu,-bizim temiz ve halis niyetli olmamızı- büyüklerimizin bizle-
ri hamdolsun helal rızıkla büyütmelerine bağ-
lıyorum. Allahü Teala onlardan binlerce razı olsun. Dedeciğin, anneanneciğin hiç kötülük, fitne fücür düşünmeden halisane çalışıp çaba-
layıp kimseye muhtaç etmeden bizleri bu du-
ruma getirdiler. Onların rızasını kazanmak ne mümkün. Hak Teala onlardan razı olsun onları Adn Cennetine koysun inşaallah. Yani sevgili dayışım, marifet bizde değil: herşeye rağmen , her zorluğa rağmen kötü yola sapmadan, Hak'tan ayrılmayan o çok sevgili ve saygılı bü-
yüklerimizde, ebeveynlerimizde. İnşallah; biz de aynı yolun; Hak yolunun, helal rızkın, doğ-
ruluğun, dürüstlüğün, insanı kamillerin yolcu-
su oluruz. Bütün duam ve niyazım cümlemize budur. Ve diyelim buna yürekten Amin!

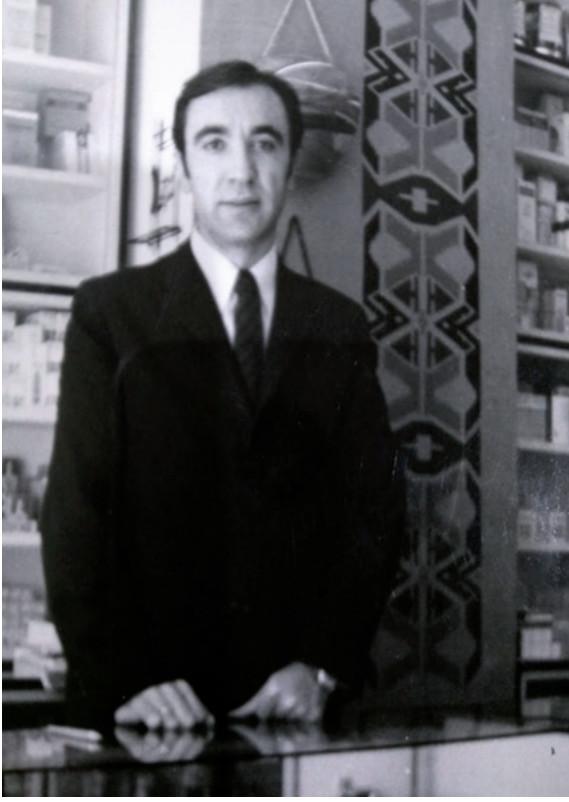
Böyle yazınca şiir yazmalarım aklıma geldi. Artık onları da unuttum sevgili tarık. Bazen düşünüyorum da 25-26 yaşlarında daha da yüklü düşünceler sahibiymişim diyorum ken-
dimce. Herhalde her yaşın kendine göre dav-
ranışları oluyor.

Bu kadar duygu bombardımanı yeter. Yeter ama gönül öyle demiyor. Güzel bir manzara, enfes bir kitap nasıl insanın içini depreştirse işte onun gibi sevgili yeğenim o güzel mektup-
ların beni böyle depreştiriyor.

"Gönlü aşkla dolu olana ikbal de bir idbar da". Bu mısraı ben çok severim. Bir de Koca Yunus'un

*"Ballar balını buldum
Kovanım yağma olsun"*

Bulduk değil mi sevgili Tarık. Hamdolsun. Hamdolsun bulduk. Buna bile hamd'ler kafi gelmez gene de Elhamdülillah.

Erkan Baykara eczanesinde..

Derslerinin başarılı olmasına çok sevindim. İnşallah sonuna kadar başarılı olur da çok muvaffak bir şekilde seni sevgili yurdumuzda bağ-rımıza basarız. İnşallah ü Teala.

Çevrenle ilişki kurmana, yemek, toplantı vs'lere katılmana çok sevindim. Ben işte bun-lar anlatmaya çalıştım sevgili Tarık. Sohbet, derken senin o hocanla olan konuşma tarzınız biçiminde yapmanı ve bunları ihmal etmeme-ni acizane tavsiye etmiştim. Bak, senin bir Ril-ke'den bahis açman o kişiyi ne denli etkilemiş. Bu tür davranışlar her zaman geçerlidir ve bu yapılmalıdır da. İlla bilgiçlik taslamak, ukala-lık etmek senin kitabında yazmaz zaten. Ama, bunları konuşmak, böyle müzik, edebiyat, kül-türden bahsetmek de aman ukalalık olur diye de bunlardan kapak kaldırmamak ta hiç olmaz. Sen kendini, bilgini, görgünü, kültürünü etrafı-na tanıtacaksın sevgili Tarık. Bu senin önemli bir vazifen. Hem şahsın için, hem Türklük, İslamlık için. Zira insan oğlunu en çok etkileyen, sarsan, çarpan şey bilgidir, görgüdür, kültürdür.

O anlattığın hocanla olan sohbetinizden son-ra muhakkak hocanın sana karşı tutum ve dav-ranışı, puanı mutlak artmış ve onca itibarlı ol-muşsundur. Bu da az şey değil sevgili yeğenim. Ben işte bunları yapalım, bilgimizin hiç olmaz-sa yarısını satalım, konuşalım diye çırpınıp duruyorum. Biliyorum ki insanlar dışarıdan; konuşup, beraber olmadan her zaman yanlış değerlendirebiliyorlar. Hamdolsun sepetimiz-de pamuğumuz var. O halde onu niye ortaya sermiyelim. Ortalık bu kadar pamuksuzlarla doluyken, kendimizi neden layık olduğumuz yere koydurmayalım. İşte bütün bunlar konuş-makla, sohbetle, karşılıklı insani ilişkilerle olur dayışım.

İnsen her yerde insandır. Zaafıyla, kederiy-le, sevinciyle; güzellik herkesi etkiler. Çarpar. Marifet güzelliği güzel bir şekilde ifade etmek, sunmak....

Madem ki bizi hiç tanımıyorlar ve yanlış tanı-yorlar. Öyleyse tanıt bizleri onlara sevgili Tarı-ğım ki sende malzeme pek bol.

Kütüphane araştırmaların devam etsin. Amma, dediğim gibi birincil vazifen, doktoranı hiç aksatma. Mesleğinde en esaslı olacaksın, ondan sonrası çorap sökücü gibi gelir. Zaten bizi bağlasalar bile kitapsız duramayız. Buna da hamd ü senalar olsun.

Sevgili Tarık, bizler hamdolsun burada iyiyiz hepimiz, akraba taallukat iyiler. Senin de o ke-fere ellerinde iyi olmanı her zaman dualarımız-da tekrarlıyoruz. Seni Cenabı Rabbül Alemine emanet ediyoruz. O doğrusu ne güzel vekildir. Tevfik ve hidayet O'ndandır.

Selamlarım, sevgilerim, hayır, hasenat dua-larım hep seninle. Sağlık, sıhhat, afiyet, başa-rılar hep niyazım sevgili yeğenim. Tekrar se-lam gözlerini öperim. Erkan

Not: *Mektubunu sıkça yaz. Yol gözletme sevgili Tarık*

Baki selam / **Dayın Erkan**

KISA GÜZEL / SEVİMLİ HATIRALAR -II

TARIK BAYKARA

Derman Eczanesi, Herkes İçin Çare-Derman, Sohbet Ve Kültür Ocağı İdi

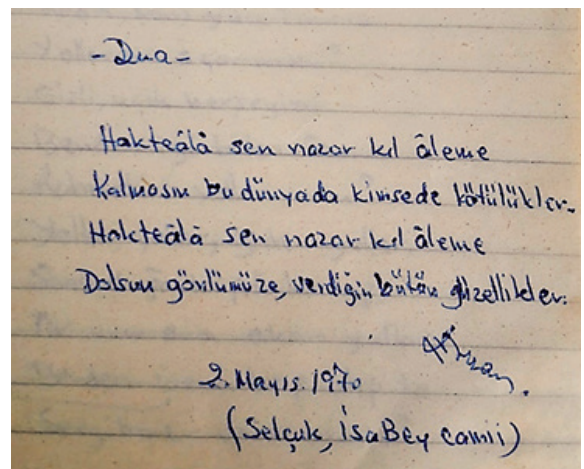
Delikanlılık dönemlerimde ben dahi 1969-72 arasında karınca kararınca çalıştım Derman Eczanesinde. Erkan dayımın sıcak, samimi, içten, cömert ve bereketli kucağı gibiydi Derman Eczanesi. Köylü, kentli, genç, yaşlı, hasta, sağlıklı her türden insanın bulunduğu ve Erkan dayımın derinlikli sohbetine, hal hatır sormalarına ve yardımlarına sonuna kadar açık bir ocak gibiydi. Herkesle alakadar olur, içtenlikle ilgilenir ve mutlaka yardım ederdi. Ayrıca kasanın hemen arkasında borç pusulalarının takılıp yığıldığı sivri çubuk tıka basa dolu olurdu. Parası olmayan, parası denk gelmeyen herkese ama herkese böyle bir imkan sağlanırdı. Zaten toplam yekundan mutlaka indirimler, iskontolar yapılır olabildiğince cömertlikle herkese destek olunmaya çalışılırdı. Erkan dayım masasında gelenlerle ilgilenir kimi derin sohbetler tutturulurdu. Köyden, kentten, gelecekte, ilimden, irfandan, kitaplardan söz edilirdi. Özellikle kitaplar Erkan dayımın en vazgeçil-

mez tutkusuydu diyebilirim. Hemen orada mini bir kütüphanesi olur ve önem verdiği kitapları ziyaretçileriyle de paylaşmak üzere burada tutar, altını çizdiği işaretlediği satırları iştahla paylaşırdı. Nice genç insanlara bu yönde büyük yararları olmuş, onları yönlendirmiş ve gelişmelerine vesile olmuştur diyebilirim. Özenerek hemen arkasındaki dolabın üzerine Yatağanlı yazarların telif eserlerini dizer ve gururla sergilerdi herkese. Sürekli teşvik etme, motive etme, azim ve sebatla çalışma ve başarmayı aşılarda dururdu herkese Erkan dayım. Çaylar ve kahveler eşliğinde -bazı bazı kebablar da- o samimi ortamın inanılmaz bir çekiciliği olurdu. İnsanı, sohbeti çok ama çok severdi. Kültür insanı olmanın en güzel nişanesi, eczanenin en görünür yerlerine sanatçı arkadaşlarının eserlerini koyardı. Ayrıca, Türk motifli desenler süslerdi mekanı.

Ve herkesin "Erkan abisi" idi...

NURİ PAKDİL ÜSTADDAN İSABEY CAMİİNE ORADAN RIMBAUD'YA

• Sezai Karakoç ile birlikte Erkan dayımın yakından takip ettiği bir diğer üstad idi Nuri Pakdil. Özellikle Batı Notları kitabıyla bir anda

sarsmıştı gençliği. Ne ki kullandığı dil tam da yeni Türk dili yani uydurma dil idi ve Erkan dayım buna çok üzülmüyordu. Sanırım bununla ilgili de Üstada bir mektup yazarak “büyük vebal altında kaldığını” belirtmiş olmalıydı. Üstad Nuri Pakdil, Erkan dayıma 70 li yılların ortalarında bir bayram münasebetiyle bir kart atmıştı ve kartta:

“Büyük Bayram ve Selam” yazıyordu.

- Üstad bunu daha sonra çok yakınlarından duyduğum kadarıyla, “gelecek nesillerin de iyi-ce anlaması ve kavraması için” yaptığını söylemişti...

- Bu şiiri Selçuk İsa Bey Camii ziyaretinde yazmış Erkan dayım. 1970 yılında. Demek ki o denli etkilenmiş olmalıydı. Anlata anlata bitiremediydi özellikle o dönemde harap vaziyetteki camii de bir dünya şaheseri olarak onca bakımsızlığa karşın ayakta kalmış idi...Sonra-dan gayet uygun restore edildi ve bilebildiğim kadarıyla ibadete bile açıldı.

Giriş kapısı -taçlı kapı, üst yan taraftaki pencere işlemeleri... enfes bir taş işçiliğiyle çağlara meydan okurcasına olanca zerafeti ve ince işçiliği ve kendine has sanatsal değeriyle öylece duruyor...Ne hayran kalmış idi ve anlata anlata bitiremezdi. Tam da işte o ziyarette bir şiir de yazmış 2 Mayıs 1970’de...Selçuklu atalarımızdan İsa Bey tarafından yaptırılan bu eşsiz eseri de Erkan dayımdan öğrendiydim.

- Necip Fazıl’dan öğrendiydi Türkiye Arthur Rimbaud’yu. Şiir denince akla gelen en müthiş şairdi ve Erkan dayım Fransızca da bildiği için coşkuyla okurdu tekrar tekrar:

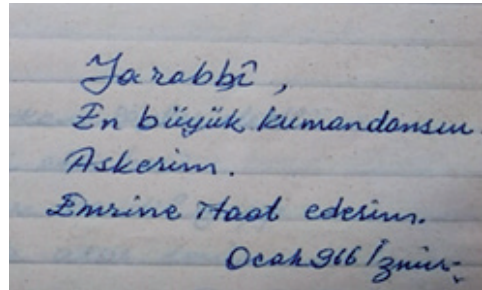
*Ölü sularından iniyordum nehirlerin
Baktım yedekçilerim iplerimi bırakmış;
Cırlak kızılderililer, nişan almak için
Hepsini soyup alaca direklere çakmış.*

*Bana ne tayfalardan; umurumda değildi
Pamuklar, buğdaylar, Felemenk ve İngiltere;
Bordamda gürültüler patırtılar kesildi;
Sular aldı gitti beni can attığım yere.*

Ya rabbi,
En büyük kumandansın.
Askerim.
Emrine itaat ederim.

Erkan Baykara - Ocak 1966 İzmir

GARÜÜK BAZARINDA BEEĞİR BAZAALIĞI

DİRMİLLEN YAŞAR (YAŞAR ÇAĞBAYIR)

- Yukarı Karaçay ağzı ile yazılmış bir öykü -

Garüük dediñiz de aklıma geldi. Çocuğkan bi severinde bubam beni bazara aldı giddi. Yol gid gid, bidmeyyoo. Zor zaamat Garüüğe vadık. Yükleemizi çözdük. çuvallaamızı, bizden öñce varmış olan Süleemen dayıma amaaned eddik. Eşşekleemizi, etirafı mezeelik duvarı gibi bi duvarıla çevrili bi söğüdlü yere aldık vadık. Gediğe bi adam gomuşlaa, dışarı eşşek çıkaamayıbbaa. Bi iki denesi de eşşekleeñ aralaanda dolaşıbbaa. Boşanannarı baalayyoo, boğuşannarı ayırıyoolaa. Deey öteleede bi gıy-ya eşşekleemizi baaladık. Bubam baña:

- “Hurayı eyi öören, arada boşanmışlaa mı déye, başga eşşeklee boşanır da gelir bizikin-neri boğub halan etmesin deye gelir bakaasıñ” dedi.

Ben de söğüdleñ dallaandan, depeleenden, dibleenden hööle bi bakdım, soñura avlı gibi yerin dışındaki duvarı taataa gablı bi evi nışan godum, eşşek baaladığımız yeri eeyce öörendim. Gedikden geçince, hu yana döncean, iki dene çatal söğüdü geçcen, soñura duvarıñ dibine gelcean, ordan nışan goduugm eviñ taatalaanı görüncem eşşekleemiziñ olduug yere varcan deye kafama eeyce guydum.

Bu iş golay, emme bubamıñ bazaada çuval-ları goduug yeri nası bulcan deye bi talaşa aldı veedi beni. heyakalaa ısan dolu. Bubamıñ ardına düşdüm, onuñ geşdiig yerleeden, daş-ları, direkleri, çapa kürek satannarı, tereziyle kömbe gibi mi desem yoğusam bazlama gibi mi desem ekmek çekenneeñ yanından, toma-tatan adamıñ yanından geşdik, zeere bazara-ya vaadık. Bu geşdiigimiz yeri eeyce kafama guydum.

Birez geçince bi kendimi tanımak isdedim. Bubamıñ yanndan ayrıldım, açcık giddim. Geri

geldim. Burayı eeyce öörendim. Bubam, zeere alıcılardan birinne bazaalık edibbaadı, aña-şamadılaa. Zeere alıcı, çok az para veriyoodu. Başga zeere alıcıları da geldi giddi. ben, gene buñamıñ yanndan ayrıldım, bu sefee birez dee uzağa gadaa giddim, geldim. Bööle bööle beş altı yoo gid gel eddim. Yolu eeyce öörendikten soñura “eşşekleemize bakmaya gidibbaarın” deye buñama sööledim. Eşşek harımınıñ ge-diğine geldim. İçeri geçeeen gapıdaki adam, beni çevirdi. Bişeelee dedi, añlamadım. “gi-dibbatıñ midibbatıñ” gibi işeelee dedi. Emme gine de girdim içeri. Baña bağırdı.

- “Demin eşşek baaladık ya, onnara bak-can, boşanmışlaa mı deye!” dedim, yörüdüm giddim. Kafama guydugm gibi nışannadıgım söğüdleñ yannaandan geçe geçe dediigim taatalı evden yana giddim. Eşşekleemiz baala-dıgımız gibi duruyoo. Yalnız ebemin gır eşşegi yem torbasını başından sıyırılmış. Onu deñgeldim. Geldiigim yolları sıyırdı sıyırdı bubamıñ yanna vaadım. Buñam gene bi zeere alıcısına toka edmişlee elleeni, durmadan aşşaa yokarı sallayyoolaa. Buñam “olmaz!” deyyoo. zeere alıcı,

- “Hağ de gaari, hağ de ...” deyibduruyoo.

Bubam benim geldiigimi görmedi bile. Soñunda adam, dediig fiyete bubamıñ veer-meeceeni añladı, elini çekdi, - “Veeseñ de alman gaari...” dedi giddi. Bubama geldiig-mi sööledim, eşşekleeñ yerinde durduğunu, ebemiñ eşşegniñ torbasını sıyırdığını, onu deñgelddiigimi añladdım. Başga zeere alıcıları geldi. İçleenden biri bubama esgi arkadaşımış gibi davrandı. Bubam da ona éyi şeylee sööledi. Birez öteden beriden gonuşdulaa.

- “Almadılaa mı?” deye buñama sordu. “Ne

dediñ?” dedi. Buꞑam da ötekinnere dediğ fiyeti sööledi. Adam:

- “Çuvalları getir, şoo gırmızı kaamiyona dök.” dedi. “Beş mi yoğusam, altı dolu mu?” déye sordu. Buam:

- “hepisi ombir dolu” dedi. Adam:

- “Eyi éyi, al gel!” dedi giddi.

Bubam çuvalları sırtında biree biree alibgideeken baña “ordan ayrılma, soñura beni bulamassıñ.” deye tembeh eddi. Ben de:

- “Buba, ben gayıbolursam eşşekleemiziñ yannaana giderin, orda seni beklerin.” dedim. Bubam:

- “Eyi maydam.” dedi.

Ordan öñceden geşdiğm yollaadan giderek, bazara girdiğmiz taara, orak, nacak satıcısınıñ yanna gadaa vaadım. Bazarıñ ötesini marak eddim. O yanna sabdım. Basmacılaañ yannaandan, tükcarlaañ öñünden geşdim. Doñdurmacılaañ, garcılaañ yanna vaadım. Adamıñ biri garcıya yimbeş guruş veedi “Hayrat” dedi. Garcı “hayraat!” deye ünnemeye başladı, her-

kez geldi garcınıñ içine gar guyub garişdirdiğ sudan gupa gupa işmeye başladı. Ben de aldım, işdim. Soñura gerisin geri döndüm, gene geşdiğm yerleeden geçe geçe, zeere satdığımız yere vaadım.

Bubam omuzuna asdığ heybeyile buyday dökdüğü kaamiyonuñ yanından gelib gelir. Hemen yanna seyiddim. Yüzünden zeereyi éyi satdığ bell_oluyoodu. Buba oğul bazarı gezmeye başladık. Bubam bi basmacınıñ başına vaadı. Adama “Bubañ yok mu böğün?” déye sordu. Adam, “O böğün gelmedi, gagamıla geldik” dedi. buꞑam:

- “Çok selam ediñ.” dedi. Soñura badılcan, tomata, bübee satcılaanıñ yannaana vaadık. Bubam onnaadan aldıklaanı omuzundaki heebeniñ gözleene guydu. Tereziyle ekmek çekenenden ekmek aldık. Eşşekleeñ yanna vaadık. Eşşekleemizi çözdük, gapıdaki adama para veedik. Öteleedeki söğüdlü çayıra vaadık. Bi söğüde eşşekleri baaladık. Başga bi söğüdüñ dibine oturduk; aldığımız tomataylan ekmeğ yedik, garnımızı doyurduk. Bubam öölen namazını gılmaya köyüñ camisine giddi. baña da

-“Burda otur, bizim köylüleeden gelen olursa, beklesinnee barabaa gidelim.” dedi.

Ben bekleeken, bi iki gişi geldi, bubamı sordu. Namaza giddiini sööledim. Kimisi oturdu bekledi, kimisi “Eh bizim açcık daa işimiz vaa, biz gelmeden gidmeñ haa!” dedilee giddilee. Bi adam elindeki çilbiriyle bi zayıf beegiri yede yede geldi. Bubamı sordu. oña da aynı cuvaabı veedim. Beklemey başladı. Ben adamı tanımayoodum. Beegiri satmaya geldiğni, emme satamadıgñı sööledi. Söğüdüñ dibine oturdu. Heralda öñceden bazalıkda añaşamadıgı biri olan bi alıcı geldi.

- “İki yüzden aşşaa veemeyooñmu sen hinda bu beegiri?” deye sordu. Bizim kööylü olan adam da,

- “Iııh veemeyon” dedi. “Alcaasañ iki yüz, aşşaa olmaz.”

Beegir alıcısı, -cambaz deniyoomuş, ben soñura öörendim- elini, eli cebine gire çıka, gire çıka yakası kir baalamış çekediniñ goyun cebine sokdu, ilasdıkla baalanmış yakasından daaca kirli bi para düzdeni çıkaadı. Iladıgı sıyırdı, bi tutam kaat para çıkaadı. Saydı saydı, saydıklaanı ayırdı, gerisini düzdene guıdu; gene aynı goyun cebine sokdu. Ayırdıklaanı bi dee bi dee saydı. Soñura bizim kööylü beegir satıcısı adama biree biree paraları veemeye başladı. Veedikce de sayyoodu.

- “On, yirmi, otuz, kırk, elli, atmış, yedmiş, sekizen. dut bakan.” Soñura gene bi sekizen dee sayıyoo. Bizim kööylünüñ elindeğı paraları baamağınna basdıra basdıra

- Sekizen...

Elinde dudduğı soñuradan saydıgı sekizen liireyi de veriyoo.

- Sekizen de bu, eddi mi yüs sekizen. Tamam mı?

-“Hağ tamam.”

Soñura iki on liire dee veriyoo, beegir alıcı:

-“Yirmi de bu, iki yüz. Tamam mı?”

Bizim köylü gene:

-“Hağ tamam.” deyyoo.

Tamam deyyoo emme, bizim köylü de parayı eline aldıktan soñura biree biree sayyoo.

- “On, yirmi, otuz, kırk... yüz atmış, yüz yedmiş, yüs sekizen. Eesik bu para...” deye adama geri veriyoo.

Beegir alıcı, gene parayı sekizen sekizen ayırıyoo, gene adama “Sekizen sekizen yüs sekizen” deyyoo ve eñ soñura bi yirmi liire dee veriyoo:

- “İki yüz edmez mi?” deyib beegiriñ çilbirine sunuyoo.

Bizim köylü çilbiri goyuumayoo, sıkı sıkı bacaklaanıñ arasına kısıdırıyoo, beegir alıcınıñ velediğ parayı biree biree sayıyoo, gene “Eesik bu para” deye adama veriyoo. Beegir alıcısı gene aynı şeyi yapıyoo. “Sekizen sekizen yüs sekizen” hesaabi yapıyoo. Ben de mekdabda hesaabi éyi öörenmişin. Onaa onaa saymak golay. Sekizeniñ üsdüne sekiz baamağmı onaa onaa sayyon, yüs sekizen edmeyoo, yüz atmışda galıyoo. Adamıñ üş dörd dafaa, “Sekizen sekizen yüs sekizen” deye hesab yabmasından şaşırmışin. Ben de eñ az on dafaa, sekizeniñ üsdüne sekiz baamağmı onaa onaa saydım, heç yüs sekizen edmeyoo. Beegir alıcı gene aynı şeyi sööleyince oturduuğm söğüdüñ dibinden selendim, “Sekizen sekizen yüs sekizen edmez amca, yüz atmış edee.” dememle barabaa baña bi deenek vursun bacağma, neye uuraadıgı bilemedim. Aalamaya başladım, deerken Süleemen dayım gelividi, neye aaladıgı sordu, beegir alıcısınıñ deenekle dövdüügnü sööledim. Dayım adamıñ yakasına yapışdı. Öteden çandırmalaa görüümüşlee goşub geldilee, dayıma sordulaa, beni diñledilee, beegir alıcısını, elleene kelebce dakıb alıbgiddilee.

NOT: *Bu hikâyenin transkripsiyonlu hâli Yurkarı Karaçay (Kocapınar) Ağzı kitabımızdadır.*

DEŞTİVAN HALİL İBRAHİM KUL NAM-I DİĞER HOYRAZ ya da “OVADA DELİ VAR”

Yatağan'ın henüz belediye teşkilâtı kurulmadan evvelki zamanlarında geçer bu hikâyemiz.

Köyün arazilerinde hayvanların vereceği zarar-ziyanı engellemek maksadıyla bir deştivan (kır bekçisi) istihdam edildiği yıllar.

Hem genç olacak, hem uyanık olacak, hem hızlı olacak bu deştivan... Hem de hiç kimse ile bir takıntısı, hır-gürü, nızası, hasımlığı olmayacak.

Merhum Halil İbrahim Kul, tam aranan özelliklerdedir. Zira bir öğle vaktinde Medrese Camisi olarak bilinen camide konuşulan bir mevzua tanık olur ve ihtiyaç olan şeyin getirilmesine söz verir. Getireceği şey her ne ise akşama lâzımdır. Öğle namazında camiden çıkan Halil İbrahim hemen yola koyulur ve Kaklık Sapaca Köyü'ne gider, ihtiyaç olan şeyi alır ve Yatağan'a döner. Akşam namazı vaktinde cemaat içindeki yerini almış, caminin de ihtiyacı görülmüştür. Bu kadar kısa zamanda Yatağan'dan Sapaca'ya gidiş-dönüşüne köylü inanmak istemez ama getirdiği de ortada durmaktadır. İçlerinden birisi “Maşallah! Hoyraz gibi esmişin herhal!” diye övücü bir lâf eder. İşte ondan sonra da Halil İbrahim Kul'un adı “Hoyraz” olarak kalır ve ömrünün sonuna kadar da bu lâkap ile tanınır.

İşte bu Hoyraz, köyde deştivanlık, yani kır bekçiliği işi için sanki biçilmiş kaftandır. Ve muhtarlık tarafından kendisine bu görev verilir. Hem verdiği sözde duran, hem de ufak tefek yapısı ve kısa boylu oluşuna göre oldukça hızlı yürüyüşüne nispetle kendisine köylü tarafından verilmiş olan “Hoyraz” (Poyraz) lâkabının hakkını vermenin zamanıdır artık. İşe başlar; oldukça geniş olan Yatağan arazisini hakkınca korumaya çalışır. Aldığı ücreti helâl ettirme gayretindedir. Lâkin köyün arazisi geniş, Hoyraz ise tek kişi. Zaman zaman köy arazisinde mülkü olan insanlar tarafından köy muhtarlığına zarar şikâyetleri yapılmakta, bu durum da haliyle Hoyraz'ın itibarını zedelemektedir.

Evdeki hayvanlarına ot yolmak için ekili araziye giden köy kadınlarının istemeden verdikleri zararlardan doğan şikâyetler başı çekmekte, buna bir çare bulmak ise Hoyraz'a düşmektedir. Bu se-

beple sürekli koşuşturmakta ve kendince çeşitli çareler düşünmekte, kafa yormaktadır.

Bu arazi koruma işini tek başına nasıl tam olarak becerebilirim diye düşünürken bir gün gene köy kadınlarının ekin tarlaları arasında ot yolduklarını

görür. O güne kadar sözlü olarak yaptığı uyarılara aldırmayan bu insanları bir şekilde korkutma yolunu seçer. Nasıl mı? İşte burası çok ince bir hesaba dayanıyor. Hem kendisinin kim olduğu bilinmeyecek, hem de karşıdaki insanlara bir ürküntü verecek.

Araziyi iyice kolağan eder ve ot yolan kadınların kendisini görebilecekleri ama tanıyamayacakları bir mesafede üstündeki kıyafetleri çıkarıp köylünün ifadesiyle “ak doncak” olup tarlaların arasında koşuşturmaya başlar. Kadınlar onu görünce korkup apar-topar köye geri dönerler. Evlerine vardıklarında da her kadın gördüklerini komşularına: “Ovada deli vaaa... cırlı cıblı goşup-baarı!” Diye anlatırlar.

O günden sonra da ovadaki tarla sahiplerinin zarar şikâyetleri azalır. Çünkü kadınlar korkmuştur ve ekin tarlalarının arasında istenmeyen zararlara sebep olan ot yolmaktan vaz geçmişlerdir. Velhasılı tarlalar da, tarla sahipleri de merhum Hoyraz da kurtulmuştur.

Yatağanlı olup da bu hikâyeyi bugüne kadar duymadınız ise işte şimdi öğrendiniz...

Benden söylemesi... Merhuma Fatiha göndermek de sizlerin bileceği... Vesselâm...

(Hoyraz) Halil İbrahim Kul
Doğumu: 1332-1916
Vefat tarihi: 09.04.2004
04. AĞUSTOS.2002

KEFE YOLU TAŞLIDIR

SADRETTİN ŞENEL

*"Kefe" yolu taşlıdır.
Yarım kalem kaşlıdır.
Dertlerin ardı gelmez,
Gözler dolu yaşlıdır."*

İnsanı memleketi bir başkadır. Doğduğu topraklarla, köyüyle kasabasıyla övünür insan. Yatağanlı'nın övünülecek o kadar nedeni vardır ki. O kadar alimi uleması vardır ki saygı duyulan.

O kadar bilim insanı vardır ki ünü ülke sınırlarını aşmış. Okuyanı-yazanı, eli kalem tutanı, sanatçısı, zanaatkarı, sporcusu ülke siyasetine yön vermiş siyaset adamı, bürokratı, teknokratı, askeri - sivil. say say bitmez. Bir de unutulmaz simaları vardır. Hani, aklına memleket düşünce, geçmiş film şeridi gibi gözünün önünden geçer de bir karesinde takılı kalır ya insan. İşte benim filmin takılı kaldığı anımı ve tam ortasında ki güzel insanı tanıttığım size. Aslında siz onu benden iyi tanırırsınız. Adını okuyunca sizin de yüzünüzde bir aydınlanma olacak biliyorum. Fırıncı Ali'yi bilirsiniz. Evet o. Şavkı Hocalar'ın Ali. Onu tanımayan yoktur ki. Bırakın Yatağan'ı. Yüreğil, Ayaz, Kuyucak, (Karaçay) Kocapınar, (Kızılhisar) Serinhisar, (Gaysa) Yeşilyuva, Tüm ova köyler, Honaz. Yatağan pazarına gelen tüm köyler, pazarcılar, alıcılar satıcılar. Bil-cümle insan bilir tanırdı onu. Onun ekmeğini yememiş, kuru fasulyesini tatmamış bir Allah'ın kulu yoktur. Şimdinin belediye binasının arkasında Şavkı Hoca çeşmesinin yanında idi fırını. Pazar günleri tek tabldot (Kuru ve pilav) yemek de yapardı. Yemeğin yanında ekmek gani. Köyün tek fırını ve iki masalık lokanta. Şimdikiler gibi ne başka dillere öykünölmüş ne de uyduruk Türkçeli tabelası falan yoktu. Ama herkes bilirdi. Pazar günleri "Mahşer yeri" gibi olurdu fırını. Yemeğini yiyen hesap ödemeye gelince Ali Amca fırından çıkan sıcak ekmekleri (sahi, niye üflerdi fırından çıkan ekmeği? Sanki üflemezdi de severdi her ekmeği, okşardı) dizerken:

- Agam, bir kaç kuruş bırakıver işte. Derdi. Sanki biraz utanır sıkılırdı söylerken. Parası olmayanlar için yapraklarının uçları kırış kırış def-

tere müşteri kendi adını yazardı. Aynen şöyle; "Gucaklı Mısdıva" "Gızlassalı Memdali" "Gaysalı Gadir." Bu kadar. Ve çeker giderdi. Bir daha ki geldiklerinde öderlerdi. Fırının arkasında pazarcı kadınların eşekleri bağlı olur, pazar işini bitiren kadınlar yere "çöner" fırına doğru seslenirlerdi; "Ali "ökürden" bir somun ve bakam." Somun ekmeğine getirdiklerini katkı eder yerlerdi. (o yıllar fırın ekmeğine "somun ekmeği" denirdi. Esmer, tam tahıllı, kepekli, glutenli. ruşeymi. Yoktu öyle ekmek çeşitleri. Tek tip somun. Fakiri de zengini de aynı ekmeği yerdi. O kadar.

Ali Amcanın gençliğinde bir İzmir macerası olmuş. Köye döndüğünde Yatağanlılar'ın sözcük dağarcığına bir sözcük ilavesi olmuş. ARTIK.

"Gari" sözcüğünün yerine "artık" sözcüğünün kullanıldığını ondan öğrenip "lugat"larına ARTIK sözcüğünü eklemişler. Rivayet olunur ki:

Ali Amca İzmir'den dönüp anacığı sevincinden deliye dönüp;

- Olum! Sene bulmeç yepen. Ali Amca arkadaşları ile buluşmaya "gave önüne" gitmiş. Bir şeyler atıştırıp geldiğinde anacığı:

- Olum bulmeç yaptım, ye gari! Ali Amca:

- Artık yemem anne. Deyince, anacığı, tüm saflığı ile:

- Olum, güzel olum, artık falan del. Alim yecek deye kimsele yedirmedi, Kimsele sunmadı, töbosun artık del.

İşte böyle. Ali Amca sayesinde Yatağanlı ARTIK sözcüğüne kavuşmuş olur. Ali Amca ölene dek Eşrefpaşalı vurgusu ile ama duru, tertemiz İzmir Türkçesi konuştu. Tek "agam" sözcüğü dışında İzmir ağzından ödün vermedi. En dar zamanında günde en az üç gazete okurdu. Bitmek bilmeyen "pelvan" "tefrika"larının sıkı takipçisiydi. Hele bir güreşleri (bir yıl) üçyüzaltmışbeş günde tamamlanan Kurtdereli Mehmet ile Hergeleci

İbrahim'in güreşi vardı ki güneş yönünü Yören dağına çevirdi mi Ali Amca da gözlerini Denizli soşasına çevirir "Ürerli Halla"nın kamyon bozması otomobiliyle gelecek gazeteleri beklerdi. Kültürlü bir o kadar da çelebi adamdı.

1950 li yıllar. O yıllar yokluk yılları. Gerçi pek çok kişi için zor yıllardı o yıllar.. Orta Okulda okurdum. Daha doğrusu yazın çalışır kışın okurdum. Yazları genelde dağdan odun getirir satar kışa harçlık ederdim. Kolay değildi dağdan odun getirmek. Bir ormancı vardı. Gözlüklü gebeş biri. Kanalin üstüne bir yerlere sabah ezanında pusuya yatardı. Eline düşen yandı. Ne bulursa nacak, tahra alır geri döndürdü. Diyeceksiniz ki:

- Onun görevi ormanı korumak. Adam haklı.

Demeyin, durum öyle değil. Ben ve benim gibi garipler ormana hasar vermezdi ki. Çamların alt dallarındaki kuru dalları odun yapardık. Yaş kesse ağır olur yüke gelmez, yanmaz, satmaya kalksan kimse almaz. Kaçak keresteciler güzelim genç genç ağaçları, koca koca çamları devirip kereste yapar gebeş ormancının gıkı çıkmaz bizim gibi gariplere çullanırdı. Denirdi ki, kaçakçılar onu yemlermiş! "Yemleme" yi bilmezdim o zamanlar. Yemleme neydi ki? Gebeş Ormancı korkusuna gece üç gibi yola düşerdim ki, Ormancıya yakalanmayayım. Gece karanlık, gece zifir. Gece derin Gayya kuyusu. Gece sessiz, İşte ben o sessizlikten çok korkardım. Gece korkutucu. Ben de korkardım işte. El kadar çocuğum. Eşek yolu bilir aynı tempo giderdi. Bense yüreğim ağzımda bağıra bağıra türkü söylerdim. Sanırdım ki ben bağı-

rırsam karanlık kaçır. Kaçmazdı karanlık, kaçmak şöyle dursun üstüme üstüme gelirdi. Ben türkü söylemeye devam ederdim. Türkü değil benimki. Çığlık. Çığlık çığlığa türkü söylerdim. Yüreğimin küt küt vuruşunu duyardım. Dilim damağıma yapışır, türkü anlamsızlaşır sesim çatallaşırdı.

"Bir of! Çeksem karşı ki dağlar yıkılır.."

Bazen çalı dibinde yatan keklikler tavşanlar ürkerdi sesimden. Bazen de tilkiler. Tilkiler gıcık hayvanlardır. Diğerleri gibi kaçmazlar. İki adım gider, geri dönüp bakar. İşte o zaman gözleri parlar. Karanlığın içinde bir çift parıltı. Üstüme atlayacak diye ödüm kopardı. Oysa onun amacı ısıttığı yuvasına ben geçtikten sonra geri gelip yatmak. Çok korkardım. Ağlamaya bile korkardım. Belki de utanırdım. Aslında, "Umurunda değilim ki gecenin." Amma da yüreksiz miyim? Ben de yürek vardı var olmasına da, benim ki çocuk yüreği. Keşke çocukların umutları kadar olsa yüreği. Benim umutlarım çok büyüktü. Okuyup "Adam" olacaktım. Rezillikten kurtulacaktım. Ama yüreğim umutlarıma eş değildi işte. Hem herkes korkar. Korkmam diyen korkaktır asıl. Gerçeği söylemekten korkmamalı insan. Tam Kefeye çıkmak üzereyken Orta caminin minaresinden müezzin Kör Mustafa'nın o davudi sesi karanlıkta yankılanırdı:

- Allahu Ekber! Allahu Ekber!

Gerçi o ses Kör Mustafa'nın sesi miydi yoksa içimdeki ses mi ayırdına varamazdım. Kefe girişinde Değirmenciler'in "damı" vardı. Hayal meyal seçilirdi. Şafak karanlığın bağrını deler, karanlık yırtılırdı. Doğa silkinip karanlığı üstünden atmaya

başlar, karanlığı soyunup aydınlığı giyinir ve yeşilin tüm tonlarını kuşanırdı. Bin bir otun çiçeğin kokusunu çekerdim içime yüzüme vuran sabah yeliyle. Çiğdemler, sümbüller, papatyalar, dil filler, çörtükler, deve dikenleri, kekikler, ille de kekikler, her taşın altından "büngüldeyen" suların kenarında yaban naneleri, yarpuzlar, ardiçlar, çamlar,

Yatağan Kefe yaylasında bir şenlik...

Kefe'de Yatağan'dan dönen Karaçaylı bir kadın.

alıçlar, kızılıçlar, dağ erikleri, tavşancıklar, çingen gülleri, süpürge otları küt meşeler, harami dallarındaki koyun tüyleriyle çalılar. Ardından, Kefe sese durur, ses olur canlanır. Ardiç kuşları, dikencikler, ötleğenler, çavuş kuşları, tepeli kuşlar, çoban aldatanlar, ve bilcümle kainat ses olur canlanır. Geçtin mi yaylaya otların içinde kaybolursun. Dam boyu otlar. (Zamanıysa "zabun sığırrı" kaldırır başını otlardan anlamsız bakar, sonra tekrar başını gömer otlara.) Bir ot olurdu o yıllar yaylada. Dünyanın tüm otları tüm renkleriyle. Tevatür renk cümbüşünden gözlerini ayıramazdın. Bakmaya doyamazsın. Basmaya kıyamazsın. İçinde ordu saklanır. Usulca geçerdim yaylayı. İncitmeden. Derelerin alaca kuytuluklarında bir başıma çıkardım "Goca Çam"a. Kuru alt dallara her vurduğumda bir canlı uykusundan olur doğaya karışırdı.. Kuşluk olunca yeni macera başlar. Eşeğe yüklemek gerek. Gerek de. Nasıl? Tam bir tarafı sararsın geçersin öte yana. eşek sineğini kovalamak için bir tepinir, haydaa! sardığın denk yıkılır. Haydi yeni baştan. Zaten bir kucak odun. Çocuğun odunundan ne olacak? Dedim ya el kadar bir şeyim. Bir, iki, üç, beş, on. Bu savaş bazen saatler sürerdi. Ağlardım. Çok ağlardım. Yalvarırdım eşeğe. Çok yalvarırdım. Yalvarırdım ki rahat dursun. O öyle bakardı kocaman gözleriyle. Anlam veremezdi zahir. Eşekler ağlamayı bilmezdi herhalde. Bilse kesin acırdı bana. Tam sıcaklığın altında düşerdim yollara. Gebeş Ormancı pusuyu çözerdi sıcakta. Sıcakta eşek gitmez atar kendini

yola Şanslıysam eşek yatmadan köye ulaşırdım. Yok bir yatarsaa! Rezillik paçamdan akardı. Öf!

Allah'ım! Yoldan geçen olursa eşeği kuyruğundan tutar kaldırırverirdi. Yoksa, haydi yeni baştan yükle bakalım. İkinciye yakın orta caminin köşesini dönerdim. Ali Amca da fırının önünde sözleşmiş gibi gazetesinden kafasını kaldırırdı. Önce seçemiyormuş gibi iki ellerini siper eder bakar, ellerini indirir bir daha bakardı.

Ben evimizin önüne yaklaşınca, her iki elleriyle başlardı "gel gel" etmeye. Önce sessiz sonradan acelesi varmış gibi seslenirdi:

- Getir amcam getir. Gel, gel, yık, yık fırının önüne. Bu kadar güzel odunu kaçırmam ben. Bir yandan bana doğru gelir el işaretlerine devam eder bir yandan da yinelerdi:

- Bu kadar güzel odunu kaçırmam ben.

(Yapma Ali Amca, ben bilmiyor muyum getirdiğim odunu? Alt tarafı bir kucak odun. Karaçaylılar koca bir katır yükü odun getirirlerdi. Dağ gibi. Benimki onlarınkinin yanında bir kucak işte.)

- Oğlum Adil, git BEŞ lira getir. Az ama bu günlük böyle olsun.

(Yapma Ali Amca, Karaçaylılar bir katır yükü odunu sana iki buçuk liraya vermiyorlar mı? Benim ki onlarınkinin yanında bir lira bile etmez. Hadi etsin etsin taş çatlasa bir buçuk) Ağlamaklı ya da ağlamaktan yorgun, şişmiş yüzümü nereye saklayacağımı bilemeden yükü çözerdim. Ali Amca benim ne kadar rezillik çektiğimi bilirdi. Kesin bilirdi. Bana yardım etmek istediğini anlardım. Elimde buruşmuş beş lira eve yollanırdım. Ali Amca hiçbir şey olmamış gibi gazetesine geri gömülürdü. Bir daha bana bakmazdı. Beni utandırmak istemezdi besbelli. Yazarken kaç kez dudaklarımı ısırdım kimbilir? Yaşlanınca insan biraz sulu göz mü oluyor ne? Yukarıdan bir yerlerden kesin beni izliyordur Ali Amcam. Kadrinin bilmesinin verdiği mutlulukla huzurludur. Eminim.

Ruhu şad olsun.

“UMMAN NİNENİN MEKTUPLARI”NIN YAZARI ÖĞRETMEN MEHMET YILMAZ -2

25. sayıdan devam...

Köylerde öğretmenler ve imamlar arasındaki yersiz çatışmalara değinir. Asıl amacın köylerle birlikte ülkenin kalkınması olduğunu, bunun için güç birliği yaparak köylünün önünde olmaları gerektiğini, onlara bu yolda hiç kimsenin engel olamayacağını, dünyanın aya çıkmaya çalıştığı bir zamanda çocukların okutulması gerektiğini, eğitimin önemini, bir anlamda köy enstitüsünde pekişen hayat felsefesini okuma yazması olmayan, köydeki yaşlı bir kadının ağzından öğreniriz.

Bir aylık yaz tatillerinde köylülerce özlenen- dir bu öğretmenler. Köylülerin hayır duasını alandır.

Öğretmenleri denetime gelen müfettişler Umman Nine'nin kapısından geçer. Çevre köylerdeki öğretmenlerin bir araya gelerek taşı- nı, kerpicini, çamurunu hazırlayıp ustalığını kendileri yaparak köyde okul inşa ettiklerini şaşarak dinler müfettişten. O okulun yapımı için harcanacak para daha önemli yerlere har- cansın diyen öğretmenlerin özverili çalışması- nın yegâne amacı; vatanın ve milletin çabuk ilerlemesidir. Umman Ninenin öğretmenlere yaptığı yöresel dualar mektuplarda yerini alır. Umman Nine akabinde görevini hakkıyla ya- pan öğretmenlerin özverili çalışmalarını takdir etmeyen, yüzü asla gülmeyen müfettişlerin bu tutumuna bir anlam veremez, öğretmenleri üzdüğü için söylenir.

Tohumun ıslahı ve bilinçli yapılan zirai ila- çlamanın tarımda verimi artıracağını öğretmen- den öğrenen köylülerin ilçe tarıma gittiklerini, Umman Nine torunu Kara Ahmet'e köyden havadis olarak yazar bir mektubunda.

Görevde yükselmenin liyakat esasına dayan- madığını duyar bir öğretmenden, üzülür Um- man Nine. Maddi imkânsızlıklar içinde okuyan

bu öğretmenin hakkını aramak için umudunu Ankara'ya bağlamasıyla umutları yeşerir.

Kıbrıs'ta Rumların Türklere ve askerlerimize yaptığı zulmü dile getirir. Rumlara ilenir. Vatan görevi ve askerliğin kutsallığına değinir. Mus- tafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde kazandı- ğımız Kurtuluş savaşına atıfta bulunarak tarih dersi verir. Türklerin vatan söz konusu oldu- ğunda canını hiçe sayarak bağımsızlık uğruna destanlar yazdığını, vatan için gerekirse yine canını hiçe sayacağını söyleyerek âdeta Kıbrıs Barış harekâtını müjdeler on yıl öncesinden.

Umman Ninenin Mektupları Mehmet Yıl- maz'ın yaşamı, tecrübeleri ve gözlemlerinin ürünüdür. Kültürel miras niteliğindeki bu mek- tupların içeriğine bakıldığında uzun bir zaman diliminde yazıldığı görülecektir. Mektuplar 1940'lı, 1950'li, 1960'lı yıllarda Acıpayam köy- lerinden canlı bir kesit sunar bizlere. Kültü- rümüzde, inanışımızda önemli bir yer tutan dua ve bedduaları, ilenmeleri serpiştirerek o zamanın insanlarını, yaşayışını, örf âdet ve geleneklerini, göreneklerini, değer yargılarını bütün renkleriyle resmeder. Doğrular övülür, yanlışlar yerilir. Yöremizin ağızyla, yakıştırma- larıyla, deyimleriyle insanları güldürürken dü- şündürür.

Bu mektuplarda topluma örnek olma, vatanın ve milletin ilerlemesi adına bir köy öğretmeni olan Mehmet Yılmaz'ın eğitimciliği ön plana çıkmakta, bir taraftan insanları güldürürken diğer taraftan alttan alta onları eğitmekte, onlara ders vermektedir.

Yaşadığı çevrenin kültürünü gözlemleyip, özümseyerek zamana iz düşüren Mehmet Yılmaz Öğretmenimi saygı ve rahmetle yâd ediyorum.

Şimdi sözü kitapta yer almayan Mehmet Yılmaz'ın yakıştırmalarından birine, Umman Ninenin son mektubuna bırakalım:

“Ey benim deruni dilden, cânı gönülden, ilana gibi dürülgen, gursamın incisi, gözümün zencisi, evimin yakışığı, soframızın gaşığı, kızların âşığı, bi denem, gara gevreğim, evranım, gaplanım, aslanım benim.

Dün mekdubunu aldım Amad'ım. Deyonku, nene ben varı varmaz düğün edem gari deyon. Eyi emme oğlum gavlak aşanının gızı öleye gadar şişiyö, sen onu isdeyon. Biliyosun bizim buralarda bir deyim var, ıramatlı Molla Veli deden hôle derdi; olum, gün dönümünden sonra ekilen darıdan, zamansız oğul veren arıdan, gocasından sonra yataktan kalkan garıdan hayır gelmez delerdi. Ay olum işde o kız öle, öle etcemize Gızıl Burun Şerfe'nin gızını alsek a, maşşallah ta döşüne gadar saçı va. Yine ıramatlı Molla Veli deden şöle der idi: İneğin ufak başlısı, tarlanın daşlısı, gızın uzun saçlısı, erken galın gaşlısı eyidir deye. Dorudur oğlum sen onun bunun dedine bakma, biz bu gızı alalım gine. Aman oğlum

hem senin dedin gızın boynu accık eri, hani deveye sormuşla senin boynun neden eri deye? Nerem doru ki demiş. Onun ayakları doleşik, boynu eri... Ay olum benim dedim gız çok feydalı. Hem herkesi güler yüzlen garşıleyo.

Amad, burdan başka havadis isteyon. Yeğenin Gadir geçen gün meddapda goşu tertib etmiş öğretmeni. Maşşallah öğretmen düdüğü çalınca Sarı Aşa'nın gök danası gibi bi fışıtdı en önde vadı yürüyüvedi yerine. Öğretmeni bundan ötürü birinci geldi deye iki defterle iki galem vemiş. Amad sen Gadir için de heç merak etme, maşşallah Türk toprağına Mısdıva Kamal Paşamızın kurtardığına, Türk topramızın gıranandeki devletlen hepsini bilen öğrendi gari maşşallah subanımallah.

Amat decemiz bu gıda, bu yandan ben selam ede gara gözlerden doyunceye gadar öperin. Gonşuladan Topal Assiye, Cırık Halil, Gılı Gılı Zenep, Taneci Hasan dayın hepsinin selamları va. Bizi yola bakıdıp durma, covabını çabuk yaz Amad'ım.”

ÖĞRETMEN MEHMET YILMAZ

Soy soylayan boy boylayan sinenin
Sözün özü Mehmet Yılmaz Öğretmen.
Derununda nice Umman Ninenin
Özlü sözü Mehmet Yılmaz Öğretmen.

Köy içindi Gönen'deki yaranlık
Mallım oldu bitsin diye karanlık
Cumhuriyet ülküsünün aydınlık
Gülen yüzü Mehmet Yılmaz Öğretmen.

Unutmadı çıktığı o kabuğu
Boşlamadı asla çifti çubuğu
Gılı gılı Zeynep'in kulağı
Gören gözü Mehmet Yılmaz Öğretmen.

Bağlaması düşmüyordu elinden
Söylüyordu köylüsünün dilinden
Çalıyordu hislerin bam telinden
Gönül sazı Mehmet Yılmaz Öğretmen.

Kabarınca Dede Korkut damarı
Acıpayam ağzı ile civarı
Yakıştırdı yazdı kışı, baharı
Yazı, güzü Mehmet Yılmaz Öğretmen.

Her mecliste yüzü vardı harmana
Sözden söze sekip gitti ummana
Örfü derip sırlı camdan zamana
Düştü izi Mehmet Yılmaz Öğretmen.

Salih ERDEM

JUBİLE

MUSTAFA AKSOY - Emekli Müftü

Futbol hayatımdan kısaca bahsetmek istersem şöyle oldu: İmam hatip okulu öğrencisi olarak beden eğitimi derslerinde ve normal derslerin haricinde okulun bahçesinde topun peşinde koşmaya başladım. 3 sene sonra da Isparta liseler arası yapılan futbol maçlarında okulun formasını giymeye başladım.

Okuldan mezun oluncaya kadar 4 sene kesintisiz Isparta ESNAFSPOR formasıyla 1958-1961 yılları mahalli liglerde futbol oynamaya devam ettim.

Tatillerde ise Yatağan'a geldiğimde futbol oynadım. Çünkü benim köyümde de futbola ilgi duyulmaya başlamıştı. Bu işin öncüleri; KAMİL BEKTAŞ, RIZA ERGEN, AHMET ÖZKAN BAŞTA OLMAK ÜZERE NURİ CENGİZ, MESTAN YÜREKTÜRK, MUZAFFER ÇALHAN (Kaleci), RAMAZAN ÖZDEMİR, MUSTAFA KÜREKÇİ, HASAN ALİ KUL, H.ALİ CANBELDEK, H.İBRAHİM GÖKKURT, RAMAZAN GÜNDÜZ, EYÜP ÇALHAN, MEHMET ERGENAY, RAMAZAN CİN, YUSUF YILMAZ, H.A-Lİ AKMAN, MAHMUT YATAĞANBABA, MEHMET ÇALHAN başta olmak üzere bir takım kurulmuştu. Kızılhisar, Acıpayam, Yeşilyuva, Yassıhöyük, Karahöyük, Honaz başta olmak üzere çevre kasaba ve köylerle futbol maçları yapılıyordu. Ve ben Yatağan'da olduğum zaman tüm maçlara kaptan olarak çıkıyordum. Aradan birkaç sene geçtikten sonra arkadan yeni gençler geldi fakat forma giyme şansı bulamadılar.

Bunun üzerine: Ali Tunçbilek, Cüneyd Yatağanbaba, Ali Arslantürk ve Osman Aktaş'ın önderliğinde, ikinci bir takım kuruldu. Osman Aktaş kalecimizdi. Saydığım isimler dışında Nuri Soykara, Ali Aktaş(Paşa), Ramazan Demirörs, Aydın Baykara, Necati Yürektürk, Halil Soygun, Bilal Gökkurt, İsmail Özkan, Rahmi Akman, Ziya Şenel, Kazım Güner, Süleyman Arslantürk, İsmail Şahin'den oluşan bu takıma Gençler Gücü adı verildi.

Ben de Mustafa Aksoy hoca olarak bu takıma katıldım ve çalışmalara başladık. Yatağan Zanaat Spor ile yarım öğlak kebabına maça çıktık. Fakat çıktığımız maça 1-0 yenildik. Gençlerin morali oldukça bozuldu ama antrenmana sabah

akşam devam ederek Ayaz Çallığı'na doğru veya Çıtlık Yolu tarafına koşuyoruz. İlk maçın galiplerinin bir öğlak kebabına olursa ikinci maçı oynarız tekliflerini ısrarlarım sonucunda kabul ettik. Genç futbolcularla beraber ikinci maçı 2-1 kazandık ve maç sonu öğlak kebabını Cula Pınarı'nda zevkle yedik. Bu da gençlere ayrıca bir moral oldu.

Bir müddet sonra Zanaat Sporlu futbolculardan bazıları işlerini Denizli'ye naklettiği için komşu köylerde yapılan maçlara gençler devam ettiler.

Ben de 1962 yılında Denizli Kale ilçesine Müftü olarak atandığımdan dolayı köyden ayrılmak zorunda kaldım.

20 Mayıs tarihinde düğünüm vardı. İzinli olarak köye geliyordum ve takımımız Honaz'a maça gidiyorlardı ve haberim oldu, Kızılhisar'da beni yakaladılar ve Honaz'a maça gittik.

Bizim düğün 17 Mayıs Cuma günü başladı.

18 Mayıs Cumartesi günü Kızılhisar futbol takımını davet etmişler. Aynı günde adetlerimiz üzere çeyiz almaya gidilecek ama ben halk evi önündeki sahada futbol oynuyorum. Çeyiz alayı hazırlanmış herkes damadı arıyor, ben maç sonu eve geldim. Rahmetli annemin azarlaması ile karşılaştım.

Bu benim jübilem oldu.

Mustafa Aksoy Isparta Esnafspor formasıyla oynadığı yıllarda...

ŞİNASİ USLU'YU UĞURLADIK

MANSUR KAYMAK

Sanatçı Şinasi Uslu'nun biyografisi:

Şinasi Uslu, 12.02.1945 tarihinde Acıpayam'da doğdu. İlk ve Ortaokulu Acıpayam'da okuduktan sonra, baba mesleği çiftçilikle uğraşmaya başladı. Küçük yaşlarda saz çalan babasından Bağlama çalmasını da öğrendi. Bir süre Acıpayam'ın usta saz çalanlarından Cengi Hasan namıyla tanınan; Hasan Aydoğdu'dan yararlandı ve Bağlama çalmasını geliştirdi.

Daha sonra; Acıpayam Halk Eğitim Merkezinde Usta Öğretici olarak birkaç yıl çocuklara, gençlere Bağlama çalmasını öğretti. Acıpayam Gireniz bölgesinde ve Çameli köylerinde THM ve Oyunları ile ilgili derleme çalışmaları da yaptı. Talip Özkan Ekolünden yetişen; Acıpayam'ın çok önemli Bağlama Üstatlarımızdan biriydi.

Yaşamı boyunca Özkan'ın çizgisin hiç ayrılmadı, Uzun yıllar; onun yanı başında saz çaldı, zeybek tavrıları konusunda kendisinden pek çok şey öğrendi. Muzaffer Sarısözen'in "Yurttan Sesler" çizgisini icra tarzını, sanatsal anlayışını, ilkelerini hiç bir zaman bırakmadı, o şeklindeki hizmetini, araştırma, derleme çalışmalarını başarıyla sürdürdü. Çamelili Hayri Dev ve Sanatçı T. Özkan ile birlikte Fransa'da çeşitli konserler verdiler.

Gençlik yıllarında Acıpayamlı ünlü ustalardan birçok gurbet havası öğrendi, 1970'li yıllarda TRT İzmir ve İstanbul Radyolarında mahalli sanatçı olarak çaldı, söyledi. Bu türkülerin bir kısmını

Mansur Kaymak'la birlikte TRT THM Repertuarına kazandırdılar.

Bağlama çalmasını iyice ilerlettikten sonra, Anadolu'da yapılan birçok konser gezilerine katılmış, İzmir, Ankara ve İstanbul sahnelerinde... Başta; Sanatçı Tuncer İnan ve Yücel Paşmakçı gibi usta sanatçıların gru-

23 Eylül, 12:01 (Mansur Kaymak'ın paylaştığı yazı ve fotoğraf)

Üzüntümüz Çok Büyük. Yine Bir Acı Haber. TRT İzmir Radyosu'ndan Emekli; Türk Halk Müziği Sanatçımız Şinasi Uslu Ağabeyimizi Kaybettik. Bugün Acıpayam'da Ebediyete Uğurlayacağız. Ailesine ve THM Camiamıza Başsağlığı Diliyorum.

bunda yer alarak; Ümit Tokcan, Bedia Akartürk, Ahmet Sezgin, Yıldırım Çınar, Saniye Can ve daha birçok ünlü sanatçıya saziyla eşlik etmiştir.

TRT İzmir Radyosu'nda saçılan Türk Halk Müziği Saz Sanatçısı sınavlarını kazandı; 1989-2010 yılları arasında "Kadrolu Saz Sanatçısı" olarak İzmir Radyosunda uzun yıllar görev yaptı.

Ayrıca yöre türkülerinden oluşan 1 adet 45'lik plak yaptı. TRT'ye kadrolu sanatçı olarak geçmeden önce; Mahalli Sanatçı olarak radyolarımızda birçok yöre türkümüzü saziyla - sesiyle çaldı söyledi... Denizli yöresinde yapılan birçok festivalde ve TRT Radyo. TV. Programlarında yer aldı. Ömrü boyunca; Özellikle; Denizli-Acıpayam'dan; Teke Yöresi türkülerimizi çaldı söyledi. Sanatçı; TRT İzmir Radyosu'ndaki görevinden kendi isteğiyle emekliye ayrıldı ve memleketi Acıpayam'a yerleşti.

Emeklilik yıllarını Acıpayam'da sürdürürken bir hafta önce rahatsızlanan Şinasi Uslu Ağabeyimizi; Bugün; 23.09.2020 tarihinde en verimli yaşlarında ne yazık ki kaybettik. Üzüntümüz büyüktür. "Allah Rahmet Eylesin"... Yakınlarına, Dostlarına ve TRT Camiamıza, Başsağlığı diliyorum... "Mekanı Cennet Olsun".

Şinasi Uslu Acıpayam türkülerini en iyi bilen, çalıp ve söyleyen isimlerden biriydi. (fotoğraf: Mustafa Nadir Önay-2004)

YATAĞAN'DAN GEÇMİŞ ZAMAN HİKAYELERİ

PROF. DR. TUNCER BAYKARA

*1970 başları bir düğünde sağdıç durma.
Arkada Tepe Mescit ve Terbi Omar kahvesi*

Gece ayın solgun ışıkları altında birkaç kartı, gülüp oynayarak gidiyoruz. Yol, yanda yükselen evlerden kurtulmuş, ta ilerdeki tepeye dayanıyordu. Ve ucunda cılız ışıklı birkaç pencere. Gideceğimiz yer o pencereler idi. Camları olmayan, dağın sep-serin rüzgarını her zaman koynuna alan bir yer. Orası hakkında bana nice garib şeyler anlatmışlardı. İşleten adamı tanıımıyordum ama bana fevkalade bir şahsiyet olduğunu söylediler. Hali, tavırları, konuşması, insanı gülmekten çatlatırmış.

Kahvenin içindekiler veya müdavimleri hep genç. Bizim gibi işi gücü olmayan azgın insanlar.. Ama hala bu kahveye devam etmeyip yanında bulunan Tepe-mescid'in topraklarına ağınyanlar da olurmuş. O bunu şöyle anlatır:

- Yani agam, biz buraya bunu açdık. Hala Tepe-mecidin topraklarında ağınar dururlar.

Baş taraftaki "yani agam" onun tipik cümlesi. Hangi konuşmada "yani agam" geçmişse bilin ki o sözler bizim kahveciye aittir.

Ah bu gençler..Onu kızdırmak için neler yapmazlarmış. O da hemen söğüp kapı dışarı ediyor. Başka ne yapsın, dövse dövülmez, sövse olmaz. Bizim orda öğleden sonra herkese derin bir durgunluk gelir. Serin serin esen yel de insana ninni tesiri yapar. Kulaklarda hafiften uğultular daima vızıldar. Gözler kapanırken nihayet sandalyeler yanyana konarak uzanılır. Ne sihirdir bilinmez,uzanınca hemen uyur ve bizim kahvecinin sesi, resimlerle süslü duvara çarpar:

- Yani ağıam, burayı gari otel yapacağız.,

Doğrusu ikindi vakti bir kaç saatlik kestirme en müsait yerdir burası. Hiç deliksiz, altındaki sandalyenin çıkık yerleri bir yerini acıtsa da çok hoş bir uykudur. Zaten bizim kahveci de 'yani agamlı' bir 2 saat uyku müsaadesi vermiştir. Buna süreye razı olmayanlar Tepe Mescid'in topraklarına kaynaşıp uyusunlar diyormuş.

Oraya yaklaşıyoruz. Pencerelelerin camsız çerçevelerinde insan karartıları. Bizi tanıyanların gecenin karanlıklarında dağılan sesleri. Ve epey çıktıktan sonra kapıyı açış ve içeriye damlayış. İlk adımımı attım. Yan taraftan tanıdık bir ses. Karşıda toplanan bir gurup yüksek sesle konuşup gülüyorlar. Yine yan tarafta daha çocuk yaşta, iki çocuk tavla oynuyor. Altıma bir sandalye çekip tanıdıkların yanına oturdum. Hoş beş ve merhabadan sonra benim çay geldi. Ne diyeyim, çay bence iyiydi ama, bizim arkadaş onu fena bir şeye benzetti. Yanımdakiler oyun oynuyorlar, ben de seyrederim. Tavanda asılı lüks lambasının ışığı denizin dalgası gibi, kah yükseliyor, kah alçalıyordu. Masadakileri görmek için oynayanların miyoplara taş çıkartacak bakışları ve çat çat yarı karanlıkta oynanan oyun.

Benim şairlik ve hislilik öyle yere gidince artacağına gittikçe kayboluyor. Önümde oynanan oyuna ben de daldım. Camsız pencereden taşan konuşmalar gülmeler, kulaklarda gittikçe azaldı, zayıfladı. Bazen bizi karanlığa gömen lüksün yerini sanki elektrik aldı da ortalığı daima aydınlık farzettim. Zaten ömür, hayat nedir. İnsan her yerde aynı hislerle insandır. Hayaller, vakıalar namüsaitleleri müsait yapar, ellerin hakikatı bizde hayal olur. Öylece gider. Zaten hayal hakikat, hakikat hayal değil mi? Dün büyüüp insan olacağımızı hayal ederdik, şimdi de çocukluğumuz bir hayal değil mi?

Kültür-Parkın göbeğindeki bir çay bahçesinden kalkıyormuş gibi rahat ve mesut kalktım. Gelirken bu yerin garipliklerini bulup

1959 yılı. Soldan Tuncer Baykara, Necati Baykara, Erkan Baykara

çıkarak, ben de onlara gülecektim. Ama gülmedim mi, epey güldüm. Bu kahvecinin gözlerini açıp yüzüne bir hal vermesinden değil, birer Nasreddin Hoca kesilmiş hemşehrilerimin nükte bozuntularına idi. Gülmek, neşeli olmak ne hoştur. Gece yarısına doğru belki de zorla oradan ayrıldık. Yanımdakiler hala eski vakıaları anlatıyorlar. Ben neyliyeğim eski vakıaları. Şimdi şu ayın altındaki halimden ,hislerimden, hayatımdan Yarabbime binlerce kerre şükür.

(31 Temmuz 1958, Perşembe)

(62 yıl öncesinden bir yazıya; hiçbir şekilde yazarı tarafından 2020'de müdahale edilmemiştir.)

YATAĞAN'DA OSMANLI TÜRKÇESİ MEZAR TAŞLARI -I

PROF. DR. TURGUT TOK – F. ZEHRA MERTTÜRK

1- GİRİŞ:

Mezar taşları, tarihin sessiz tanıklarındır. Toplumların tarihi süreçte yaşadıklarının özeti sınırlarında saklıdır. Anadolu coğrafyasında Türk Dili'ne ait en eski yazılı belgelerdir. Bu nedenlerle mezar taşları bilimsel ölçütlerle ele alınması gereken değerlerdir.

Bu çalışmada Denizli'nin Serinhisar (Kızılhisar) ilçesine bağlı Yatağan Beldesi Mezarlığı'nda bulunan Osmanlı Türkçesi Alfabetesi ile yazılmış mezar kitabeleri incelenmiş ve çevriyazı alfabesi ile Latin kökenli Türk Alfabetesi'ne aktarılmıştır. Yatağan Mezarlığındaki mezar taşları bilimsel yöntemlerle ve zarar verilmeden temizlenerek üzerlerinde bulunan yazı, damga/tamga, şekil ve desenler ortaya çıkarılmıştır. Bu kitabelerin zamana ve doğaya direnebilenleri kayıt altına alınmıştır.

Yatağan, Denizli ili, Acıpayam ilçesine bağlı bir belde iken 1987 yılında kurulan Serinhisar (Kızılhisar) ilçesine bağlanmıştır. Yatağan, Acıpayam'ın kuzey, Serinhisar'ın doğu kesimindedir. 2019 yılı verilerine göre nüfusu 2.628'dir. Bu nüfusun 1.298'si erkek, 1.339'u kadındır. Beldenin ilçeye uzaklığı 12 km'dir.

2- DEĞERLENDİRME:

Yatağan Beldesindeki mezar kitabelerinin büyük bir çoğunluğunun restorasyona ihtiyacı vardır. Kitabe taşlarının genelini yapı maddeci dayanıksızdır. Hava koşullarının etkisi ve insanların verdiği zarar nedenleriyle birçoğu tahrip olmuş ve üzerindeki yazılar kaybolmuş veya okunamayacak durumdadır. Tamamı veya bir kısmı okunabilir durumda olan yaklaşık 100 (yüz) mezar taşı çeviri yazı alfabesine (transkript) aktarılmıştır. Bu mezar kitabeleri

derginin sınırları dâhilinde önümüzdeki sayılarda yayınlanacaktır. Bu sayıda birkaç örneğe yer verebileceğiz.

İncelemesini yaptığımız Yatağan Mezarlığındaki Osmanlı Türkçesi ile yazılmış kitabelerden elde edilen veriler ve sonuçlar şunlardır:

1- Bölgede kayıt altına aldığımız mezar kitabelerinin tamamı Türk Dili ile yazılmıştır.

2- Kitabelerde Osmanlı Türkçesi Alfabetesi ve 1928 sonrası Latin Kökenli Türk Alfabetesi kullanılmıştır. Bu çalışma, Osmanlı Türkçesi Alfabetesi ile yazılmış mezar taşlarını kapsamaktadır.

3- Mezar kitabeleri, Türk-İslam kültür coğrafyasında rastladığımız bazı kalıp ifadelerle başlamaktadır. Bu kalıp ifadelerin bazıları şunlardır:

hüve'l-hümayyül-kümayyümmerhûm vemağfûr

hüve'l-hüallâkû'l-bâkîj

el-merhûm ve'l-mağfûr

hüve'l-hüallâu'l-bâkîj el-merhûm ve'l-mağfûr

el-merhûme / el-merhûm

el-muhtâc ila rahmeti rabbü'l-ğafûr

hüve'l-bâkîj

el-muhtâc ila rahmeti / rabbihi'l-ğafûr

el-merhûm ve'l-mağfûr ileyhüma

el-merhûm / el-hüac

4- Yöredeki mezar kitabeleri, Türk-İslam kültür coğrafyasında rastladığımız aşağıdaki kalıp ifadelerle bitmektedir:

rûhi-çün

rûhûna fâtiha

rûhu-çün fâtiha

5- Mezar kitabelerinde tek beyitlik şiirlere rastlanmaktadır:

* ziyāretten murād bir duʿādır

bugün baña ise yarın sañadır

* eyledim ömrüme hakikat miskîni

dārü'l-bâki ruzi mahşerde şefâat Muham-med Mustafa

6- Mezar kitabelerinden hareketle kurallı ve gelenekselleşmiş bir imladan söz etmek söz konusu değildir. Bunun nedenini, mezar taşı yazıcılarının eğitim durumlarına bağlamak doğru olur.

7- Mezarlıktaki bazı taşlarda Eski Türk dam-gaları ve şekiller tespit edilmiştir.

8- Karahöyük yolu üzerindeki Yatağan Me-zarlığı, günümüzde büyük oranda kullanılmaya

devam etmektedir. Bundan dolayı bakımlıdır. Fakat geçmiş zamanlarda mezarlık içerisinde yol açmak ve mezarlığı temizlemek amacıyla, mezarlığın içerisinde kullanılan kepçe ve do-zerlerle yapılan, yanlış ve bilgisizce çalışmalar sebebiyle, çoğu kitabe hasar görmüş ve topra-ğa karışmıştır.

9- Bölgede ivedilikle restore çalışmasına ih-tiyaç olduğu görülen ve korunaklı hale getiril-mesi gereken mezar taşları bulunmaktadır.

10- Mezarlıktaki kitabeli bölümlere yeni me-zar konulmaması ve bunun önüne geçilmesi bir tedbir olarak alınabilir.

11- Osmanlı Türkçesi kitabelerin yanına Latin Kökenli Türk Alfabesi'ne aktarılmış şeklinin konul-ması bilgi aktarımı hususunda yararlı olacaktır.

3- OSMANLI TÜRKÇESİ MEZAR KİTABELERİNDEN ÖRNEKLER *

[1] 1295

[2] sene

[3] el-merhûm ve'l-mağfûr

[4] cüneyd oğlunuñ

[5] ibrahîm rûhûna

[6] fâtiḥa

[1] 1330

[2] tekkenişin emîn

[3] efendî zevcesi

[4] tûṭṭij (dudu) rûṭṭunafâ-tihâ

[1] 1205

[2] sene

[3] el-merhûm ve'l-mağfûr

[4] el-muhṭaṭ ilâ rahṭmeti rabbiḥi'l

[5] -ğafûr ırca oğlu

[6] ṣosṣmānefendîrûḥṭ-çün

[7] fâtiḥa

[1] 1271

[2] hüve'l-ḥallâḥü'l-bâḥ

[3] el-merḥûm meḥmed ketṭüdâ

[4] oğlu ḥaliniḡ oğlu

* Mezar kitabelerinin örnekleri daha sonraki sayılarda yer alacaktır. Burada dört adet örnek verilmiştir.

YATAĞANLI BİR SEYYAHIN NOTLARI: RUSYA

KAMİL GÖKALP

Moskova'da ve Petersburg'da üç kişi bir arada yürürken göremezsin, hızlı adımlar, yüzleri gülmeyen insanlar.

Kadim Dostum İran'a davet etmişti. Bahar mevsimi iyi olacağını tahmin ederek ve ekip çalışması yaparak geziye katılacak olanlarla temasa geçtik. Atasözündeki gibi "kelle mi ucuz ciğer mi?" derken İran gezisi nasip olmamıştı. Davetin yönü değişti 2015 yılı bu sefer Rusya'dan davet geldi. 5 kişilik bir grup halinde; bilet, konaklama, Moskova içi ulaşım programlarını yaparak yeni bir yolculuğa çıkıyoruz;

Ver elini Rusya!

15 Ekim 2015 günü Moskova Havalimanı'na Türk Hava Yolları uçağı inişe geçtiğinde bir sürprizle karşılaşyoruz. Hava durumu; kar yağışlı. Lapa lapa kar yağıyor. Yumuşak bir iniş yaptı pilot. Her inişte olan durum. İçeriden bir moral alkışı koptu. Pasaport kontrolünden geçtikten sonra dışarda bekleyen aracımızda binerek şehir merkezine doğru ilerliyoruz. Kar yağışı halen devam etmekte. 15 dakikalık mesafedeki otelimize yerleşiyoruz. Öğle vakti olmasına rağmen dışarı çıkmaya uygun bir zaman. Elimizdeki gezi programına bakarak nereye gidilir ne yapılır ne yenir gibi programı daha önceden yapmış olmamız bizi rahat hareket etmemizi sağlıyor. Dostumuza programı verdik. Gün gün takip edip Moskova'nın cüzi bir kısmını görme imkanına kavuşacaktık.

İlk durağınız Kızıl Meydan, uzun ve genişçe bir alan. Dondurucu bir soğuk var. Üzerimize ne varsa giydik. Bu şekilde bile üşüyoruz, birbirimizi siper oluyoruz. Lenin müzesi Aziz Vasıl Katedrali, Kremlin Sarayı dinlenmek için GUM alışveriş merkezi. Meydanın etrafı saray, katedral, müze

ile çevrili. Kızıl Meydan Moskova'nın merkezi konumunda. Arkadaşlar Lenin müzesinde Lenin'in mozolesini ziyarete gidiyorlar. Ağzıda sakız eller cepte lakayt bir şekilde içeri girince görevliler tarafından uyarılıyor. "Putumuzu böyle ziyaret edemezsiniz"! Aynı durum devam edince dışarı çıkarılıyorlar. İliklerimize kadar soğuk içimize işledi. Alışveriş merkezine zor attık kendimizi. İçeri sıcak; restoran, cafe, market mağaza her şey mevcut ve oldukça da lüks bir alışveriş merkezi. Zaman zaman üst katları film stüdyosu olarak da kullanılıyor,

İkinci durağımız Arbat caddesi. Arbat caddesi iki tane eski ve yeni olarak ayrılıyor. Biz eski Arbat caddesindeyiz. Cadde trafiğe kapalı. Sağlı solu kafe ve mağazaların bulunduğu hareketli bir cadde. Ortalarda; ressam, müzisyenler, şovmenler, olmazsa olmazımız dilenciler. Bir nevi bizim İstiklal caddesi tarzı ama mesafe çok uzun değil. Mağazalarda genellikle hediyelik eşyalar mevcut. Tezgahtarlar ise Tatar, Kırgız biraz Türkçe ile müşterileri memnun etmenin gayretinde. Bizdeki Sümerbank tarzı devlet mağazası, fiyatlar normal. Matruşka, takı, şal gibi el işçiliği ürünler mevcut. Uzun bir yürüyüşten sonra acıktık. Karşımızda Antep mutfağı görüldü. Hoşsohbet herkes birer borç çorbası içti, Rusya'nın meşhur çorbasıymış. Çaylar kahveler derken hesap geldi. Yurtdışına çıkan Türk vatandaşların genellikle karşılaştıkları durum; öpülmek. Arbat'ın eskisini böylece bitirdikten sonra yeni Arbat'ı görmek için isteğimiz kalmadı, adımlarımız geri geri gidiyordu. Yorulmuştuk. yeni Arbat lüks mağazalar önünden geçen altı şeritli bir yol. Modern binalar, harikalar diyarı gibi. Üçüncü durağımız; Moskova metrosu. Dünyanın en yoğun kullanılan yeraltı toplu taşıma ve ulaşım aracı.

Kamil Gökalp ve arkadaşları Moskova mezarlığında...

1935 yılında hizmete girmiş. 400 km uzunlukta 230 durak. Yerin altına üç kat. Devasa bir ulaşım projesi. İçerisi temiz, duraklar sanat müzesi gibi. Rehbersiz gezmek bilmek bilmeyenler için problem. Kiril alfabesinden başka yazı yok. Yürüyen merdivenler sanki yerin dibine iniyor veya görün tepesine çıkıyor gibi. Günlük 10 milyon kişi kullanıyormuş, bize anlatılan. Bu metronun hareket hattını gösteren kırmızı yeşil mavi çizgilerle belirtilmiş. Birisi içeride Ruth yapıyor, diğerleri dışarıya taşıyor. Moskova metrosundan sonra bit pazarına uğradık. “Eskiye rağbet olsa bit pazarına nur yağar” dedikleri gibi savaştan kalma bazı eserler, el yapımı malzemeler var. Beklentimize bir cevap bulamadık. Moskova’nın yüksek yerlerinde seyir tepeleri oluşturmuşlar. Şehri tepeden görebiliyorsun. Bizde de şans yok, tepeye çıktık kar yağışı başladı. Sisli bölgeler, görebildiğimiz; stadyum, Moskova camii, Moskova Nehri, saraylar dikkatimizi çekenler oldu. Moskova’da yeşil alan oldukça yoğun.

Novodevichy Rahibe Manastırı ve mezarlığı yeni bakireler mezarlığı diye de anılıyormuş. Önce manastır görebiliyorsun. Daha sonra mezarlığın içerisine giriliyor. Mezarlıkta cesetlerin yıkılıp küllerinin konduğu küçük kutular rafları sıralanmış. Ayrıca Rusya tarihinin önemli şahsiyetlerinin mezarları da burada; Çehov, Gogol,

Khrushhev, Boris Yeltsin Mezarları oldukça görkemli. Bizden de birinin mezarı var; Nazım Hikmet. Güzel bir anıt yapmışlar. Bizimle birlikte Türkiye’den gelen iki bayan da Nazım’ı ziyarette gelmişler. Beraberce şiirler okuduk, Nazım’ı andık: “Sen yanmazsan ben yanmazsam nasıl çıkarız karanlıktan aydınlığa” demiş. Ama bizim yangınlığımız aşk için, ilahi aşk.

2015 Eylül ayında açılışı yapılan Moskova Ulu Camii klasik Osmanlı tarzıyla yapılmış. Konferans salonu dinlenme yerleri, bay bayan ayrılmış bölümler, abdesthane oldukça temiz. Ben hiç böyle temiz yer görmedim. Öğle vaktiydi cemaatle namazımızı kıldık. Dışarıda Kuran-ı Kerim tanıtımı ve satışı yapan dindaşlarımız var. Geniş ve güzel bir cami. Görmek lazım. 10.000 kişinin namaz kıldığı bir yer olmuş. Bu arada Rusya’da 20 milyon Müslüman yaşadığı kabul ediliyor.

Moskova büyükelçimiz sayın Ümit Yardım’ı ziyaret için ekip arkadaşlarımız erkenden kalkarak kılık kıyafet, traşlar falan derken güç bela toparlandık. Büyükelçi kadim dostumuzdu, ziyaretimizden memnun kaldı. Eski yeni ne varsa yâd ettik. Gezimizden bahsettik, gittiğimiz yerler gidebileceğimiz yerler hakkında sohbetimiz oldu. Moskova Nehri üzerinde bir gezinti yapmamızı tavsiye ettiler. Akşam yemeğinde buluşmak üze-

re ayrıldık. Bize yardımcı olmak üzere bir görevli bir görevli tahsis ettiler. Moskova Nehri turu için vedalaştık. Bir saatlik bir tur. Sağlı solu saraylar, binalar güzel bir gezi oldu. İçerde yemek, çay-kahve mevcut. Tabi alkol demiyorum. Yaşam tarzları. Büyükelçilik binası nehrin kenarında güzel bir manzarası mevcut. Akşam yemekte sohbetimiz devam etti. St Petersburg'a gideceğimizi konuştuk. Dönüşte elçilik görevlilerinin hazırladığı bir program olduğunu katılabileceğimiz söylendi. Tekrar beraber olmamız, programa katılmamız için randevulaştık. Program "savaşta barışa giden yol; Çanakkale sergisi". Geceleyin St Petersburg için tren istasyonundayız. Biletlerimizi aldık Ahbazy Türkleri'nden bir kardeşimiz yardımcı oldu; ismi Ahmet. Tren تنها, içerisi sıcak, rahat. Sabah saat 6:00 gibi Petersburg'a vardık. Hava bulutlu, henüz sabah aydınlığı başlamamış, istasyondan çıktık, meydan gibi bir alandayız. Yazı tura atar gibi burnumuzun doğrultusunda yürümeye başladık. İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık biri benim biri de serseri kaldırımlar hesabı.

Hava aydınlanmaya başladı. Moskova'da ve Petersburg'da gördüğümüz manzara; üç kişi bir arada yürürken göremezsin, hızlı adımlar, yüzleri gülmeyen insanlar. Saat 9:00 civarlarında her halimizden Türk olduğumuz belli. Karşıdan gelen gene bir Rus. Bize İngilizce bir şeyler söylüyor. Toparladık kendimizi. Anladık ki Ankara'da gar saldırısındaki patlamadan dolayı üzüntülerini ve taziyesini sunuyordu. Kahvaltı yapacak yer ararken ara sokaklara dalıyoruz. Önümüzde araba üzerinde satış yapan soğuk sıcak pasta börekçi bulduk, birer bardak çay içtik. Üzerimize meyve almıştık onları Atıştırdık bir tane de çaycı dostumuza verdik. İsmi Sergiyev. O da bize birer poğaça verdi. Veren el mi alan el mi, dostluk başka bir şey. Yeter ki iletişim kurulabilsin. Sergiyev'den market sorduk, tarif etti. Bizim köy bakkalı gibi bir yer. İhtiyaçlarımızı aldık, bir parkta oturup karnımızı doyurduk. Leningrad adıyla da anılan Petersburg çok sakin, ekonomik olarak Moskova'dan ucuz. Ulaşım; metro, tramvay ve otobüsle yapılabilir. Şehirici otobüs turları var. Saint İsaac Katedrali'ne girdik. Görkemli bir katedral. İçerde yüksek sesle konuşan bizim ar-

kadaş dışarıya çıkarılıyor. Katedralin önünde bir bay ve bayan Rus kıyafetleriyle resim çektirmek istiyorsan paralı. Geçim kaynağı.

Moskova ve Petersburg'da kilise, müze, meydan oldukça bol. Fakat biz bir günlük zamanımız olduğundan Hermitaj müzesini tercih ediyoruz. Sergilenen koleksiyon açısından dünyanın en büyük müzelerinden biri. 3 milyona yakın eser sergileniyormuş. Tamamını görmek günler belki yıllar alacağını beyan ediyorlar. İçerde bizim görebildiğimiz halen sergilenmekte olan 'yatağan' mevcut. Orijinal bir şekilde sergileniyor. Sadece iki salon gezip ayrılıyoruz. Müzenin ön tarafı "saray meydanı" adıyla anılan 1917 Ekim devriminin bir kısmına sahne olan büyük bir meydan. Büyük konserlerin burada verildiği söyleniyor. Neva Nehri'nden geçerek Tatar Camisi'ne ulaşıyoruz. 1900 yıllarda yapılmış, zaman zaman tadilata uğramış bir cami. Namazlarımızı kıldıktan sonra cemaatle sohbet ediyoruz. Bizi lokantaya davet ettiler, yemek çay sohbet derken vakit ilerledi. Araçlarına bindirerek istasyona ulaştırdılar. Sabah bizi istasyonda dostumuz Ahmet karşıladı. Öğleden sonraki programımız için konaklama yerimize gidiş ve kısa bir dinlenme molasından sonra Büyükelçilik görevlileri bizi alarak Moskova savaş müzesine (museum of the Patriotic war of 1812) ulaştırdılar. Büyükelçimizle selamlaştık, Ankara'dan Dışişleri bakanlığından gelen müsteşar beyle bizi tanıştırdı. Kalabalık bir heyet. Önce bir sinevizyon gösterisi. Müze gezisi ve Rusya Dışişleri Bakan yardımcısı, Büyükelçimiz ve Türk heyeti ile beraber "savaşta barışa giden yol; Çanakkale" sergisinin açılışı yapıldı. Rus askeri öğrencileri ve heyete Türk kahvesi ve baklava ikram edildi. En güzel anımız oldu; para ile girme ve görme şansımızın olmadığı bir yerdi ve o konuklarla başka bir yerde birlikte olmamız çok zordu. Nihayet Moskova gezimiz son günüydü öğleden sonra bizi hava alanına ulaştırdılar. Moskova'nın kenar semtlerinde toplu konutlar mevcut. Modern bir şehir. Yeşillik ve temizlik güzel. Heyetteki arkadaşlarımızın görüşü; "eğer komünizm buysa bize de gelsin" esprisiyle ülkemize dönüyoruz. Bu gezide bize her türlü yardımı esirgemeyen T.C Moskova Büyükelçimiz Ümit Yardım'a sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

SİYAH BEYAZ BİR FOTOĞRAFIN İZİNDE

ZEYNEP KAYA

Kıraç bir tepede mescit ve onun tahta minaresi. Fotoğraf Mustafa Karakaya Ağabey'e ait. On yedi yaşında çektiği bu fotoğraf yaşadığım sokağı sahiplendiğim tanımaya başladığım bir zaman dilimine ait. İnsan belleği de sanki bir fotoğraf makinesi. Bir zaman dilimini kilitliyor insanı orada hapsediyor adeta. Hatırladıklarının etrafında dönüp duruyor işte âdemoğlu. Oysa hatıraları kadar unuttukları da onunla birlikte yürüyor.

Güneşin parlaklığını yansıdığı her nesne üzerinden görüyoruz.

Güneşin gökyüzüne yansıyan puslu aydınlığında Tahta Minare vaktiyle göklere hâkim, amansız bir yaban kuşunun görüp geçirmiş, yorgun, dingin ama hala asil hala heybetli bakışlarıyla bütün köyü süzüyor; senelerce ağırladığı cemaatleri, konukları, duvarlarına sinen sohbet seslerini beş vakit sessizliğin sesiyle yad ediyordu. Mescidin yer yer sıvası dökülmüş duvarlarının nakşı, minarenin dışarıdan açılan kapısı, pencerenin açık kalakalmış kepenkleri... Hafızamın kayıt defterinde olduğu gibi...Ak toprakla boz toprağın arasında yalın bir gidiş geliş. Güneşin parlaklığında siyahla beyaz arsında grinin tonları duvarın taşlarını tek tek belirginleştiriyor. Hizalanıp konan ayrı ayrı yerleştirilen taşlar ile örülü bu duvar mescidin hemen altından geçen yolun karşı yakasındaki eve ait. Fotoğraf öyle bir yerden çekilmiş ki evin üst tarafından geçen yolu tamamen kapatan bu taş duvar tepeye çekilmiş bir istinat duvarı gibi duruyor. Dükkânın çatısının gölgede kalan kısmının fotoğrafa düşen koyuluğu, minare kapısının koyuluğu, siyah beyaz fotoğrafların, nesneye odaklı diğer bütün fazlalıklarından arındırılmış görüntülerini yansıtıyor. Bir kısmına güneş ışığının yansıdığı duvarı kaplayan tahta bir kapı. Günesin aşıkare ettiğine gölgeler sınır çiziyor. Işık, varlığı gör-

nür kılan , nesnelerin biçim ve şeklini belirten en önemli fon olmalı.

Her düş kendi gerçeğine uyanır.

O yaşımnda Tahta Minare bana hacı annemin dualarında Allâh'a uzanan elleri gibi gelirdi. Bir doğu mistiği içinde inancın mabede dönüşen simgesi idi. Okunan Kur'an-ı Kerim'ler, yapılan hayırlar şehitlerin ruhlarına birer hediye idi. Nurlar inerdi her gece şehitlerin üzerine. Peygamber Efendimize komşulardı. Binlerce şehidin sayesinde kazanılmıştı bu aziz vatan. Evin iki şehidinin şehadetiyle benim bu dünyaya gelişimin arasında yarım yüzyıl vardı. Hacı annem dualarıyla aziz ruhlarına ulaşmak isterken ben onları yüzyıllar ötesine atardım. Tıpkı padişahların da yüzyıllar öncesinde kaldığı gibi. Astığı astık kestiği kestik padişahlar vardı okul kitaplarından öğrendiğimiz. Tarih aynı yüzyıl olsa da çocuk zihnimde onlar hep yüz yıllar gerisinde kalıyordu. Bir de Hacı annemin gönlünde ki ali mertebeleri vardı ki ulaşmak ne mümkün... Ben onları yüzyıllar öncesinden zannederken hacı annem o aziz mübarekleri başka bir boyutta da geçirirdi. Öyle ki en üst derecedeki makamlarında Mehmet Ağam ve Osman Ağam cennette cennet ehline Kevser Çeşme'sinin başında su ikram ederlerdi. Benimse minarenden tanrıya giden yol rüyalarımda göklere merdiven çizdiriyordu.

Not defterime karalama bir minare çizdim. Mescidi hayalime bırakıyorum. Çünkü mescit fotoğraftaki görüntünün önüne hiç bir zaman geçemedi. Bizim evin inancında kadınların kızların camiye mescide gitmesi yoktu. (Bir gün istisna)

Fotoğrafın eksikliğini belleğimde tamamlıyorum. Tepenin güney yamacına bakan kapısının önünde küçük bir yeşillik. Mescidin kuzey yakasında üç büyük badem ağacı. Tepeye yan-

dan kuzeyden güneye doğru meyil verilerek oturtulmuş düz taşlardan döşenmiş merdiven basamakları. Çok gerilerinde bakınca bizim sokaktan görünmeyen çamlarıyla Kurşun Tepe.

Adıyla müsemma Tepe Mescit, Tahta Minare, Kurşun Tepe, Dut Dibi ve Çeşme. Yaşadığım sokağın mahallenin gönlümce asil simgeleri idi.

“Kentler, simgeleriyle soluklanır, karakterleriyle ayrıcalık kazanır” diyor Mete Çamdereli

Her biriyle ünsiyet kuruyorum. Karakterleri karakterlerim oluyor. Kimisinin seyrinde kalıyorum. Kimisi daha yakın çeşme gibi. Üzerindeki varlığım onunla bir akıyor. Su hikâyenin başlangıcıydı. Suyun hayat kaynağı olması gibi.

Kaynağına bir yol alışın hikayesiyle başlıyordu her şey. Su dağların eteğinden çorak topraklara gelmiyordu.

Dedemin deyiimiyle susuz bir memleketti köyümüz. Ona göre kar suları yeraltı sularına karışıyor oradan denizlere taşınyordu. Taşınan bu suları köye getirmeli hayatı kolaylaştırmalı idi.

Mescitle ünsiyetim seyrinin ötesine geçememişti. Birbirimizi karşıdan seyreder güzelliğimize methiyeler düzerdik. İyi ki vardık. Bir gün gidersek gidişimiz kalışımıza engel değildi. Her varlık gibi bıraktığımız izler yeterdi. Taşlar kendi biçiminde renginde sertliğinde konuşuyordu ağaçlar kuşlar başka. Her bahar mevsisi-

minde açan badem ağaçları baharda gelinler olurdu. Mescidin duvarlarından kerpiçler sanki ihmal edilmişin mahzunluğunu duyumsatıyordu bana. Onu hep eski bir elbisenin /kabuğunun içinde şehitlerini beklerken düşünürdüm. Belki kepenkler bile yol gözleyen bir baba için hep açık kalmıştı.

“Ruhumuz bir oturma yeridir” Bachleard

Fotoğraflar akıp giden zaman içinde hayat ve ölüm arasında dondurulmuş bir anın sessiz şahitliğini yapıyormuş. Bir fotoğraf bize çekildiği anın gerçeğini yansıtırken geçmişin temsili olarak da kalırmış. Aynı zamanda geleceğe aktarılan her belge bir şahitmiş. Kim bilir bu ölümle ölümsüzlüğün arasında sözün bakışa değdiği bir yer de olabilir. Belki de bundandır fotoğraflara baktığımızda gördüklerimiz bildiklerimiz konuşur, biz dinleriz. Bir fotoğrafa sır olan duygularımızı yine kendimizden o fotoğrafa saklarız.

***“Ağır terkeder yakın oturan, mekanı”
Hölderlin***

O yıllarda benim için köyün her yerinden minare görülebilirdi. Ondandır diye düşünürdüm insanların ramazanda toplanışını. Her gününün bir bayram havasında oluşu. Sokak canlanır her yer hareket olurdu. Çoğunluğu mahalleli olan köyün erkekleri ellerindeki iftarlıklarıyla o dar vakitte mescide seyirtirlerdi. Bazılarının elinde açıkta yufka ekmek ile yemek tabağı olurken bazıları elinde bir sini dolusu iftarlıkla giderdi. Yaşlı yalnız kimsesiz kadınlar yoldan geçeni gözler bir tabakla da onlar bu hayra katılırlardı. Sokağımızda hareketin ve mutluluğun en çok olduğu zamanlardı ramazanlar. Bugün düşünüyorum o günlerde çocuk aklımın kabulü bütün bunların oluşumunu sağlayan mescidin misyonundan çok minarenin görünürlüğü yönünde idi.

“Siyah beyaz bir fotoğrafın izinde düşsel bir yolculuk içinde ayaklarımın götürdüğü yer minarenin şerefesiydi. Üçüncü sınıfın başları olmalı. Kardeşim ve iki başka çocukla birlikte ilk ve son kez minareye çıkmıştım. Teyzem mi-

nare sallanıyor yavaş çıkın dediyse de uyarıları havada kaldı. Özün etrafındaki yarışın galibi her zamanki gibi kardeşimdi. Şerefeye çıktığımızda bir başka alem vardı. Hep yolun bir kat altından izlediğim göklere tek başına oturttuğum minare birden beni bu sefer kendi varlığı göklerden koparmıştı. Hayranlıkla köyü seyre diyorum. Evlerin dağılımı, sokaklar, sokaklarda insanlar hayvanlar... Orada hemen alt yolda bizim evin iki kanatlı kocakapısı ev ve bahçe... Uzaktaki evlerin çatıları tek tük ağaçlar ovalar ovaları çevreleyen dağlar ufuklar ve yine gökyüzü bulutlar ve tepemizde uçan kuşlar. Gökyüzünden seyre diyorduk dünyayı. En güzel hatıralarımdan birini yaşıyormuşum bilmeden. Her ağızdan çıkan ses bir anda minarenin yerleşik sahipleri yapmıştı bizi. Sonra birden başka bir şey oldu. Bütün sınırları aşan yeryüzünü uçsuz bucaksız bir masal boşluğuna bırakan zamanın sonsuzluğuna kulaç atan kardeşim ve iki arkadaşının okudukları ezan sesiydi bu. Ezanın inanç boyutunu ne kadar biliyorduk bilmiyorum ama çocuk seslerimiz özgürce en yüksek yerden yeryüzünün görebildiğimiz seyredebildiğimiz kadarına dağılıyordu. Daha ezan bitmeden imam elini kolunu sallayarak tepeye çıktı. Yıkılacak çabuk inin diyordu da dinleyen kim. Ezan bitti indik. Tam seyrederken alemini inmek zorunda kaldık. Burası Allah'ın evi değil miydi, neden yıkılındı? Bir sene önce yaz tatilinde Almanya'daki bir kilisenin önünden geçerken daha okula gitmeyen Almanca kardeşim “burası Almanların Allah'ının evi bizim Allah'ın evi Türkiye’de köyde kaldı.” dedi. İmamın “Abla nasıl çıkartırsın görmüyor musun yıkılacak hem kızlar çıkar mı “demesine karşılık teyzem “ yıkılmaz, hem dedem de babam da beni çıkarırdı çocuklarda çıksın çıksın ki bilsin sevsin unutmasın. “Daha konuşmalar bitmeden bayırdan aşağı koşarak inmiş sesimiz kadar özgür sandığımız yeryüzünün bir köşesine dağılmıştık.”

“Fotoğraf hepimizin eğilirken yere düşen güzelliğidir.” Hüseyin Akın

HACI BEKİR ÇEŞMESİ

SEVİL ERTAŞ*

Babama ve anneme...

Yaslandığı çam ağacının altında uyuyakalmıştı. Sağ ayağının altında bir kıpırtı hissedip istemsizce bacağını karnına çektiğinde minik bir kertenkelenin hızla uzaklaştığını gördü. Doğruldu, silkindi ve gerindi. Epey kestirmişti. “Allah bir bismillah, yolcu yolunda gerek.” diye mırıldanarak ovanın başında, aralarında kırmızı kiremitli evlerin olduğu köyüne yöneldi.

Sabah, namazdan önce yola çıkmış su yolu boyunca künkleri, kazanları ve gerizleri yoklaya yoklaya Asar tepesinin dik yarlarında ilerlemişti. Künklerin kırılan yerlerini önce biraz açıyor içindeki porsuğu* temizliyor, sonra elindeki harçla sıvayarak yoluna devam ediyordu. Yüksünmüyordu, baba yadigârı bir işti su yolunun bakımı. Bütün köyün su ihtiyacını karşılayan üç çeşmeden biriydi Hacı Bekir çeşmesi.

Bu oyalayıcı işten pınarın başına ancak kuşluk vakti varabilmişti. Etrafı büyük kayalarla çevrili bir gözeydi bu. İki büyük kayanın arasından akıyor, kayadan oydukları kocaman bir kazana

doluyordu su. Üstünü yassı kayalarla örttükleri bir kulaç derinliğinde yirmi üç kazan vardı su yolunda. Kazanları dolduran su burada dinleniyor, taşını, kumunu, tortusunu bırakıp yoluna devam ediyordu. Yalnız bu ilk kazan kayaydı, diğerlerini taşlardan horasan harcıyla örmüşlerdi. Nasıl kazmışlardı bu ilk kazanı ağaları. Yıllar sonra bile şaşıyordu. Bir de suyun önüne kaya kazanı oturturken kendisi az daha dereye uçacaktı. Allah’tan Osman ağası son anda kolundan tutmuş onu yaşama bağlamıştı. Onu yaşama bağlamıştı da...

“Keşke onlar da görseydi!” diye iç çekti. Yıllarca beynini kurt gibi kemirmişti hatıralar. Çeşmenin başına her varışında hatta her su içişinde zihninden şimşek hızıyla geçen sonra çaresizlikten, belki esasen teslimiyetten, geldiği gibi hızla uzaklaşıveren bir serzenişti bu. Ama bugün geçmiş ne öyle hızla gelmişti hatırına ne de çabuk gideceğe benziyordu. Bugün hayaller, hatıralar ve ruhlar harman olmuştu sanki

* Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni.

zihninde. Büyük evin iç avlusunda babasının gür sesini duyar gibi oluyordu işte:

“- Osman, Mehmet, Ali, Halil şu köyün yarısı susuz oğul! Ta Şavk Hoca çeşmesinden su getirmek kolay mı? Koca köyde iki çeşme var onun da biri kâh akar kâh akmaz. Gelin biz de bir su indirelim dağdan. İnsanlara hayrımız olsun, adımız yaşasın bir iz bırakmadan geçmeyelim şu yalan dünyadan.”

Babası tane tane fakat kararlı ve kesin bir ifadeyle söylemişti bu sözleri. Kim bilir içilen her damla su günahlarına kefarete olur diye mi düşünmüştü. Bazen anasını dövdüğü için affetmezdi onu Halil. Hayır duasını eksik etmedi yine de. “Allah mekanınızı cennet etsin ana, baba. Nur içinde yatın inşallah” dedi usulca.

O zamanda zorun zoruydu dağdan su indirmek. “Sanki bu zamanda kolay mı?” diye mırıldandı. İstanbul’da okurken Avrupa’da evlerin içinden su aktığını okumuştur bir mecmuada. Hem de devletin halka yaptığı bir hizmet olarak. Bu ecneblerin kafası daha mı çok çalışıyordu ne? Sebülürreşad’da Akif Efendi’nin Berlin Hatıralarını okuduğunda da çok şaşırmıştı. Gerçi Akif bile öyle şaşkın, bir o kadar da hayrandı ki “İşleri var dinimiz gibi dinleri var işlerimiz gibi” diyordu. O zaman biraz kızmıştı onun ecnebi hayranlığına. Ama zaman onu haklı çıkarmıştı işte. Çocukları bile işçi olarak ta Almanyalara gitmiş, onlara hizmet ediyorlardı.

Ayağına takılan bir taşla tekrar su yoluna döndü düşünceleri. Zamanında köyün sayılı zenginlerindendi Hacı Bekir. Lâkin bu iş tek para işi değildi. Yürek isterdi, gönül isterdi. Dağdan, hem de dik yarılarla çevrili Asar’dan su indirmeyi kolay kolay kimsenin gözü kesmezdi. Köyün ileri gelenleri de bu işi ancak onun yapabileceğine inanırlardı. Titiz adamdı Hacı Bekir; düzenliydi, sıkı çalışır; kaytarmaktan da kaytarandan da hoşlanmazdı. Yapılacak bir iş varsa en güzel şekliyle yapılmalıydı. İnsan yaptığı işi kendi beğenmiyorsa başkası hiç beğenmez derdi. Yanında çalışan işçilere de, çocuklarına da aynı disiplinle davrandığı için

çevresindeki ahali onu gaddar ve acımasız tanırdı. Hâlbuki merhametsiz sanılan bu adamın yüreğinin derinliklerinde bir yerde merhamet olmalıydı ki su indirmek istemişti işte. Yoksa hem maddi hem manevi fedakârlık isteyen bu işe talip olmak her baba yiğidin harcı değildi.

Sene 1327... Balkan Harbi henüz başlamamıştı, Devlet-i Ali Osman’ın gücünü yavaş yavaş kaybettiğini, Anadolu köylerindeki kendi ekmek derdiyle yaşayan köylüler henüz fark etmiyorlardı. Ama bu savaştan sonra sıkıntıları onlar da yaşayacak; on yıl içinde ellerinde avuçlarında, maddi manevi, ne varsa hepsini vatani kurtarmak için harcayacaklardı. Hatta onlar bu uğurda gözbebeği, ciğer parçası yavruklarını bile esirgemeyeceklerdi.

Zaten Anadolu köylüsü bir öşürcüler bir de sefer zamanı inzibatlar gelince devleti hatırlardı. İnsanların çoğu günlük ekmek kaygısıyla yaşıyordu Yatağan köyünde. Köyün geçim kaynağı demircilikti, çoğu çakı bıçak yapardı. Şimdi delikanlılarını savaşa gönderen Yatağanlılar yıllarca yatağanlarını orduya göndermekle nam salmışlardı. Çakı bıçak yanında kemikten tarak yapanlar da vardı. Hacı Bekir de üç oğluyla sabahdan akşama tarak yapardı. Üçüncü oğlan Ali Efendi İstanbul’a okumaya gitmişti. Aslında su indikten sonra Halil de gitmişti onunla, ama babanın masrafı çoğalınca ancak üç sene okuyabilmişti. Sonra hakkından feragat edip köye geri dönmek zorunda kalmıştı. Köy halkı bilgi ve görgüsünden ona Halil Efendi Hoca demişti sonraları. Hâlbuki o da geçimini tarakçılıkla temin etmişti ömrü boyunca. Bütün köy halkı ister tarak yapsın, ister çakı bıçak yapsın ürettiklerini çevre pazarlara götürür, bazen takas usulü bazen de para karşılığı satardı. Sabahdan akşama kadar dükkân dedikleri atölyelerinde evin bütün ahalisi çalışır, demir dövmekten bıçakları parlatmaya kadar bütün işleri kendileri yaparlardı.

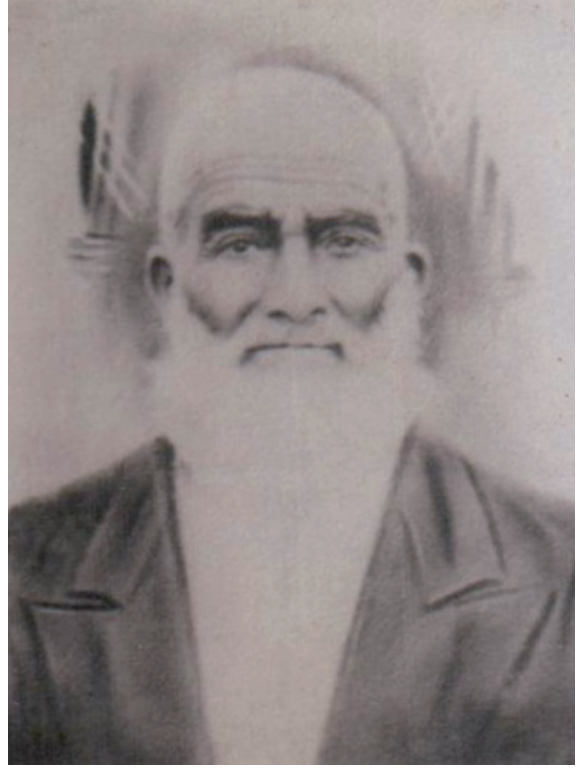
Tabi bunun yanında kadın olmanın çilesi o gün de bu günkü kadar hatta daha çoktu. Anası aklına geldi hemen “Güzel anam, çekti-

ğın çilenin haddi hesabı yoktu. Titiz, sert haşın bir adamın elinde, her şeye yetişeyim diye kendini harap ederdin.” Çamaşırın, bulaşığın yünüp yıkanması, varsa hayvanı haşatı hep kadının derdiydi. Bütün işlerin halli hep suyla idi ve o da yoktu. Kadınlar ta Şavk Hoca çeşmesinden taşırlandı suyu. Bazen eşek sırtında, bazen de sırtlarında. Anası şanslı olanlardandı. Dört oğlu vardı. Biri olmasa biri üstlenirdi bu işi. Su yolunda çoluk çocuktan yaşlı kadın ve adamlara kadar köylünün perişanlığı görülmeğe değerci. “Eskiden insanlar amma perişandı yahu. Şimdi ne var... evin önünde su... bütün mahalleli, orta mahalleli bile suyu çeşmeden kolayca alıyor; hatta bahçe yapıp sebze yetiştirebiliyor. Var mı böyle nimet, şükür” dedikten sonra tekrar o yakıcı düşünce hızla geçti zihninden. “Keşke onlar da görseydi. ” Sonra ekledi “Nasip!..”

Hacı Bekir’in suyu indirme kararını açıklamasından hemen sonra Asar’a keşfe çıkmışlardı. Ali ağasıyla ikisi ne kadar heyecanlanmışlardı o gün. Bu işin ne kadar zor olacağını hiç düşünmeden güle oynaya öbür ağalarının arkalarından itişe kakışa dağa çıkmışlar, gözenin başında hayaller kurmuşlardı. Ne güzel günlerdi.

Bir ay sonra, bir bahar sabahı Kızılhisar’ dan künkler getirtilmiş, dört oğlan ve babaları işin başına geçmişlerdi. Nöbetleşe çalışıyorlardı. Bazen sabahtan öğleye kadar atölyede bıçak yapıyor, öğleden sonraları dağa su yolu kazısına çıkıyorlardı. Bazen de iki oğlan dağa gidiyor, baba ve diğer iki oğlan atölyede bıçak yapıyordu. Babası çok gerekmedikçe işçi tutmuyordu. Bu yüzden evin büyükleri Mehmet ağasıyla Osman ağası çok yoruluyordu. Sarp kayalara su arki yapmak kolay değildi.

Dik kayaların hiç toprak tutmayan yerlerini künk yerleştirecek kadar kazıyorlar sonra hayvanlarla taşıdıkları toprakları içine döküp bir tür yatak yapıyorlardı. Künkler yerleştirilince de horasan harcıyla sıvıyorlar üzerlerini tekrar toprakla örtüp bekletiyorlardı. Horasan harcı yumurta akı, pamuk, süt, piriç ve samanin kireçle karışımından oluşan bir tür yapıştırıcı

Kendi adıyla anılan çeşmeyi yaptıran Hacı Bekir.

harçtı. Künklerin bir ucu diğer ucundan daha genişti ve her künk bir sonraki künkün içine geçiriliyordu. Bu künkleri de birbirine aynı harçla bağlıyorlardı. Kuruyunca su sızdırıp sızdırmadığını kontrol ediyorlardı ki bunun için de su taşımak zorundaydılar, Hacı Bekir en küçük bir hayıflanma bile duymak istemiyordu. Hayır yapıyorlardı, Allah’ın rızasını kazanmak kolay değildi. Yazın Ramazan’da susuzluktan dudakları çatlamıştı da ne orucu ne çalışmayı bırakmışlardı.

Asar tepesinden karşıya oydukları uzun bir çam ağacından geriz yapmışlardı. Bu çam ağacından oyulmuş boruydu. Su bir tepeden diğerine bu yolla devam ediyordu. Bu gerizi her görüşünde anasını kaybettiği gün gelirdi aklına, sonra rahmet okurdu. Halbuki ağacı oymaktan ne çok keyif almışlardı Ali ağasıyla. İkisi yardım etmişti ustaya. Hacı Bekir başlarında olmadığına eğlenceli denebilecek bir işti ağaç oymak. Koca çamin gövdesini oyduktan sonra altına konulacak mertekleri bulmak ve üstüne de bu oluğu yerleştirmekte çok zorlanmışlar-

dı. Azmedenin ve çalışanın elinden ne kaçardı. Akşam istediklerini başarmanın haklı gururu ve sevinciyle eve dönerken yorgunluklarını unutmuş gibiydiler.

O gün bedenlerini nasılsa dinlendirebileceklerini fakat kolay kolay geçmeyecek bir gönül yorgunluğunun kendilerini beklediğini bilmeden tozlu yollardan keyifle yürüdüler. Köye varınca evin etrafında toplanan kalabalıktan hasta analarının öldüğünü öğrenince yüreğine ateş düşmüştü Halil'in. İç yer evine koşmuş, anasını kucaklayıp kokusunu içine çekmişti babasının metin, ama sert bakışları altında. Erkekler ağlar mıydı? Anadolu'da hayır. Günlerce gizli gizli ağlamıştı Halil. O evin en küçüğüydü. Yaklaşan kış soğuğuna inat yanmıştı yüreği aylarca. Anasını çok özlüyordu. Oysa Hacı Bekir'in aklı yeni bir evliliğe kaydı hemen. Evlendi de... Ne acıydı, daha anasının hayali bile gitmemişti gözlerinin önünden. O sıralar onu en çok Mehmet ağası teskin etmişti. "Sen olmasan ne ederdim ağam, mekanı cennet ağam." dedi.

Anası güzün ölmüştü, ara verdiler su yoluna. Halil'in en zor kışydı. Kış boyunca tarak yaptı. Baharda tekrar başladı çalışma. İki buçuk yılda gerizden sonra hep aşağı meyil vererek künkleri ve kazanları yerleştirdiler. Acı tatlı anılarla su yolunun yapımı dört yıla yakın sürmüştü. Evin önüne çeşme yapmışlar ve önüne içini oydukları bir çam ağacından havuz koymuşlardı.

Nihayet yaz başında tüm çalışmalar bitmiş, sıra suyun saliverilmesine gelmişti. Köylüler de büyük bir heyecanla suyu bekliyorlardı. Ama omuz omuza çalışan kardeşlerdeki heyecan bambaşkaydı.

Bir ay, üç hafta, on gün derken bir sabah suyu salmaya bir işçi ile Ali ağasını Asar'a yolladı Hacı Bekir. Köylüler de evin önüne toplanmışlardı. Köyün ileri gelenleri ve büyükler iç avludaki sedire oturmuş, Hacı Bekir'in hayratını methediyor, suyun inişinden duydukları sevinci dile getiriyorlardı. Hacı Bekir'in keyfine diyecek yoktu. İki büyük oğlunu yanına almış haklı bir gururla etrafına bakıyor, söylenenleri ba-

şıyla onaylıyor, çok konuşmuyordu. Hayratıyla kimseyi ezmek istemiyor gibiydi. Mehmet ve Osman ağası yıllardır sıkıntı ve perişanlık içinde çalışırken giydikleri işçi kılıkclarını çıkarıp en güzel urbalarını giymişler, koç gibi süslenmişler ve babalarının yanına oturmuşlardı. Hacı Bekir bu iki oğluna ev bark sahibi olup soyunu devam ettirecekler gözüyle bakıyor, her zamankinden farklı davranıyordu. Sanki bir anda kocaman adam olmuşlardı. Oğullarının hakkını inkâr edemezdi, canla başla çalışmışlardı. Bundan sonra her şeyin en iyisini hak ediyorlardı. Hepsinin yüzünden mutluluk akıyordu.

Halil de sevinçliydi. O da Ali ağasıyla İstanbul'a gidip tahsilini tamamlayacaktı. Gerçi Birinci Cihan Harbi çalkalı bir yıl olmuştu. Bu durum herkes gibi onu da korkutuyordu. Ama bugün kötü düşünmenin sırası değil diye düşünmüştü Halil elindeki ayran tepsisini sedirin önündeki ağaç masaya koyarken. Bugün çeşmeden akacak suyun sevincini doya doya yaşayacaklardı. Zira öğlen suyun akmasıyla birlikte Allah'a şükür için iki koç kesilecekti. Analığı Meryem Hanım koçları kırmızı buldan ipekle riyle süslemiş, gelin telleri takmıştı.

Halil tuz yalatıp su vermek için koçlara yaklaşmıştı ki bir uğultu, ardından bir sessizlik oldu. Merakla arkasına döndüğünde orta mahalleden Hacı Hafızların İsmail'in yanında iki jandarma ile koca kapıdan içeri girdiğini gördü.

İsmail'in beti benzi atık, iki jandarmanın da yüzü asıktı. Orada bulunan herkes anlamıştı durumu. Seferberlik emriydi jandarmaların geliş sebebi.

Hacı Bekir yavrularının yüzüne bakamadı. Metanetini koruyarak sofraya buyur etti jandarmaları. Hiç kimseden çıt çıkmıyordu. Jandarmalar günlerdir o köyden o köye koşturmanın verdiği yorgunluk ve asabiyetle kısa ve kesin olarak eli silah tutan kişileri götürceklerini söyleyip gençleri ve babalarının adlarını almaya başladılar. Ağalarının adlarını da yazdılar. İki de şaşkınlık, üzüntü ve metaneti aynı anda yaşıyor gibiydiler. Halil'i yazmadı jandar-

ma, babasına bakacak evlat olarak seferberliğe yazılmadığını söyledi yaşı büyük jandarma. Seferberliğe çağırılacak gençleri sordular sonra ve o gençlerin evlerine gitmek üzere ayağa kalktılar.

Her şey on-on beş dakika içinde olup bitmişti. O zamana kadar susan Hacı Bekir usul usul durumu anlattı ve "Zabit efendiler bu gün bu su aksın, az bir şey sonra akar inşallah... Oğullarım dört yılda elleriyle kazıp indirdiler. Görsünler suyun aktığını. Siz de bir şeyler yiyin, az dinlenip soluklanın gidersiniz hep birlikte" dedi yalvarırcasına.

Babasını hiç böyle görmemişti Halil. Kimse-den aman dilemeyen hacı Bekir adeta bakışlarıyla yalvarıyordu. Ama nafiyleydi jandarma kararlı, bir o kadar da haşindi. Hacı Bekir tekrar etti. "Madem siz köyde işinizi görün zabit efendi, o sırada su akar, evlatlarım görsün kendi ellerimle getirip teslim edeyim." Yaşı büyük, çatık kaşlı jandarma sinirlendi. Belki de Hacı Bekir'in oğullarını seferberlikten kaçırmak istediğini düşündü. Hacı Bekir'e kararını tekrarladı yüksek sesle. O sert, katı babası neredeyse ağlamak üzereydi. Yine de yavrularını daha çok üzmemek ve onlara güç vermek istercesine sustu. Boğazında bir yumruk, yüreğinde kor bir ateşle eşyalarını hazırlamaları için başıyla oğullarına işaret etti.

Halil o gün ağalarının nasıl alelacele hazırlandığını, vedalaşırken nasıl ağlaştıklarını yıllarca hatırlamaya bile korkmuştu. Yüreği dayanmazdı o anı hatırlayınca ve bir çocuk gibi ağlamaya başlardı. Anasından yadigâr ağaları yarım saat içinde toplanıp köydeki diğer dokuz gençle birlikte Çanakkale için yola çıkmışlardı. Allah'tan o katı zabit, orta caminin avlusundaki analarının mezarını ziyaret etmelerine bir şey dememişti. Anasının mezarında birbirlerine sarılarak ağlaşmışlardı. Halil aşağı sınıra kadar eşlik etmiş, artık arkalarına bakmaya cesaret edemeyen ağalarını gözden kayboluncaya kadar yaşlı gözlerle izlemişti. Gidip dönmek dörnüp görmemek vardı.

Güzel ve mutlu başlayan güne ağır bir hüznün çökmüştü. Daha da acısı aradan iki saat geç-

(Dedem Hacı Bekir'in 4 oğlu ile köyümüze su indirmesi ve hazin son. 1915'ler)

meden çeşmeden ilk su akmıştı. Kimse sevemedi suya çocuklardan başka. Çeşmeden akan ilk su ile beraber Hacı Bekir çocuklar gibi ağladı sadece o değil oradaki herkes ağlamıştı. O gün koçları kestirmemişti babası. Ertesi gün kesilip fakire fukaraya dağıtılmıştı hepsini. "Rabbim ben sana koçların en güzellerini kurban ettim. Ecri de elbet senden. Ne diyeyim, sana teslimim." diye ağlardı sonraları.

Hakikaten bir yıl sonra Mehmet ağasının; ertesi yıl da Osman ağasının şahadet haberi geldi köye. Yüreklerinde kıyamete kadar sürecek bir yangın başladı. Bu yangın küllenir gibi olur sonra tekrar alevlenirdi. Evlat ve kardeş için akan gözyaşları da söndüremedi içlerindeki ateşi. Hacı Bekir ruhunu teslim ederken de iki yavrusunu andı.

Yanağından akan iki damla yaşı sildi Halil. Köye girdiğini, hatta mahalleye kadar geldiğini fark etmemişti geçmişe yaptığı bu uzun yolculuktan. Akşam kıvıllığı basmış ezan okunuyordu. Evin önündeki çeşmeye yöneldi abdest almak için. Bir an çeşmenin başında anasını, babasını ve ağalarını görür gibi oldu. Eğildi abdestini aldı, bir yudum su içti. "Mekanınız cennet ola!" diyerek evine döndü.

***Porsuk:** Köylülerin dilinde ağaç kökü parçaları yüzünden künkü tıkayan çer çöp birikintisi.

GAZETE

GÜRBÜZ AZAK

Susam helvası, çöğen helvası, tahin helvası... Hepsi de bildiğiniz helvanın isimleridir. Çocukluğumda helva, gazete kâğıdına sarılırdı da merak ederdim. Acep niye gazete kâğıdına?..

Çünkü gazetede ki harf ve haberler olduğu gibi helva yüzeyine çıkar, bu güzelim tatlı, her yanı yazılarla süslü (ve elbette yakışıklı ve sırlı) bir manzara sergilerdi.

Sanırdım ki helva dediğin gazete ye sarılır ve gazeteler bu görev için yayımlanır. Yokluktan ve fakirlikten olduğunu nerden bileyim?

Sonraları çatlak camlara, pencere kenarlarına hamur sürülüp de yapıştırıldığını gördüm. "Vay be!.." dedim kendi kendime... Gazeteler bal gibi çatlak camlardan veya camsız pencerelerden soğuk girmesin diye çıkıyordu.

Gazetenin ne menem şey olduğunu ilk, bir köylü amcadan öğrendim. Köylü, gazeteci Mustafa Amca'ya ortası delik bir para uzatıp "Yüz paralık gazete versene!" dedi.

Mustafa Amca da bir gazetenin ilk yaprağını yırtıp uzattı:

- Buyur!

Köylü, ciddiyetle aldı ve katlayıp cebine koydu.

Parası o kadardı ve o kadar paraya bu kadar gazete veriliyordu. Ulus, Millet, Tasvir gazeteleri on beş kuruşa alınıyorken bir saç tıraşı on, bir kilo erkek eti yetmiş, koyun eti seksen kuruş ediyordu. Kiloluk somun yirmi kuruş. En babayığın evin aylık kirası on lira, orta karar memur maaşı ise altmış lira idi.

Cumhuriyet altını otuz, buzağılı bir inek yüz lira.

Yemeni cinsinden ayakkabı ise bir lira. Kıyaslarsak gazeteler hiç de ucuza satılmıyormuş.

Babalarınız, anneleriniz hatırlar.

O kara trenler oflaya pufлая kocaman ve kırık düzlüklerden geçerken köy çocukları trenle beraber koşar, yırtma çırpma ve nefesleri tükenene kadar "Gastee!. Gasteeeee!.." diye bağırırdı. Okunmuş

gazeteler o yalın ayak ve pejmürde çocuklara atılır, kavgalı kapışmak sevinçler hüzünle seyredilirdi.

Anadolu, olup bitenleri, bu çocukların kapıştığı iki- üç gün önceki gazetelerden öğrenirdi.

Dikkat isterim:

Daha bir nesil önceki Türkiye'nin hâllerini anlatıyorum!

Unuttum! Bizler, ikide bir sıtmaya yakalanan şiş karınlı, sapsarı yüzlü çocuklar, "Kinin" adlı acı hapları gazete kâğıdına sarıp da yutardık!

Defter ve kitaplarımızı gazeteyle kaplardık.

Uçurtmalarımız bile gazete kâğıdındandı.

Ve gün boyu oynadığımız güzelim toplar,,,

Domates, armut, elma, biber, bamya, tarhana, bulgurluk buğdaylar da hep dam üstlerinde, gazetelerde kurutulurdu.

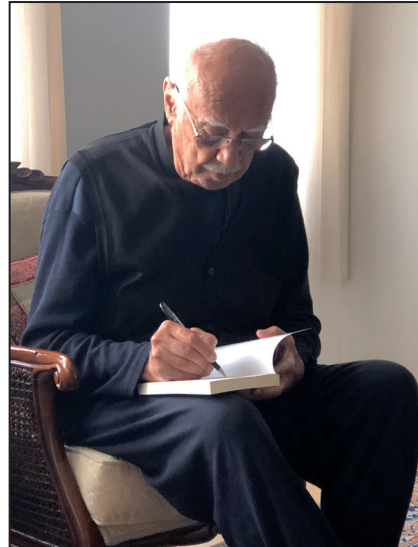
Gazete kim bilir daha ne işlere yarardı?

Talihe bakın, tuttuk gazeteci olduk, inanır mısınız, şimdi bile (zaman zaman ve gizlice) gazeteden sofraya hazırlıyor, üzerinde ekmek, domates dilimliyor, baş köşeye de düzgün kesilmiş iki yüz gramlık tahin helvası koyuyorum!

Ve çocukluk arkadaşlarımı bekliyorum.

Kimi geliyor, kimi gelemiyor. Burnum sızlıyor..

İnsanı Kurcalayan Yazılar, Nesil Yayınları, 2003, İstanbul.

Usta Kalem Gürbüz Azak İstanbul'daki evinde kitabını imzalarken...

Fotoğraf:
Menekşe Özkaya
13 Ekim 2020